

**СИТУАЦІЙНІ ВПРАВИ
З ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА,
ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
ТА ТРУДОВОГО ПРАВА: ПІДГОТОВКА
ДО ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО
КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ**

**Для здобувачів
другого (магістерського) рівня
вищої освіти**

ПРАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Одеський державний університет внутрішніх справ

Кафедра цивільно-правових дисциплін

**ПРАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК
«СИТУАЦІЙНІ ВПРАВИ З ЦИВІЛЬНОГО
ПРАВА, ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
ТА ТРУДОВОГО ПРАВА: ПІДГОТОВКА
ДО ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО
КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ»
для здобувачів другого (магістерського) рівня
вищої освіти**

Видавництво
«Юридика»
2023

Авторський колектив:

Андрієнко І. С., к. ю. н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ;

Даниленко С. К., ст. викладач кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ;

Маковій В. П., к. ю. н., доцент, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ;

Мирза С. С., к. ю. н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ;

Резніченко С. В., к. ю. н., професор, професор кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ;

Середницька І. А., к. ю. н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ;

Церковна О. В., к. ю. н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ

Рецензенти:

Давидова І. В., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Кузніченко О. В., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного та трудового права Одеського національного морського університету

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 3 від 28 березня 2023 року)*

Практичний посібник «Ситуаційні вправи з цивільного права, цивільного процесу та трудового права: підготовка до єдиного державного кваліфікаційного іспиту» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти : підручник / В. П. Маковій та ін. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. – 284 с.

ISBN 978-617-8182-38-0

Практичний посібник підготовлено відповідно до змісту навчальної програми освітніх компонентів: «Цивільне право», «Цивільний процес» та «Трудове право» освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та програми ЄДКІ на другому (магістерському) рівні вищої освіти. У ньому розміщено ситуаційні вправи з цивільного та трудового права і цивільного процесу, які допоможуть здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти в підготовці до єдиного державного кваліфікаційного іспиту та складання поточного і рубіжного контролів.

Навчальне видання може бути використано здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за спеціальностями «Право» та «Правоохоронна діяльність», а також викладачами, практичними працівниками та іншими особами, які цікавляться питаннями цивільного та трудового права і цивільного процесу.

УДК 347+349.2(076)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
--------------------	---

РОЗДІЛ 1

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ЩОДО ВИКОНАННЯ СИТУАЦІЙНИХ ВПРАВ

З ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ	9
--	---

РОЗДІЛ 2

СИТУАЦІЙНІ ВПРАВИ

З ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ	14
--	----

2.1. СИТУАЦІЙНІ ВПРАВИ З ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА	14
---	----

ТЕМА 1. Цивільне право в системі права	14
--	----

ТЕМА 2. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права	21
--	----

ТЕМА 3. Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин	29
---	----

ТЕМА 4. Об'єкти цивільних прав	35
--------------------------------------	----

ТЕМА 5. Правочини	42
-------------------------	----

ТЕМА 6. Строки та терміни в цивільному праві. Позовна давність	51
---	----

ТЕМА 7. Речове право	59
----------------------------	----

ТЕМА 8. Право інтелектуальної власності	68
---	----

ТЕМА 9. Загальні положення зобов'язального права	77
--	----

ТЕМА 10. Способи забезпечення виконання зобов'язання	85
--	----

ТЕМА 11. Цивільно-правовий договір	91
--	----

ТЕМА 12. Окремі види договірних зобов'язань	99
---	----

ТЕМА 13. Недоговірні зобов'язання	108
---	-----

ТЕМА 14. Відшкодування шкоди за цивільним правом	113
--	-----

ТЕМА 15. Спадкове право	121
-------------------------------	-----

2.2. СИТУАЦІЙНІ ВПРАВИ З ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	127
---	-----

ТЕМА 16. Цивільне процесуальне право як галузь права	127
--	-----

ТЕМА 17. Цивільні процесуальні правовідносини	134
---	-----

ТЕМА 18. Окремі питання цивільного процесуального права	143
ТЕМА 19. Докази та доказування у цивільному процесі	152
ТЕМА 20. Позовне провадження	158
ТЕМА 21. Судовий розгляд цивільних справ	164
ТЕМА 22. Наказне провадження	173
ТЕМА 23. Окреме провадження	180
ТЕМА 24. Оскарження судових рішень	186
ТЕМА 25. Виконавче провадження	196
2.3. СИТУАЦІЙНІ ВПРАВИ З ТРУДОВОГО ПРАВА	203
ТЕМА 26. Зайнятість населення і працевлаштування	203
ТЕМА 27. Трудовий договір та його види	213
ТЕМА 28. Робочий час і час відпочинку	224
ТЕМА 29. Оплата праці та її нормування. Гарантії та компенсації	231
ТЕМА 30. Трудова дисципліна	238
ТЕМА 31. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору	245
ТЕМА 32. Трудові спори	252
РОЗДІЛ 3	
ДОДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ	262
3.1. Питання для самопідготовки	262
3.2. Рекомендована література	270

ВСТУП

Єдиний державний кваліфікаційний іспит (далі – ЄДКІ) – обов’язковий компонент атестації спеціальних компетентностей, визначених стандартами вищої освіти та достатніх для ефективного здійснення професійної діяльності за обраною спеціальністю.

Єдиний державний кваліфікаційний іспит за спеціальністю 081 «Право», на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти є обов’язковим компонентом атестації здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Право».

Метою ЄДКІ є оцінювання рівня засвоєних здобувачем вищої освіти спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, визначених стандартами вищої освіти та достатніх для ефективного здійснення професійної діяльності за обраною спеціальністю.

Для успішного складання ЄДКІ майбутній бакалавр права має володіти компетентностями, які формуються під час вивчення комплексу дисциплін загальної підготовки, професійної підготовки та вибіркового дисциплін, упродовж всього періоду навчання у закладі вищої освіти, серед даних дисциплін «Цивільне право та процес».

Мета вивчення освітнього компоненту «Цивільне право та процес»:

- засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань про сутність цивільних та цивільно-процесуальних правовідносин, основні принципи та умови діяльності суб’єктів цих відносин, специфіку об’єктів зазначених правовідносин, а також змісту цивільного та цивільно-процесуального законодавства України;

- сприяти розвитку абстрактного та логічного мислення щодо з’ясування сутності та змісту розглянутих понять;

- вміння співвідносити теоретичні знання із практикою їх правозастосування;
- сформувані практичні навички правильного застосування цивільних і цивільно-процесуальних норм та робити відповідні висновки за результатами узагальнення;
- формування вміння правильно використовувати судову практику;
- засвоєння загальних засобів правового захисту цивільних та цивільно-процесуальних прав;
- опанування практичних навичок втілення здобутих знань при підготовці та подальшому використанні юридичних документів, що стосуються цивільних та цивільно-процесуальних правовідносин, під час розв'язання практичних завдань, тестів, вирішення складних життєвих ситуацій, які мають цивільно-правове та цивільно-процесуальне значення.

Завданням вивчення освітнього компоненту «Цивільне право та процес» є: засвоєння нормативних приписів про сутність цивільних та цивільно-процесуальних правовідносин, основні принципи та умови діяльності суб'єктів цих відносин, специфіку об'єктів зазначених правовідносин, а також змісту цивільного та цивільно-процесуального законодавства України; вивчення основних наукових поглядів, які обґрунтовують юридичну природу того чи іншого цивільно-правового та цивільно-процесуального інституту; формування уміння логічно мислити й застосовувати методи наукового пізнання у процесі вивчення цивільного права та процесу; вміння застосовувати отримані знання при вивченні інших галузей права в межах національної правової системи та співвідносити теоретичні знання із практикою їх правозастосування; опанування навичок щодо поєднання теоретичних та практичних знань при розв'язанні ситуаційних завдань та інших завдань практичного спрямування. Особлива увага приділяється формуванню навичок у здобувачів вищої освіти щодо застосовування методів пізнання навчального матеріалу, уміння логічно мислити та вирішувати колізійні ситуації, усувати прогалини в законодавстві шляхом застосування аналогії права та аналогії закону.

Перелік компетентностей, формування яких забезпечує вивчення навчальної дисципліни «Цивільне право та процес» згідно освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, містить загальну та спеціальну складову.

Загальні компетентності: ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК9. Здатність працювати в команді. ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні компетентності: СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі в суспільстві. СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему. СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи. СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини. СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини. СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин. СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. СК12. Здатність аналізувати правові

проблеми та обґрунтовувати правові позиції. СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації. СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Результати навчання: РН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. РН 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу. РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему. РН 7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами. РН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій. РН 10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології. РН 11. Мати базові навички риторики. РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. РН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних. РН 17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди. РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи. РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки. РН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

РОЗДІЛ 1

Методичні рекомендації щодо виконання ситуаційних вправ з цивільного права та процесу

Ситуаційні вправи сформовані наступним способом.

До кожного завдання надається фабула практичного завдання згідно якої сформульовані чотири тестові питання.

У межах першого тестового питання здобувач має обрати один правильний варіант відповіді із чотирьох запропонованих.

У межах другого тестового питання здобувач має обрати три правильних варіанти відповідей із семи запропонованих.

У межах третього тестового питання здобувач має визначити відповідності логічних тверджень розміщені в лівій та правій колонках.

У межах четвертого тестового питання здобувач має визначити послідовності / пріоритетності словосполучень 1–4.

ПРИКЛАД ВИРШЕННЯ СИТУАЦІЙНОЇ ВПРАВИ:

ФАБУЛА:

Учень загальноосвітньої школи Сергій Дубровський, 15-ти років, (самостійного доходу не має) за відсутності своїх батьків купив у Демченка мопед та сплатив за нього 3350 грн. Після кількох поїздок мопед зламався. Сергію довелося віддати його у ремонт і сплатити за це 715 грн.

Повернувшись з відпустки, батько встановив, що мопед старий й коштує значно дешевше. Він зажадав, щоб Демченко взяв назад мопед, повернув вилучені за нього гроші, крім того сплатив вартість ремонту.

Демченко відмовився це зробити і, крім того зажадав, щоб батько сплатив йому витрати, пов'язані із доставкою мопеда на квартиру Дубровського.

Питання 1.

Який обсяг дієздатності у Сергія Дубровського?

- А. Часткова.
- Б. Неповна.
- В. Секундарна.
- Г. Фантомна.

Пояснення:

Правильний варіант відповіді – «Б», оскільки за фабулою Сергію Дубровському 15 років, а Цивільний кодекс України в статті 32 містить норму, відповідно до якої неповнолітня фізична особа у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років наділена неповною цивільною дієздатністю.

Питання 2.

Які умови чинності правочину необхідно було дотриматись Дубровському та Демченко?

- А. Зміст правочину може суперечити актам цивільного законодавства, а також інтересам держави і суспільства.
- Б. Особа, яка вчиняє правочин, повинна мати необхідний обсяг цивільної дієздатності.
- В. Волевиявлення учасника правочину має бути вільним і відповідати його внутрішній волі.
- Г. На вчинення неповнолітньою особою правочину щодо транспортних засобів повинна бути письмова нотаріально

посвідчена згода батьків (усиновлювачів) або піклувальника і дозвіл органу опіки та піклування.

- Д. Правочин, що вчиняється батьками (усиновлювачами), не може суперечити правам та інтересам їхніх малолітніх дітей.
- Е. Конклюдентність.
- Є. Емансипація Сергія Дубровського.

Пояснення:

Правильні варіанти відповідей – «Б», «В», «Г». Стосовно варіантів «Б» і «В» – в частинах 2 і 3 статті 203 Цивільного кодексу, містяться норми, відповідно до яких особа, яка вчиняє правочин, повинна мати необхідний обсяг цивільної дієздатності, та волевиявлення учасника правочину має бути вільним і відповідати його внутрішній волі. Стосовно варіанту «Г» – в абзаці 2 частини 2 статті 32 Цивільного кодексу зазначено, що «на вчинення неповнолітньою особою правочину щодо транспортних засобів повинна бути письмова нотаріально посвідчена згода батьків (усиновлювачів) або піклувальника і дозвіл органу опіки та піклування».

Питання 3.

Визначте відповідність поведінки батька Сергія Дубровського та способу захисту за допомогою якого захищається порушене право.

1. Двостороння реституція.	А. Звернення батька Сергія Дубровського до суду з підстав вчинення правочину з продажу транспортного засобу поза межами дієздатності сина.
2. Визнання правочину недійсним.	Б. Пред'явлення вимоги до Демченко, щоб він забрав назад мопед, та повернув вилучені за нього гроші.
3. Зміна правовідношення.	В. Пред'явлення вимоги про сплату вартості ремонту мопеду.

4. Відшкодування збитків.	Г. Вимога щодо укладення договору купівлі-продажу між батьком Сергія Дубровського та Демченком.
---------------------------	---

Пояснення:

Правильні варіанти відповідей:

1Б – в абз. 2 ч. 1 ст. 216 ЦК зазначається, що «у разі недійсності правочину кожна із сторін зобов'язана повернути другій стороні у натурі все, що вона одержала на виконання цього правочину».

2А – ч. 1 ст. 215 ЦК містить норму, відповідно до якої «підставою недійсності правочину є недодержання в момент вчинення правочину стороною (сторонами) вимог, які встановлені частинами першою – третьою, п'ятою та шостою статті 203 Цивільного Кодексу». Відносно нашої фабули недодержаною в момент вчинення правочину була вимога щодо наявності необхідного обсягу цивільної дієздатності у особи, яка вчиняє правочин, оскільки Сергій Дубровський є неповнолітньою особою, і відповідно наділений неповною цивільною дієздатністю.

3Г – оскільки зміна правовідношення полягає у зміні його суб'єкта, за умовами завдання «укладення договору купівлі-продажу між батьком Сергія Дубровського та Демченком».

4В – відповідно до ч. 1 ст. 22 ЦК «особа, якій завдано збитків у результаті порушення її цивільного права, має право на їх відшкодування». В п. 1, ч. 2 ст. 22 ЦК зазначається, що «збитками є втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки)».

Питання 4.

Визначте послідовність дій батька Сергія Дубровського.

- А. Апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції.
- Б. Врегулювання спору за участю судді.
- В. Звернення з вимогою про повернення коштів до Демченко.

Г. Звернення протягом встановленого законодавством строку з позовною заявою до суду.

Пояснення:

Правильний варіант відповіді:

В, Г, Б, А.

У ч. 1 ст. 19 ЦК зазначено, що «особа має право на самозахист свого цивільного права та права іншої особи від порушень і протиправних посягань». Насамперед застосовуємо неюрисдикційний спосіб захисту цивільних прав та інтересів, без залучення органів, наділених відповідною компетенцією (В).

У подальшому буде застосовуватися юрисдикційний спосіб захисту порушених прав, а саме захист прав та інтересів судом, який складається з стадій цивільного судочинства, перша з яких це відкриття провадження у справі, яка відповідно до ч. 1, ст. 184 ЦПК розпочинається з пред'явлення позову, тобто звернення протягом встановленого законодавством строку з позовною заявою до суду (Г).

Із запропонованих варіантів дій наступним буде врегулювання спору за участю судді, у ч. 1 ст. 201 ЦПК зазначено, що врегулювання спору за участю судді проводиться за згодою сторін до початку розгляду справи по суті, але після відкриття провадження по справі (Б).

Закінчення послідовності дій батька Сергія Дубровського, згідно зазначеної фабули, буде пов'язане з апеляційною скаргою на рішення суду першої інстанції. Оскільки апеляційне провадження пов'язане з переглядом судових рішень, і як зазначено в ч. 1, ст. 354 ЦПК «апеляційна скарга на рішення суду подається протягом тридцяти днів, а на ухвалу суду – протягом п'ятнадцяти днів з дня його (її) проголошення», то саме зазначені дії мають завершувати процедуру (А).

РОЗДІЛ 2

Ситуаційні справи з цивільного права та процесу

2.1. СИТУАЦІЙНІ ВПРАВИ З ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

ТЕМА 1. Цивільне право в системі права

ЗАВДАННЯ 1.

Петров як любитель музики в стилі «хардрок» постійно до пізнього вечора, а інколи й вночі, включав на повну потужність музичний центр, що призводило до конфлікту із сусідами. На вимоги сусідів про дотримання шумового режиму Петров не реагував. Звернення до дільничного офіцера поліції та проведені ним бесіди бажаного результату не дали.

Питання 1.

Підставою виникнення даних правовідносин є:

- А. Придбання квартири Петровим.
- Б. Укладення договору про утримання багатоквартирного житлового будинку.
- В. Заподіяння моральної шкоди сусідам Петрова.
- Г. Звернення до дільничного офіцера поліції.

Питання 2.

Який різновид цивільних правовідносин має місце:

- А. Цивільне.
- Б. Процесуальне.
- В. Охоронне.
- Г. Регулятивне.
- Д. Речове.
- Е. Зобов'язальне.
- Є. Майнове.

Питання 3.

Визначте відповідність способу захисту та відповідної поведінки зобов'язаної особи за даних обставин:

1. Відшкодування завданих збитків.	А. Вчинити дії щодо дотримання шумових меж, визначених законодавством, в рамках часових обмежень визначених спеціальним законодавством.
2. Припинення дії, яка порушує право.	Б. Відшкодувати шкоду в розмірах, визначених рішенням суду, у зв'язку з душевними стражданнями сусіда, яких він зазнав через протиправну поведінку з боку Петрова.
3. Відновлення становища, яке існувало до порушення.	В. Вчинити дії щодо відшкодування сусідові витрат на лікування через підвищення тиску у зв'язку з безсонням, викликаним наведеними діями Петрова.
4. Відшкодування моральної шкоди.	Г. Припинити прослуховування музики з порушенням встановлених законодавством вимог.

Питання 4.

Визначте послідовність юридичних фактів згідно наданої фабули:

- А. Звернення сусідів до дільничного офіцера поліції.
- Б. Прослуховування музики Петровим з порушенням визначених законодавством вимог.

- В. Звернення сусідів до суду.
- Г. Душевні страждання сусідів у зв'язку з протиправною поведінкою щодо них.

ЗАВДАННЯ 2.

При виході з ліфта на Дубко накинувся сусідський собака без намордника, який порвав пальто, укусив за руку і налякав Дубко. В результаті укусу вона вимушена була лікуватися, у тому числі від неврозу, бо після цього випадку її довго охоплював страх при присутності собак.

У вимозі Дубко купити їй нове пальто та відшкодувати витрати на лікування, власник собаки Серов відмовив і пояснив, що собака інстинктивно зреагував без його команди на різкий рух Дубко.

Остання звернулася зі скаргою до дільничного офіцера поліції про порушення правил виходу собак і відшкодування завданого збитку та моральної шкоди. Після того, як Серов відбувся попередженням, Дубко звернулася із позовом до суду з вимогою про заборону Серову утримувати собак та відшкодування матеріального збитку в розмірі 2200 гривень (складає вартість пальто), 500 гривень (вартість лікування), 300 гривень (втрата заробітку за час лікування) та 100 неоподатковуваних мінімумів доходу громадян відшкодування моральної шкоди. Для забезпечення своїх майнових вимог попросила накласти арешт на майно Серова, у тому числі на автомобіль і собаку.

Питання 1.

У цьому випадку предметом цивільного права є правовідношення:

- А. Корпоративне.
- Б. Організаційне.
- В. Як майнове, так і немайнове.
- Г. Немайнове.

Питання 2.

Який різновид цивільних правовідносин має місце?

- А. Організаційне.
- Б. Пасивне.
- В. Активне.
- Г. Регулятивне.
- Д. Охоронне.
- Е. Zobov'язальне.
- Є. Абсолютне.

Питання 3.

Визначте складові змісту цивільних правовідносин.

1. Об'єкт.	А. Серов.
2. Суб'єкт.	Б. Собака.
3. Право в складі змісту.	В. Обов'язок Серова відшкодувати витрати на лікування.
4. Обов'язок у складі змісту.	Г. Вимога Дубко про відшкодування завданої шкоди.

Питання 4.

Визначте послідовність юридичних фактів згідно з наданою фавбулою.

- А. Порухення правил вигулу собаки.
- Б. Звернення до суду.
- В. Пошкодження пальто.
- Г. Відшкодування шкоди Дубко.

ЗАВДАННЯ 3.

Дахова звернулася до Шилова з вимогою про відшкодування заподіяного збитку та моральної шкоди. Як виявилось, той позрізав всі гілки з плодкових дерев, що нависали над його садовою ділянкою. В результаті цього зменшився урожай і дерева почали хворіти. Вони також втратили естетичний вигляд і Дахова переживала за них.

Шилов пояснив, що Дахова надто близько (за 2 метри) від межі садових ділянок висадила плодові та декоративні дерева. При посадці Шилов попереджав, що коли дерева підростуть, то будуть спричиняти «проблеми». Але на його вимогу вчасно дерева не були пересажені. Коли вони підросли, то стали затінити садову ділянку Шилова, внаслідок чого він не міг її повністю використовувати для своїх потреб – вирощування овочів.

Після звернення до правління садового товариства Дахова пообіцяла владнати справу, але примирення між власниками сусідніх земельних ділянок не сталося.

Питання 1.

У цьому випадку цивільно-правові норми використовуються як:

- А. Спеціальні.
- Б. Земельні.
- В. Загальні.
- Г. Субсидіарні.

Питання 2.

Який різновид цивільних правовідносин має місце?

- А. Майнове.
- Б. Пасивне.
- В. Активне.
- Г. Регулятивне.
- Д. Охоронне.
- Е. Речове.
- Є. Абсолютне.

Питання 3.

Визначте відповідність категорій.

1. Юрисдикційний захист.	А. Садове товариство.
2. Фізична особа.	Б. Звернення Дахової до Шилова.
3. Юридична особа.	В. Дахова.
4. Самозахист.	Г. Звернення Дахової до суду.

Питання 4.

Визначте послідовність дій Дахової з метою захисту власних прав.

- А. Звернення до Шилова.
- Б. Звернення до суду.
- В. Звернення до правління садового товариства.
- Г. Звернення до медіатора.

ЗАВДАННЯ 4.

Василенко звернувся до Офісу Президента України про визнання недійсним акту сільської ради про відмову в наданні йому в оренду ставка. Як вказувалось в заяві, після проведення конкурсу став був переданий в оренду зятю голови сільради, який мешкає в місті, працює державним службовцем і лише інколи приїздить до села.

У прийнятті заяви було відмовлено, оскільки Василенко не використав судового засобу захисту свого порушеного права

Питання 1.

У цьому випадку предметом цивільного права є право-відносини:

- А. Майнові.
- Б. Немайнові.
- В. Організаційні.
- Г. Корпоративні.

Питання 2.

Об'єктами цих відносин є:

- А. Став.
- Б. Лісові насадження біля ставка.
- В. Водоплавна птиця, що вирощується на ставку.
- Г. Природні ресурси під дном ставка.
- Д. Риба, вирощена в ставку.
- Е. Повітря над ставком.
- Є. Дикі гуси, що зимують на ставку.

Питання 3.**Визначте відповідність категорій.**

1. Адміністративний захист.	А. Звернення до суду з вимогою про визнання недійсним акту сільської ради.
2. Судовий захист.	Б. Звернення до Офісу Президента України з вимогою про визнання недійсним акту сільської ради.
3. Юридична особа.	В. Став.
4. Об'єкт.	Г. Офіс Президента України.

Питання 4.**Визначте послідовність дій Василенко.**

- А. Звернення до медіатора.
- Б. Звернення до суду.
- В. Звернення до Офісу Президента України.
- Г. Звернення до сільської ради.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Поняття цивільного права як галузі права.
2. Поняття цивільних правовідносин та їх класифікація.
3. Принципи цивільного права та їх види.
4. Джерела цивільного права та їх класифікація.
5. Дія цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб.
6. Поняття і структура цивільного законодавства.
7. Функції сучасного цивільного права та їх загальна характеристика.
8. Місце цивільного права в національній правовій системі.

ТЕМА 2. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права

ЗАВДАННЯ 1.

Симонова К., Симонов Р. звернулися до суду з заявою про визнання громадянина недієздатним, встановлення над ним опіки і призначення опікуна, посилаючись на те, що Симонова О. народилась 10 грудня 1991 року. З дитинства вона проживає з членами своєї сім'ї, а саме: батько – Симонов П., мати – Симонова К., та брат – Симонов Р. Симонова О. з дитинства проживає разом з ними однією сім'єю і страждає на тяжке хронічне психічне захворювання. Олена хворіє з 9-ти місяців та лікувалась в психоневрологічному диспансері, неврологічних відділеннях лікарень, та різних санаторіях, однак стан її психічного здоров'я з часом тільки погіршувався. В дитинстві Симонова О. перенесла хворобу стафілакокового менингоенцефаліту, внаслідок чого розвинулися ознаки спастичного тетрапарезу і недоумство. Відповідно до довідки № 048552 від 18.01.2008 її визнано інвалідом I групи, причина інвалідності: інвалід з дитинства. Група інвалідності встановлена безтерміново. Відповідно, Олена нездатна до самообслуговування, потребує повного постійного стороннього догляду, залежна у забезпеченні життєво важливих соціально-побутових функцій. Який орган може визнати особу недієздатною? Чи потребує в даному випадку Симонова О. опіки або піклування? Хто несе відповідальність за шкоду заподіяну недієздатною особою?

Питання 1.

Який орган може визнати Олену Симонову недієздатною?

- А. Орган опіки та піклування.
- Б. Медичний заклад.
- В. Орган місцевого самоврядування.
- Г. Суд.

Питання 2.

Що є підставою визнання Олени Симонової недієздатною особою?

- А. Визнано інвалідом I групи.
- Б. Олена нездатна до самообслуговування.
- В. Потребує повного постійного стороннього догляду.
- Г. Залежна у забезпеченні життєво важливих соціально-побутових функцій лікувалась в психоневрологічному диспансері.
- Д. Олена має хронічний, стійкий психічний розлад.
- Е. Олена не здатна усвідомлювати значення своїх дій.
- Є. Олена не здатна керувати своїми діями.

Питання 3.

Визначте відповідність правомочностей

1. Симонова К., Симонов Р.	А. Встановлює над нею опіку і за поданням органу опіки та піклування призначає їй опікуна.
2. Симонова О.	Б. Не створює обов'язків.
3. Симонов Р.	В. Не має права вчиняти будь-якого правочину.
4. Суд.	Г. Несе відповідальність за шкоду, завдану недієздатною фізичною особою.

Питання 4.

Визначте послідовність дій

- А. Фізична особа визнається недієздатною з моменту набрання законної сили рішенням суду про це.
- Б. Суд за наявності достатніх даних про психічний розлад здоров'я фізичної особи призначає для встановлення її психічного стану судово-психіатричну експертизу.
- В. Суд, ухвалюючи рішення про визнання фізичної особи недієздатною, встановлює над нею відповідно опіку і за поданням органу опіки та піклування призначає їй опікуна.
- Г. Заява про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, у тому числі неповнолітньої особи, чи визнання фізичної особи недієздатною подається до суду.

ЗАВДАННЯ 2.

Дев'ятирічний Мирослав, десятирічний Олександр та вісімнадцятирічний Павло розвели поблизу гаражу, який належав Матвієнку, багаття, від якого гараж спалахнув. Матвієнко звернувся до батьків Мирослава, Олександра та Павла з позовом про відшкодування збитків. Батьки Мирослава та Олександра заперечували проти позову, обґрунтовуючи це тим, що їх діти ще недієздатні і тому відповідальність за вчинену шкоду не несуть, а самі батьки були в момент вчинення шкоди на роботі, і тому також не можуть нести відповідальність. Батько Павла також заперечував проти позову, обґрунтовуючи це тим, що його син повнолітній і працює за трудовим договором

Питання 1.

Хто буде відшкодовувати шкоду?

- А. Батьки Мирослава та Олександра.
- Б. Павло.
- В. Батьки Мирослава й Олександра та Павло.
- Г. Батько Павла.

Питання 2.

Якими правами наділені неповнолітні спадкоємці?

Продовжити твердження: «Неповнолітня особа особисто несе відповідальність за порушення договору, укладеного за згодою батьків (усиновлювачів), піклувальника. Якщо у неповнолітньої особи недостатньо майна для відшкодування збитків, додаткову відповідальність несуть...»:

- А. Її батьки.
- Б. Піклувальник.
- В. Опікуни.
- Г. Усиновлювачі.
- Д. Орган опіки та піклування.
- Е. Навчальний заклад.
- Є. Юридична особа.

Питання 3.**Визначте відповідність правомочностей**

1. Мирослав та Олексій.	А. Будуть відшкодовувати шкоду, завдану малолітніми.
2. Павло.	Б. Відшкодовується цією особою самостійно на загальних підставах.
3. Батьки Мирослава та Олексія.	В. Не будуть відшкодовувати шкоду.
4. Матвієнко.	Г. Має законні підстави для звернення в суд.

Питання 4.**Визначте послідовність дій.**

- А. Пошкодження майна.
- Б. Звернення в суд.
- В. Рішення суду.
- Г. Відшкодування шкоди.

ЗАВДАННЯ 3.

Сімнадцятирічна Дарина Петренко, працювала секретаркою в ТОВ «Промінь». Весь свій заробіток вона витратила на придбання дорогої косметики, парфумів, на розваги з чоловіками, стала зловживати спиртними напоями тощо. Мати Дарини намагалась вплинути на доньку, переконати її у нерозумності, з її точки зору, таких покупок, оскільки сім'я має майнові труднощі: на утриманні матері Оксани знаходиться троє малолітніх дітей. Коли мати зрозуміла, що переконати доньку не зможе, вона звернулась до бухгалтера ТОВ «Промінь» В. Михайленко з проханням не видавати Оксані на руки заробітну плату внаслідок її неповноліття. Отримавши відмову, мати звернулась до суду з заявою обмежити дієздатність її доньки. Які підстави обмеження дієздатності фізичної особи? Проаналізуйте ситуацію та дайте мотивовану відповідь. Який орган може обмежити особу в дієздатності?

Питання 1.**Цивільна дієздатність є обмеженою з моменту:**

- А. Винесення рішення суду.
- Б. Набрання рішенням суду законної сили.
- В. Настання обставин, що стали підставою обмеження дієздатності.
- Г. Призначення піклувальника.

Питання 2.**Яке із запропонованих тверджень є правильним?**

- А. Фізична особа, цивільна дієздатність якої обмежена, не може самостійно вчиняти дрібні побутові правочини.
- Б. Правочини щодо розпорядження майном та інші правочини, що виходять за межі дрібних побутових, вчиняються особою, цивільна дієздатність якої обмежена, за згодою піклувальника.
- В. Відмова піклувальника дати згоду на вчинення правочинів, що виходять за межі дрібних побутових, може бути оскаржена особою, цивільна дієздатність якої обмежена, до органу опіки та піклування або суду.
- Г. Одержання заробітку, пенсії, стипендії, інших доходів особи, цивільна дієздатність якої обмежена, та розпоряджання ними здійснюються піклувальником.
- Д. Особа, цивільна дієздатність якої обмежена, самостійно не несе відповідальність за порушення нею договору, укладеного за згодою піклувальника, та за шкоду, що завдана нею іншій особі.
- Е. Суд ні за яких обставин не може поновити цивільну дієздатність особи.
- Є. Над фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена встановлюється опіка.

Питання 3.**Визначте відповідність правомочностей спадкоємців.**

1. Дарина Петренко.	А. Встановлює над фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена встановлюється піклування.
2. Оксана Петренко.	Б. Правомірна відмова.

3. Богдан Михайленко.	В. Є підстави звертатися в суд.
4. Суд.	Г. У діях є порушення норм ЦК.

Питання 4.

Визначте послідовність дій.

- А. Заява про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, у тому числі неповнолітньої особи, чи визнання фізичної особи недієздатною подається до суду.
- Б. Суд за наявності достатніх даних про психічний розлад здоров'я фізичної особи призначає для встановлення її психічного стану судово-психіатричну експертизу.
- В. Суд, ухвалюючи рішення про визнання фізичної особи недієздатною, встановлює над нею відповідно опіку і за поданням органу опіки та піклування призначає їй опікуна.
- Г. Фізична особа визнається недієздатною з моменту набрання законної сили рішенням суду про це.

ЗАВДАННЯ 4.

Сімнадцятирічний Олег Черненко працював барменом у кафе «Веселка». Свій заробіток він витрачав на придбання дорогих квитків на футбольні матчі, концерти та подорожі. Мати Олега намагалась переконати його віддавати гроші їй, так як на утриманні матері Олени знаходиться троє малолітніх дітей. Олена звернулася до бухгалтера кафе з проханням видавати їй на руки заробітну плату. Отримавши відмову, мати звернулася до суду з заявою обмежити дієздатність її сина.

Питання 1.

Який орган може обмежити Олега в дієздатності?

- А. Орган опіки та піклування.
- Б. Адміністратор кафе.
- В. Поліція.
- Г. Суд.

Питання 2.**Які підстави обмеження дієздатності фізичної особи?**

- A. Визнано інвалідом 1 групи.
- B. Особа не здатна жити без сторонньої допомоги.
- V. Потребує повного постійного стороннього догляду.
- Г. Якщо вона страждає на психічний розлад, який істотно впливає на її здатність усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними, або вона зловживає спиртними напоями, наркотичними засобами, токсичними речовинами, азартними іграми тощо і тим ставить себе чи свою сім'ю, а також інших осіб, яких вона за законом зобов'язана утримувати, у скрутне матеріальне становище.
- Д. Вживає алкогольні напої.
- Е. Витрачає заробітну плату тільки на свої потреби.
- Є. Особа не здатна керувати своїми діями.

Питання 3.**Визначте відповідність правомочностей.**

1. У разі обмеження дієздатності фізичної особи.	A. Встановлює над нею опіку і за поданням органу опіки та піклування призначає їй опікуна.
2. У разі визнання особи недієздатною.	B. Встановлює над нею піклування.
3. Порядок обмеження цивільної дієздатності.	V. Встановлюється Цивільним процесуальним кодексом України.
4. Одержання заробітної плати особи цивільна дієздатність якої обмежена.	Г. Здійснюється піклувальником.

Питання 4.**Визначте послідовність дій.**

- A. Заява про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи.
- B. Суд призначає для встановлення її психічного стану судово-психіатричну експертизу.

- В. Суд, ухвалюючи рішення про визнання фізичної особи обмежено дієздатною, встановлює над нею відповідно піклування і за поданням органу опіки та піклування призначає їй піклувальника.
- Г. Фізична особа визнається обмежено дієздатною з моменту набрання законної сили рішенням суду про це.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Поняття, ознаки та обсяг правоздатності фізичної особи. Виникнення та припинення правоздатності фізичної особи. Правоздатність іноземців та осіб без громадянства.
2. Ім'я та місце проживання фізичної особи. Акти цивільного стану.
3. Поняття та зміст цивільної дієздатності фізичної особи.
4. Види цивільної дієздатності фізичних осіб.
5. Обмеження дієздатності фізичної особи: підстави, порядок та правові наслідки.
6. Визнання фізичної особи недієздатною: підстави, порядок та правові наслідки.
7. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою: підстави, порядок та правові наслідки.
8. Оголошення фізичної особи померлою: підстави, порядок та правові наслідки. Правові наслідки появи фізичної особи, яка була оголошена померлою.
9. Опіка як юридичний факт.
10. Піклування як юридичний факт.

ТЕМА 3. Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин

ЗАВДАННЯ 1.

Петров і Іванов вирішили спільно займатися торгівлею з метою отримання прибутку. Для цього вони в складчину придбали товар, який реалізували і отримали прибуток, останній розподілили відповідно до розміру вкладених в бізнес часток. Порядок розподілу прибутку, права та обов'язки кожного вони визначили в письмовому договорі, який склали в 2 екземплярах і разом підписали. Надалі вони успішно продовжували свою діяльність.

Питання 1.

Підставою виникнення даних правовідносин є:

- A. Створення юридичної особи.
- B. Укладення договору про спільну діяльність.
- V. Укладення договору купівлі-продажу.
- Г. Реєстрація юридичної особи.

Питання 2.

Яка ознака юридичної особи має бути обов'язково?

- A. Організаційна єдність.
- B. Правонаступництво.
- V. Майнова відокремленість.
- Г. Здатність виступати від імені засновника.
- Д. Наявність спільного майна у засновників.
- Е. Здатність виступати від власного імені.
- Є. Наявність комерційного найменування.

Питання 3.

Визначте відповідність визначальних категорій створеної Петровим та Івановим юридичної особи за даних обставин при умові її державної реєстрації як такої.

1. Організаційно-правова форма.	A. Статут.
2. Установчий документ.	B. Нормативно-явочний.

3. Спосіб створення.	В. Загальні збори учасників.
4. Вищий орган управління.	Г. Товариство з обмеженою відповідальністю.

Питання 4.

Визначте послідовність юридичних фактів у складі процедури створення такої юридичної особи.

- А. Підписання статуту всіма учасниками товариства.
- Б. Подання документів про реєстрацію юридичної особи до уповноваженого органу.
- В. Визначення часток у статутному капіталі.
- Г. Складання статуту.

ЗАВДАННЯ 2.

Іванченко вирішив створити підприємство з надання послуг з перевезення вантажів. Для цього він позичив 500 тис. грн, зареєстрував юридичну особу, купив машини та найняв на роботу людей. Підприємство запрацювало і почало приносити Іванченку дохід. Через 1 рік настав час повертати борг. Кредитор звернувся до Іванченка, але він відмовився і запропонував звертатися до підприємства, оскільки гроші позичались на його створення, зараз воно працює, має прибуток, то з нього і потрібно стягувати борг. Кредитор звернувся до суду.

Питання 1.

Установчим документом даної юридичної особи є:

- А. Меморандум.
- Б. Статут.
- В. Засновницький договір.
- Г. Індивідуальний установчий акт.

Питання 2.

До якого виду відноситься дана юридична особа?

- А. Підприємницька.
- Б. Непідприємницька.
- В. Товариство.
- Г. Установа.
- Д. Особа публічного права.
- Е. Особа приватного права.
- Є. Створена об'єднанням майна.

Питання 3.

Прояв ознак юридичної особи за даною фабулою.

1. Організаційна єдність.	А. Наявність комерційного найменування.
2. Здатність виступати в цивільному обороті від власного імені.	Б. Створення структурних підрозділів підприємства, які координуються відповідними органами управління.
3. Здатність нести юридичну відповідальність.	В. Наявність автомобілів у створеної юридичної особи.
4. Майнова відокремленість.	Г. Задоволення вимог кредитора за прострочення кредитного зобов'язання.

Питання 4.

Послідовність юридичних фактів, які в сукупності надають можливість задовольнити вимоги кредитора за рахунок створеного Іванченком підприємства:

- А. Звернення кредитора Іванченка до підприємства з відповідною вимогою.
- Б. Задоволення вимоги кредитора за рахунок коштів підприємства.
- В. Схвалення дій Іванченка щодо оформлення кредиту загальними зборами підприємства.
- Г. Оформлення кредиту Іванченком.

ЗАВДАННЯ 3.

Зареєстрована політична партія «Партія любителів пива» вирішила внести в свій статут додаткові положення про створення фірмової пивоварні, яка б входила до складу самої партії і за рахунок якої можна було б поповнювати партійний бюджет. Окрім цього, як було встановлено правоохоронними органами, партія одержала організаційну та фінансову допомогу від аналогічних партій ФРН і Чехії і частину анонімних пожертвувань. На чергових зборах партії було прийнято також рішення про заснування свого ілюстрованого журналу і реклами там пива і сигарет, розміщення реклами інших замовників.

Питання 1.

Дана юридична особа створена:

- А. Об'єднанням майна.
- Б. Фізичною особою.
- В. Юридичною особою.
- Г. Об'єднанням осіб.

Питання 2.

До якого виду відноситься дана юридична особа?

- А. Підприємницька.
- Б. Непідприємницька.
- В. Товариство.
- Г. Установа.
- Д. Особа публічного права.
- Е. Особа приватного права.
- Є. Державна.

Питання 3.

Характерні риси визначальних категорій юридичної особи даного виду:

1. Член.	А. Статут.
2. Установчий документ.	Б. Поліцейський.
3. Статутний капітал.	В. Програма політичної партії.

4. У протоколі установчого з'їзду міститься.	Г. Внески учасників та інші надходження, окрім внесків іноземних юридичних осіб.
--	--

Питання 4.**Послідовність юридичних фактів, що легалізують внесення змін до статуту за даних обставин:**

- A. Оцінка змін на предмет відповідності чинному законодавству та статуту й програмі партії уповноваженим суб'єктом.
- Б. Подання документів до підрозділу Міністерства юстиції України.
- В. Реєстрація змін.
- Г. Надання ініціативи про внесення змін на розгляд зборів.

ЗАВДАННЯ 4.

ПрАТ «Чайка», засноване 5 засновниками, з яких один є громадянином Ізраїлю, надавало населенню послуги з туризму. В зв'язку зі зміною кон'єктури ринку кількість замовлень поменшала і засновники вирішили припинити діяльність підприємства. При цьому з'ясувалось, що в підприємства є такі зобов'язання – зобов'язання по кредиту банку, забезпеченого заставою приміщенням підприємства, обов'язок виплат бухгалтеру підприємства, що постраждав від нещасного випадку на виробництві, борги по комунальних платежах, борги по зарплаті співробітникам, податкова заборгованість.

Питання 1.**Який спосіб припинення юридичної особи має місце?**

- A. Ліквідація.
- Б. Приєднання.
- В. Поділ.
- Г. Перетворення.

Питання 2.

До якого виду відноситься дана юридична особа?

- А. Підприємницька.
- Б. Непідприємницька.
- В. Товариство.
- Г. Установа.
- Д. Особа публічного права.
- Е. Особа приватного права.
- Є. Комунальна.

Питання 3.

Прояв характерних рис способу припинення ПрАТ:

1. Ліквідація.	А. Наявність правонаступництва.
2. Припинення платоспроможної юридичної особи.	Б. Згідно Кодексу України з процедур банкрутства.
3. Припинення неплатоспроможної юридичної особи.	В. Згідно ЦК України.
4. Реорганізація.	Г. Відсутність правонаступництва.

Питання 4.

Послідовність задоволення пред'явлених вимог до ПрАТ «Чайка»:

- А. Борги по комунальних платежах.
- Б. Обов'язок виплат бухгалтеру підприємства, що постраждав від нещасного випадку на виробництві.
- В. Податкова заборгованість.
- Г. Борги по зарплаті співробітникам.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Поняття та ознаки юридичної особи. Сутність юридичної особи.
2. Організаційно-правові форми юридичних осіб.
3. Установчі документи юридичної особи. Органи юридичної особи.
4. Способи створення юридичних осіб.
5. Припинення юридичних осіб.

6. Види реорганізації юридичних осіб.
7. Виділ юридичної особи.
8. Порядок ліквідації юридичної особи.
9. Види юридичних осіб.
10. Господарські товариства.

ТЕМА 4. Об'єкти цивільних прав

ЗАВДАННЯ 1.

Березін по телефону домовився із Семеновим про купівлю антикварної рушниці, придатної для використання за призначенням, яку він напередодні оглянув і перерахував за неї переказом гроші. Коли Березін прийшов її забирати, Семенов вийняв рушницю із футляра і передав покупцеві. На вимогу передати і футляр, Семенов відповів, що футляр він замовляв окремо від рушниці, що підтверджено квитанцією, і може його також продати за додаткову суму.

Вважаючи, що рушниця і футляр є предметом однієї угоди, Березін звернувся з позовом в суд.

Питання 1.

Що є способом захисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів Березіна?

- А. Законодавчо дозволені конкретні способи поведінки.
- Б. Утримання від дій, які б могли заподіяти шкоду суспільству.
- В. Процес реалізації особою всіх повноважень, для досягнення певного результату.
- Г. Визначені законом або договором матеріально-правові заходи, спрямовані на відновлення порушених прав та свобод.

Питання 2.

Які способи може обрати Березін для захисту своїх цивільних прав та інтересів?

- А. Визнання права.
- Б. Примусове виконання обов'язку в натурі.
- В. Припинення дії, яка порушує право.
- Г. Визнання незаконними рішення органу державної влади.
- Д. Визнання незаконними дій органу місцевого самоврядування.
- Е. Визнання незаконними рішення органу влади Автономної Республіки Крим.
- Є. Визнання незаконними дій посадової особи органу місцевого самоврядування.

Питання 3.

Визначте відповідність застосування способів захисту прав та інтересів Березіна.

1. Визнання права.	А. Футляр, як приналежність слідує за головною річчю.
2. Примусове виконання обов'язку в натурі.	Б. Якщо договором між Березіним і Семеновим не встановлені особливості щодо приналежності футляра.
3. Відмова у захисті.	В. Відсутнє порушення цивільного права Березіна.
4. Припинення дії, яка порушує право.	Г. Семеновим, при оферті не встановлені особливості щодо приналежності футляра.

Питання 4.

Визначте послідовність дій Березіна.

- А. Звернення з вимогою про повернення коштів до Семенова.
- Б. Звернення протягом встановленого законодавством строку з позовною заявою до суду.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції.

ЗАВДАННЯ 2.

Між Куликом та Статівкою, які працювали в одній державній установі, склалися неприязні стосунки. Кулик став розповідати службовцям, що начебто Статівка є хронічним алкоголіком та займає колегам кошти під великий процент, постійно раніше від інших йде з роботи, застосовує насильство відносно дружини. Статівка подав позов у суд про захист честі та гідності.

Питання 1.

Чи пов'язана моральна шкода, заподіяна Куликом, з розміром відшкодування майнової шкоди?

- A. Моральна шкода, не пов'язана, з розміром відшкодування майнової шкоди.
- B. Моральна шкода, пов'язана з розміром відшкодування майнової шкоди.
- B. На зв'язок між розмірами відшкодування майнової та моральної впливає діюче законодавство.
- Г. На зв'язок між розмірами відшкодування майнової та моральної впливають імплементовані норми міжнародних договорів.

Питання 2.

У чому полягає моральна шкода, заподіяна Статівці?

- A. У пониженні честі Статівки.
- B. У пониженні гідності Статівки.
- B. У пониженні ділової репутації державної установи.
- Г. У душевних стражданнях, яких зазнали фізичні особи, колеги Статівки.
- Д. У душевних стражданнях, яких зазнали керівники державної установи, у зв'язку конфліктом.
- E. У душевних стражданнях, яких зазнала дружина Статівки.
- Є. У душевних стражданнях, яких зазнали близькі родичі, керівників державної установи, у зв'язку з протиправною поведінкою Кулика.

Питання 3.

Визначте відповідність використання способів захисту особистих немайнових прав Статівки при порушенні його честі та гідності.

1. Спростування інформації.	А. Виступу Кулика під час загальних зборів співробітників державної установи.
2. Відшкодування упущеної вигоди.	Б. У разі надання Статівкою відповідних доказів.
3. Відшкодування майнової шкоди.	В. У випадку звернення Статівки до медичного закладу.
4. Відшкодування моральної шкоди.	Г. У разі повного задоволення позову Статівки.

Питання 4.

Визначте послідовність дій для захисту честі та гідності Статівки.

- А. Самозахист.
- Б. Застосування позасудових способів захисту прав та інтересів.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Подача позову.

ЗАВДАННЯ 3.

Дахова звернулася до Шилова з вимогою про відшкодування заподіяного збитку та моральної шкоди. Як виявилось, той позрізав всі гілки з плодкових дерев, що нависали над його садовою ділянкою. В результаті цього зменшився урожай і дерева почали хворіти. Вони також втратили естетичний вигляд і Дахова переживала за них.

Шилов пояснив, що Дахова надто близько (за 2 метри) від межі садових ділянок висадила плодіві та декоративні дерева. При посадці Шилов попереджав, що коли дерева підростуть, то будуть спричиняти «проблеми». Але на його вимогу вчасно дерева не були пересажені. Коли вони підросли, то стали затіняти садову ділянку Шилова, внаслідок чого він не міг її повністю використовувати для своїх потреб – вирощування овочів.

Після звернення до правління садового товариства Дахова пообіцяла владнати справу, але примирення між сусідами по земельним ділянкам не сталося.

Питання 1.

У яких межах Шилов може здійснювати право власності на свою земельну ділянку?

- A. Право власності Шилова розповсюджується на простір, що знаходиться над та під поверхнею ділянки.
- Б. Право власності Шилова не обмежене простором, що знаходиться над та під поверхнею ділянки.
- В. Право власності Шилова не обмежене висотою та глибиною в межах земельної ділянки.
- Г. При здійсненні свого права власності щодо своєї земельної ділянки Шилов зобов'язаний утримуватися від дій, які могли б порушити права інших осіб.

Питання 2.

Зміст принципу добросусідства між Даховою та Шиловим полягає в:

- A. Обиранні способів використання земельних ділянок відповідно до їх цільового призначення, при яких власникам, землекористувачам сусідніх земельних ділянок завдається найменше незручностей.
- Б. Не використанні земельних ділянок способами, які не дозволяють власникам, землекористувачам сусідніх земельних ділянок використовувати їх за цільовим призначенням.
- В. Зобов'язані співпрацювати при вчиненні дій, спрямованих на забезпечення прав на землю кожного з них.
- Г. Праві відрізати корені дерев і кущів, у випадку проникнення коренів і гілок дерев з однієї земельної ділянки на іншу.
- Д. Витратах при встановлення спільних меж.
- Е. Сприянні власника суміжної земельної ділянки у встановленні спільних меж, а також встановлення або відновлення межових знаків.
- Є. Встановленні межові знаків на водних об'єктах.

Питання 3.

Визначте відповідність використання способів захисту прав та інтересів Шиловим.

1. Самозахист.	А. Звернення до правління садового товариства.
2. Негаторний позов.	Б. Звернення Шилова з вимогою щодо усунення перешкод при здійсненні права користування своїм майном.
3. Припинення дії, яка порушує право.	В. Зобов'язання Дахової пересадити дерева або обрізати їх гілки.
4. Відшкодування упущеної вигоди.	Г. Відсутність можливості повністю використовувати садову ділянку Шиловим для своїх потреб.

Питання 4.

Визначить послідовність застосування форм захисту прав та інтересів Шилова.

- А. Самозахист.
- Б. Медіація.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Звернення до правління садового товариства.

ЗАВДАННЯ 4.

Іванов попросив Петрова, щоб той доглянув його корову, поки він на 3 місяці поїде у відрядження. За це Петров може брати собі молоко. Через 2 місяці корова отелилася 2 телятами, яких Петров взяв собі, вважаючи, що оскільки корова знаходиться зараз в нього і сам Іванов дозволив брати собі те, що дає корова. Через місяць повернувся Іванов, і Петров повернув йому корову. Іванов почав вимагати повернення телят, але Петров відмовився. Тоді Іванов звернувся до суду.

Питання 1.**Продукцією, плодами та доходами є:**

- А. Підприємство як єдиний майновий комплекс.
- Б. Все, що виробляється, добувається, одержується з речі або приноситься річчю.
- В. Складові частини речі.
- Г. Річ, призначена для обслуговування іншої речі і пов'язана з нею спільним призначенням.

Питання 2.**На які речі може бути поширений правовий режим нерухомої речі?**

- А. На тварин.
- Б. На цінні папери.
- В. На неподільні речі.
- Г. На тварин, занесених до Червоної книги України.
- Д. На повітряні та морські судна.
- Е. На судна внутрішнього плавання.
- Є. На космічні об'єкти.

Питання 3.**Визначте відповідність використання способів захисту прав та інтересів Івановим.**

1. Самозахист.	А. Звернення Іванова до суду з вимогою щодо повернення Петровим телят.
2. Віндикаційний позов.	Б. Звернення Іванова до Петрова з вимогою щодо повернення телят.
3. Припинення дії, яка порушує право.	В. Зобов'язання Іванова відшкодувати затрати пов'язані з утримання телят.
4. Відшкодування збитків.	Г. Зобов'язання Петрова повернути телят.

Питання 4.

Визначте послідовність застосування форм захисту прав та інтересів учасників зазначених правовідносин.

- A. Самозахист.
- Б. Медіація.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Звернення до органу місцевого самоврядування.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

- 1. Поняття об'єктів цивільних прав.
- 2. Види об'єктів цивільних прав.
- 3. Оборотоzdатність об'єктів цивільних прав.
- 4. Речі як об'єкти цивільних прав.
- 5. Поняття речей.
- 6. Класифікація речей та її правове значення.

ТЕМА 5. Правочини**ЗАВДАННЯ 1.**

Степанов домовився із Хоменко про укладення правочину купівлі-продажу садиби. Хоменко передав Степанову 280 000 грн – повну суму вартості садиби, про яку домовились сторони. Вони уклали письмовий правочин, Степанов передав Хоменко домову книгу. Через півроку Хоменко взнав, що правочин купівлі-продажу нерухомості має бути укладено в письмовій формі із нотаріальним посвідченням. Він звернувся до Степанова із проханням прийти до нотаріуса і оформити правочин. Останній відмовився від цього, посилаючись на те, що він претензій до покупця не має, а гроші вже частково витратив на власні потреби. Хоменко звернувся з позовом в суд.

Питання 1.

У якій формі має укладатись правочин купівлі-продажу нерухомості?

- А. Відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 16 ЦК України Хоменко має право звернутися до суду для визнання правочину недійсним.
- Б. Відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 16, а також на підставі ст. 657 ЦК України договір купівлі-продажу житлового будинку (квартири) або іншого нерухомого майна укладається у письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню та державній реєстрації, крім договорів купівлі-продажу майна, що перебуває в податковій заставі. Отже, Хоменко має право звернутися до суду для визнання правочину недійсним.
- В. Це питання розраховане на знання положень про укладення договорів, предметом яких є об'єкт нерухомості, а саме про форму таких договорів. Відповідно це породжує перелік зобов'язань, передбачених ст. 657 ЦК України.
- Г. Якщо в сторін за даним договором не має жодних претензій одна до одної, то такий договір вважається дійсним.

Питання 2.

Письмовій формі і обов'язковому нотаріальному посвідченню підлягають правочини купівлі-продажу:

- А. Земельної ділянки.
- Б. Єдиного майнового комплексу.
- В. Побутової техніки.
- Г. Комп'ютерної техніки.
- Д. Промислового обладнання.
- Е. Житлового будинку (квартири).
- Ж. Майна, що перебуває в податковій заставі.

Питання 3.

Визначте відповідність використання форм захисту прав та інтересів у вказаній ситуації.

1. Самозахист.	А. Звернення Хоменка до суду з вимогою визнати укладений договір дійсним, оскільки сторони домовилися щодо усіх істотних умов договору, і є письмовими доказами, а також відбулося повне або часткове виконання договору.
2. Судовий захист.	Б. Звернення Хоменка до Степанова із проханням прийти до нотаріуса і оформити правочин.
3. Нотаріальний захист.	В. Кожна із сторін зобов'язана повернути другій стороні у натурі все, що вона одержала на виконання цього правочину.
4. Двостороння реституція.	Г. Звернення Хоменка та Степанова до нотаріуса і оформлення правочину.

Питання 4.

Визначте послідовність дій при укладенні договору купівлі-продажу будинку і земельної ділянки, садиби.

- А. Оцінка нерухомості, а саме для договору купівлі-продажу будинку і земельної ділянки, садиби потрібно замовити оцінку нерухомості у незалежного оцінювача, що дозволяє сплатити податки на користь держави за вчинення відчуження нерухомості.
- Б. Підготовка документів, а саме земельна ділянка із будинком, садиба мають бути документально оформлені; земельна ділянка повинна бути з кадастровим номером, який зазначений в документах на ділянку (державний акт, свідоцтво про право власності, договір купівлі-продажу, договір дарування, договір оренди, тощо.); будинок також має бути введений в експлуатацію, та мати свій документ.
- В. Вибір нотаріуса, який повинен мати сертифікацію та відповідне свідоцтво з номером.
- Г. Підписання сторонами договору купівлі-продажу будинку і земельної ділянки, садиби у нотаріуса.

ЗАВДАННЯ 2.

Перебуваючи у лікарні, Григорян 20 травня 2023 року уклала правочин, відповідно до якого подарувала своїй сестрі Ларіоновій золоті сережки, а 25 травня 2023 року золоте кільце. 15 червня 2023 року Григорян померла. Чоловік Григорян подав позов до Ларіонові про визнання договору дарування недійсним та про повернення сережок та кільця йому. При цьому позивач посилався на, те що договір про безкоштовну передачу речей повинен бути нотаріально посвідчений. Суд у позові відмовив. Григорян подав апеляційну скаргу на рішення суду.

Питання 1.

У якій формі дозволяється укладення правочину між Григорян та Ларіоновією?

- А. Правочин щодо дарування валютних цінностей на суму, яка перевищує 50 мінімальних заробітних плат, укладається в письмовій формі.
- Б. Правочин щодо дарування валютних цінностей на суму, яка перевищує 10 неоподаткованих мінімумів, укладається в письмовій формі.
- В. Правочин щодо дарування рухомих речей, які мають особливу цінність, укладається в письмовій формі з нотаріальним посвідченням.
- Г. Правомірною може бути і усна форма договору.

Питання 2.

У яких випадках Григорян мала право вимагати розірвання вчиненого правочину?

- А. Дарувальник має право вимагати розірвання договору дарування особливо цінного майна, якщо обдарований умисно вчинив кримінальне правопорушення проти життя, здоров'я, власності дарувальника.
- Б. Дарувальник має право вимагати розірвання договору дарування нерухомих речей, якщо обдарований умисно вчинив

кримінальне правопорушення проти життя, здоров'я, власності дарувальника.

- В. Дарувальник має право вимагати розірвання договору дарування особливо цінного майна, якщо обдарований умисно вчинив кримінальне правопорушення проти життя, здоров'я, власності батьків дарувальника.
- Г. Дарувальник має право вимагати розірвання договору дарування особливо цінного майна, якщо обдарований умисно вчинив кримінальне правопорушення проти життя, здоров'я, власності дітей дарувальника.
- Д. Дарувальник має право вимагати розірвання договору дарування, якщо обдарований створює загрозу безповоротної втрати дарунка, що має для дарувальника невелику майнову цінність.
- Е. Дарувальник має право вимагати розірвання договору дарування, навіть якщо на момент пред'явлення вимоги дарунок не є збереженим.
- Є. Дарувальник має право вимагати розірвання договору дарування, якщо внаслідок недбалого ставлення обдаровуваного до речі, яка не становить культурну цінність, ця річ може бути знищена або істотно пошкоджена.

Питання 3.

Визначте відповідність предмету та форми правочину щодо дарування.

1. Предмети побутового призначення.	А. Може бути укладений усно.
2. Нерухома річ.	Б. У письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню.
3. Дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому.	В. У письмовій формі.
4. Рухомі речі, які мають особливу цінність.	Г. Як в усній, так і в письмовій формі.

Питання 4.

Визначте послідовність дій Григорян, якщо б на Ларіонову був покладений обов'язок на користь третьої особи.

- А. Дізнатися про порушення обдаровуваним обов'язку на користь третьої особи.
- Б. Вимагати розірвання договору.
- В. Вимагати повернення дарунка.
- Г. Якщо повернення дарунка неможливе – відшкодування його вартості.

ЗАВДАННЯ 3.

У вересні 2020 року після занять у школі учень 6-го класу Дмитро Маліков, якому виповнилося 13 років, зайшов до свого сусіда Блохіна, якому родичі в день його п'ятнадцятиріччя подарували планшет. Малікову планшет дуже сподобався, і він став просити Блохіна обміняти його на що-небудь інше.

А оскільки батьки Малікова були у відрядженні, і внуком опікувалася бабуся, Маліков приніс Блохіну свій мобільний телефон, і запропонував поміняти його на планшет. Наступного дня обмін відбувся. Повернувшись в січні 2021 року з відрядження, батько не виявив мобільного телефона сина. Син стверджував, що нічого не знає про те, куди міг пропасти телефон. У листопаді 2023 року батько Малікова випадково побачив вказаний телефон у сусіда, який пояснив, що він одержав його від Дмитра Малікова. Повернути телефон він відмовився.

Питання 1.

З якого часу починається перебіг позовної давності щодо правочину між Маліковим та Блохіним?

- А. З дня обміну між Маліковим та Блохіним.
- Б. Після повернення батьків з відрядження.
- В. Від дня досягнення Маліковим повноліття.
- Г. Від дня, коли батько Малікова побачив телефон у Блохіна.

Питання 2.

Які вимоги може пред'явити батько Малікова, побачивши телефон у Блохіна?

- A. Вимогу про визнання правочину недійсним.
- Б. Вимогу про повернення сторонами в натурі всього, що було ними одержано на виконання правочину.
- В. Вимогу про відшкодувати вартість того, що одержано, в разі неможливості повернення речі.
- Г. Вимогу про відшкодувати вартість того, що одержано, навіть якщо є можливості повернення речі.
- Д. Запропонувати Блохіну доплату, для визнання правочину дійсним.
- Е. Укласти правочин в письмовій формі.
- Є. Вимогу про визнання правочину дійсним.

Питання 3.

Визначте відповідність дій учасників правовідносин.

1. Батьки Блохіна.	A. Пред'явити вимогу про визнання правочину недійсним, протягом строку, що залишився до досягнення сином повноліття.
2. Блохін.	Б. Вимагати доплати, за річ більшої вартості.
3. Батько Малікова.	В. Схвалити правочин.
4. Бабуся Малікова.	Г. Повідомити батькам про вчинений їх сином правочин.

Питання 4.

Визначте послідовність дій батька Блохіна для визнання правочину недійсним.

- A. Звернення з вимогою про повернення планшету до Малікова.
- Б. Звернення протягом встановленого законодавством строку з позовною заявою до суду.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції.

ЗАВДАННЯ 4.

Сиропов подарував картину невідомого художника Сергієнку. Картина була оцінена у 600 грн. Через рік з'ясувалося, що ця картина належала пензлю відомого Художника і її ціна значно вища. Дізнавшись про це, Сиропов зажадав визнати правочин недійсним і повернути йому картину або сплатити її дійсну вартість.

Питання 1.

Про який вид правочину ведеться мова у зазначеній ситуації?

- А. Правочин, який вчинено під впливом помилки.
- Б. Правочин, вчинений під впливом обману.
- В. Правочин, який вчинено під впливом тяжкої обставини.
- Г. Фіктивний правочин.

Питання 2.

Які правові наслідки вчинення правочину під впливом помилки?

- А. Такий правочин може бути визнаний судом недійсним.
- Б. Особа, яка помилилася в результаті її власного недбальства, зобов'язана відшкодувати другій стороні завдані їй збитки.
- В. Сторона, яка своєю необережною поведінкою сприяла помилці, зобов'язана відшкодувати другій стороні завдані їй збитки.
- Г. Сторона, яка сприяла помилці, зобов'язана відшкодувати другій стороні збитки у подвійному розмірі та моральну шкоду, що завдані у зв'язку з вчиненням цього правочину.
- Д. Сторона, яка сприяла помилці, зобов'язана відшкодувати другій стороні збитки і моральну шкоду, що завдані їй у зв'язку з вчиненням цього правочину.
- Е. Все одержане стороною, яка сприяла помилці, за правочином повинно бути повернуто іншій стороні, а одержане останньою або належне їй на відшкодування виконаного за рішенням суду стягується в дохід держави.
- Є. На вимогу опікуна правочин, вчинений недієздатною фізичною особою, може бути визнаний судом дійсним, якщо буде встановлено, що він вчинений на користь недієздатної фізичної особи.

Питання 3.

Визначте відповідність предмету та форми правочину щодо дарування.

1. Предмети побутового призначення.	А. Може бути укладений усно.
2. Нерухома річ.	Б. У письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню.
3. Дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому.	В. У письмовій формі.
4. Рухомі речі, які мають особливу цінність.	Г. Як в усній, так і в письмовій формі.

Питання 4.

Визначте послідовність дій Сергієнко для захисту своїх прав та інтересів.

- А. Обґрунтування неможливості повернення картини.
- Б. Захист прав та інтересів, шляхом звернення з позовною заявою до суду.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

- 1. Поняття та ознаки правочинів. Воля і волевиявлення як суть правочину.
- 2. Види правочинів.
- 3. Умови чинності правочину. Презумпція правомірності правочину.
- 4. Форма правочину. Способи волевиявлення.
- 5. Державна реєстрація правочину. Місце вчинення правочину. Строки у правочині.
- 6. Тлумачення змісту правочину.
- 7. Відмова від правочину.
- 8. Правові наслідки недодержання сторонами при вчиненні правочину вимог закону.
- 9. Недійсність правочину.

10. Правові наслідки недійсності правочину (окремих його частин).
11. Види недійсних правочинів. Нікчемні та оспорювані правочини.
12. Фіктивні та удавані правочини.

ТЕМА 6. Строки та терміни в цивільному праві. Позовна давність

ЗАВДАННЯ 1.

5 вересня 2020 року Людмила передала своїй подрузі Катерині вечірню сукню для того, щоб остання вдягнула її в театр і через 3 дні повернула. 9 вересня 2020 року Катерина повернула вечірню сукню Людмилі і остання, не перевіряючи стану сукні, помістила її до шафи. Деякий час Людмила не вдягала сукню, потім, діставши її із шафи, виявила, що сукня пошкоджена на стегнах. Пошкодження були виявлені 14 січня 2023 року. Лише через деякий час, а саме 15 червня 2023 року, Людмилі вдалося розшукати Катерину, яка виїздила за кордон у відрядження. При з'ясуванні обставин пошкодження сукні, Катерина зізналася, що в день, коли ходила до театру, вона пошкодила сукню, тому що вона їй була трохи тісна. Проте відшкодувати вартість сукні вона відмовилася. Людмила одразу ж після відмови звернулась до суду з позовною заявою про відшкодування збитків, які їй було заподіяно Катериною.

Питання 1.

З якого моменту починається перебіг позовної давності у правовідносинах між Людмилою та Катериною?

- А. З моменту повернення речі.
- Б. З моменту виявлення пошкодження сукні.
- В. З моменту передачі сукні.
- Г. Через рік, після повернення сукні.

Питання 2.

За яких обставин Людмила має право вимагати розірвання договору і повернення сукні?

- А. У зв'язку з непередбаченими обставинами сукня стала потрібною їй самій.
- Б. Користування сукнею не відповідає умовам договору.
- В. Сукня самочинно передана у користування іншій особі.
- Г. Якщо договором не встановлено умов щодо комплектності товару.
- Д. У разі передання некомплектного товару.
- Е. Якщо переданий товар без тари та (або) упаковки.
- Є. Якщо без достатніх підстав відбувається зволікання щодо прийняття товару або відмова його прийняти.

Питання 3.

Визначте відповідність способу захисту та відповідної поведінки зобов'язаної особи за даних обставин.

1. Відшкодування завданих збитків.	А. Вчинити дії щодо ремонту пошкодженої речі.
2. Самозахист.	Б. Відшкодувати шкоду в розмірах, визначених рішенням суду.
3. Відновлення становища, яке існувало до порушення.	В. Вчинити дії щодо відшкодування Людмилі витрат на лікування через підвищення тиску у зв'язку з безсонням, викликаним пошкодженням речі, яка мала для неї особлива значення.
4. Відшкодування моральної шкоди.	Г. Вчинення дій Катериною щодо відшкодувати вартість сукні відразу при пред'явленні їй вимог Людмилою.

Питання 4.

Визначте послідовність дій Катерини у випадку порушення її прав та інтересів.

- А. Звернення з вимогою про відшкодування вартості сукні.
- Б. Звернення протягом встановленого законодавством строку з позовною заявою до суду.

- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції.

ЗАВДАННЯ 2.

Сукоров придбав у магазині «Секунда» годинник «Луч» за 1505 грн 28 квітня 2022 року. Магазин гарантував надійну експлуатацію виробу протягом 6 місяців. Однак, 15 жовтня того ж року годинник зупинився. Через 2 тижні Сукоров звернувся до магазину про усунення поломки, яка виникла внаслідок продажу неякісного товару. Його вимога була задоволена й через тиждень йому було повернено інший годинник.

У травні 2023 року годинник знову зупинився. Сукоров звернувся до майстерні, де йому вказали на заводський брак годинника. Сукоров звернувся 5 травня того ж року до суду з позовом про відшкодування майнової та моральної шкоди у зв'язку з продажем йому товарів неналежної якості. Суд задовольнив даний позов, про що виніс рішення через 25 днів.

Питання 1.

Які форми захисту цивільних прав застосував Сукоров у вказаній ситуації?

- А. Самозахист.
- Б. Нотаріальний захист.
- В. Адміністративний захист.
- Г. Сплата неустойки.

Питання 2.

Що може бути предметом договору купівлі-продажу?

- А. Майно, яке є у продавця на момент укладення договору або буде створене (придбане, набуто) продавцем у майбутньому.
- Б. Майнові права.
- В. Право вимоги, якщо вимога не має особистого характеру.
- Г. Право вимоги, якщо вимога має особистий характер.
- Д. Особисті немайнові права інтелектуальної власності.

- Е. Лише об'єкти завершеного будівництва.
 Є. Рухомі речі, нерухомі речі можуть передаватися лише в користування.

Питання 3.

Визначте відповідність використання форм та способів захисту прав та інтересів у вказаній ситуації.

1. Самозахист.	А. Звернення до суду з позовом про відшкодування майнової та моральної шкоди у зв'язку з продажем Суковому товарів неналежної якості.
2. Судовий захист.	Б. Звернення з заявою про порушення прав споживачів до Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів.
3. Адміністративний захист.	В. Задоволення вимоги Сукурова щодо надання йому іншого годинника.
4. Зміна правовідношення.	Г. Задоволення вимоги Сукурова щодо продажу неякісного товару.

Питання 4.

Визначте послідовність дій Сукурова у випадку відмови магазину усунути поломку, яка виникла внаслідок продажу неякісного товару.

- А. Звернення до медіатора.
 Б. Звернення протягом встановленого законодавством строку з позовною заявою до суду.
 В. Врегулювання спору за участю судді.
 Г. Апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції.

ЗАВДАННЯ 3.

20 січня 2020 року Акуленко взяв у борг у Боркова 39 тис. грн на будівництво будинку в присутності Прутова. При цьому була видана розписка, в якій вказаний строк повернення

боргу – 1 травня 2020 року 30 травня 2021 року Акуленко виплатив Боркову 8 тис. грн і обіцяв частину боргу, що залишилася, повернути найближчим часом, але не пізніше, ніж через два роки. Повернувшись 10 вересня 2021 року з відрадження, Акуленко написав Боркову листа, в якому повідомив, що він збирається наступного тижня приїхати до нього і сплатити суму боргу, що залишилася. Борков одержав листа 2 січня 2022 року, оскільки 9 листопада 2022 року він був призваний до Збройних Сил України, і з 1 квітня 2022 року знаходився в складі військового формування, переведеного на військове положення в Югославії, а родичі переслали йому лист із запізненням. 10 листопада 2023 року Борков був звільнений у запас і, повернувшись додому, повідомив листом від 18 листопада того ж року Акуленка про те, що він потребує грошей і просить повернути борг. Відповіді на лист не надійшло. Через деякий час кредитор дізнався, що Акуленко купив автомобіль. У зв'язку з цим Борков звернувся до суду з вимогою про повернення боргу.

Питання 1.

Внаслідок якої підстави відбулося переривання перебігу позовної давності?

- A. Написання листа Акуленко Боркову, в якому повідомлялося, що він збирається наступного тижня приїхати до нього і сплатити суму боргу, що залишилася.
- Б. Борков був призваний до Збройних Сил України, і знаходився у складі військового формування, переведеного на військове положення.
- В. Виплати Акуленком Боркову 8 тис. грн і обіцянки частину боргу, що залишилася, повернути найближчим часом, але не пізніше, ніж через два роки.
- Г. Видачі розписки, в якій вказаний строк повернення боргу.

Питання 2.

Наслідки спливу позовної давності:

- A. Особа, яка виконала зобов'язання після спливу позовної давності, не має права вимагати повернення виконаного, навіть

- якщо вона у момент виконання не знала про вплив позовної давності.
- Б. Заява про захист цивільного права або інтересу має бути прийнята судом до розгляду незалежно від впливу позовної давності.
  - В. Вплив позовної давності, про застосування якої заявлено стороною у спорі, є підставою для відмови у позові.
  - Г. Позовна давність застосовується судом лише за заявою сторони у спорі, зробленою після винесення ним рішення.
  - Д. Вплив позовної давності, про застосування якої заявлено стороною у спорі, не є підставою для відмови у позові.
  - Е. Навіть якщо суд визнає поважними причини пропущення позовної давності, порушене право не підлягає захисту.
  - Є. Порушене право підлягає захисту, навіть якщо суд визнає не поважними причини пропущення позовної давності.

Питання 3.

Визначте відповідність прав та обов'язків учасників правовідносин.

1. Акуленко.	А. Має право оспорити договір на тій підставі, що грошові кошти насправді не були одержані ним або були одержані у меншій кількості.
2. Прутов.	Б. Зобов'язаний повернути грошові кошти у такій самій сумі, що були передані йому у строк та в порядку, що встановлені договором.
3. Родичі.	В. Зобов'язаний підтвердити факт виникнення боргового зобов'язання.
4. Борков.	Г. Зобов'язання вчасно надіслати листа.

Питання 4.

Визначте послідовність дій Боркова для захисту свої порушених прав та інтересів.

- А. Звернення до медіатора.
- Б. Звернення протягом встановленого законодавством строку з позовною заявою до суду.

- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Укладення мирової угоди.

ЗАВДАННЯ 4.

Пронько в присутності своїх приятелів Кібця та Сушка 1 червня 2019 року позичив у Федорчука 7 тис. грн на один місяць, проте борг вчасно не повернув. 4 лютого 2020 року Пронько доручив Тюнову переказати поштою 5 тис. грн Федорчуку, одночасно з цим Пронько повідомив Федорчука, що решту поверне пізніше. Федорчук декілька разів нагадував йому про борг, а в січні 2023 року звернувся з позовом до суду.

Питання 1.

Оберіть правильне твердження щодо зміни тривалості позовної давності.

- А. Позовна давність, встановлена законом, не може бути збільшена за домовленістю сторін.
- Б. Договір про збільшення позовної давності укладається у письмовій формі.
- В. Договір про зменшення позовної давності укладається у письмовій формі.
- Г. Позовна давність, встановлена законом, може бути скорочена за домовленістю сторін.

Питання 2.

Оберіть твердження щодо переривання перебігу позовної давності.

- А. Перебіг позовної давності переривається вчиненням особою дії, що свідчить про визнання нею свого боргу або іншого обов'язку.
- Б. Позовна давність переривається у разі пред'явлення особою позову до одного із кількох боржників, а також якщо предметом позову є лише частина вимоги, право на яку має позивач.
- В. Після переривання перебіг позовної давності починається заново.

- Г. Перебіг позовної давності переривається якщо пред'явленню позову перешкоджає надзвичайна або невідворотна за даних умов подія (непереборна сила).
- Д. Перебіг позовної давності переривається у разі відстрочення виконання зобов'язання (мораторій) на підставах, встановлених законом.
- Е. Перебіг позовної давності переривається у разі зупинення дії закону або іншого нормативно-правового акта, який регулює відповідні відносини.
- Є. Перебіг позовної давності переривається якщо позивач або відповідач перебуває у складі Збройних Сил України або в інших створених відповідно до закону військових формуваннях, що переведені на воєнний стан.

Питання 3.

Визначте відповідність дій учасників правовідносин.

1. Пронько.	А. Надати докази часткового виконання зобов'язання.
2. Кібець та Сушко.	Б. Пред'явити вимогу про повернення боргу.
3. Федорчук.	В. Зобов'язані підтвердити факт виникнення боргового зобов'язання.
4. Тюнову.	Г. Підтвердити факт часткового виконання зобов'язання.

Питання 4.

Визначте послідовність дій для захисту прав та інтересів Федорчука.

- А. Шляхом самозахисту – звернення до Пронько з вимогою про повернення боргу.
- Б. Звернення протягом встановленого законодавством строку з позовною заявою до суду.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Врегулювання спору шляхом застосування радіаційних процедур.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Поняття і значення строку та терміну в цивільному праві. Роль і місце строків та термінів у цивільних правовідносинах.
2. Визначення строку та терміну. Початок перебігу строку. Закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку.
3. Класифікація цивільно-правових строків.
4. Строки здійснення суб'єктивних цивільних прав.
5. Строки захисту цивільних прав.
6. Поняття позовної давності, її зміст та межі дії.
7. Загальна та спеціальна позовна давність.
8. Початок, зупинення та переривання перебігу позовної давності.
9. Закінчення строку позовної давності. Правові наслідки пропуску строку позовної давності.
10. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

ТЕМА 7. Речове право**ЗАВДАННЯ 1.**

Олексій вирішив продати свою частину будинку, яку отримав у спадок від свого батька разом зі своїм братом Павлом. На час продажу Павло знаходився у довготривалому відрядженні з якого повернувся через півроку після продажу частини будинку належної його брату. Бажаючи зберегти батьківський дім у своїй власності він висловив претензію брату, проти якої той не заперечував, та сказав, що дім проданий і що він вже нічого не може зробити.

Питання 1.

Який позов може пред'явити Павло як співвласник у разі порушення його майнового права?

- A. Позов про переведення на нього прав та обов'язків покупця.
- B. Віндикаційний позов.
- B. Негаторний позов.
- B. Прогібіторний позов.

Питання 2.

Якими правами наділений Павло як співвласник в праві спільної часткової власності?

- А. Правом самостійно розпоряджатися своєю часткою.
- Б. Переважним правом купівлі частки перед іншими особами за ціною, оголошеною для продажу, та на інших рівних умовах.
- В. Правом на виділ у натурі частки із майна, що є в спільній частковій власності.
- Г. Правом щодо передачі свого переважного права купівлі частки у праві спільної часткової власності іншій особі.
- Д. Правом брати участь у витратах на управління, утримання та збереження майна, яке належить на праві приватної власності його брату.
- Е. Правом брати участь у сплаті податків, зборів, та інших обов'язкових платежів відносно майна, яке належить на праві приватної власності його брату.
- Є. Правом брати участь у відповідальності перед третіми особами за зобов'язаннями щодо майна, яке належить на праві приватної власності його брату.

Питання 3.

Визначте відповідність пред'явлення позову Павлом при виявленні ним порушення свого права власності.

1. Власник, який має підстави передбачати можливість порушення свого права власності іншою особою, може звернутися до суду з вимогою про заборону вчинення нею дій, які можуть порушити його право, або з вимогою про вчинення певних дій для запобігання такому порушенню.	А. Прогібіторний позов.
2. Власник має право витребувати своє майно від особи, яка незаконно, без відповідної правової підстави заволоділа ним.	Б. Віндикаційний позов.

3. Власник майна має право вимагати усунення перешкод у здійсненні ним права користування та розпорядження своїм майном.	В. Негаторний позов.
4. У разі порушення переважного права купівлі частки у праві спільної часткової власності.	Г. Позов про переведення на співвласника прав та обов'язків покупця.

Питання 4.

Визначте послідовність дій Олексія при продажу своєї частки в праві спільної часткової власності.

- A. Прийняти рішення про продаж своєї частки в праві спільної часткової власності.
- B. Письмово повідомити інших співвласників про намір продати свою частку, вказавши ціну та інші умови, на яких він її продає.
- B. Зачекати, поки інші співвласники відмовляться від здійснення переважного права купівлі чи не здійснять цього права щодо нерухомого майна протягом одного місяця, а щодо рухомого майна – протягом десяти днів від дня отримання ними повідомлення.
- Г. Продати свою частку іншій особі, на заздалегідь повідомлених співвласникам умовах.

ЗАВДАННЯ 2.

У червні 2022 року, внаслідок сильного степового урагану, до табуна кінного заводу «Вимпел» прибилося п'ятнадцять елітних кобилиць, що належали кінній спортивній школі «Витязь». Протягом року школа вела пошуки кобилиць. У вересні 2023 року нею було отримано інформацію про місце знаходження кобилиць. Кінний завод не заперечуючи того факту, що кобилиці прибилися до їхнього табуна. Але при цьому зазначав, що відповідно до норм Цивільного кодексу України він набув права власності на них. Кінний завод також зазначив, що через те, що він не мав відомостей

про те, що кобилиці елітні – вони використовувалися на внутрішньогосподарських роботах, а шість кобилиць у червні 2023 року були продані на забій м'ясокомбінату.

Питання 1.

Чи зобов'язаний кінний завод «Вимпел» повернути кінній спортивній школі «Витязь» кобилиць?

- А. Так.
- Б. Ні, адже кінна спортивна школа «Витязь» не здійснювала публічну обіцянку винагороди без оголошення конкурсу.
- В. Ні, оскільки залишилося лише дев'ять кобилиць.
- Г. Ні, оскільки кінний завод «Вимпел» набув право власності на кобилиць.

Питання 2.

Що буде входити до предмету позову кінної спортивної школи «Витязь» до кінного заводу «Вимпел»?

- А. Вимога щодо повернення кобилиць, що залишилися.
- Б. Вимога щодо стягнення з кінного заводу грошових сум, отриманих за проданих кобилиць.
- В. Вимога щодо стягнення з кінного заводу упущеної вигоди, в результаті анулювання кінного забігу, організованого кінною спортивною школою «Витязь» у березні 2023 року.
- Г. Зміст вимоги буде залежати від того, чи безпідставне набуття або збереження майна було результатом поведінки набувача майна.
- Д. Зміст вимоги буде залежати від того, чи безпідставне набуття або збереження майна було результатом поведінки потерпілого.
- Е. Зміст вимоги буде залежати від того, чи безпідставне набуття або збереження майна було наслідком події.
- Є. Зміст вимоги буде залежати від того, чи безпідставне набуття або збереження майна було результатом поведінки як домінуса, так і гестора.

Питання 3.

Визначте відповідність правомочностей кінної спортивної школи «Витязь» та кінного заводу «Вимпел».

1. Відшкодування вартості безпідставно набутого майна.	А. У разі неможливості повернути майно в натурі.
2. Повернути безпідставно набуте майно.	Б. У разі збереження майна в натурі.
3. Право вимагати відшкодування зроблених особою необхідних витрат на майно.	В. Від часу, з якого особа зобов'язана повернути доходи.
4. Відшкодувати всі доходи, які були одержані або могли бути одержані від майна.	Г. З часу, коли особа дізналася або могла дізнатися про володіння майном без достатньої правової підстави.

Питання 4.

Визначте послідовність дій для набуття права власності кінного заводу «Вимпел» на кобилиць.

- А. Протягом трьох днів заявити про затримання бездоглядної домашньої тварини до органів місцевого самоврядування.
- Б. Орган місцевого самоврядування вживає заходів щодо розшуку власника.
- В. Набути право власності на тварину, якщо протягом шести місяців з моменту заявлення про затримання худоби не буде виявлено їхнього власника.
- Г. Набути право власності на тварину, якщо протягом шести місяців з моменту заявлення про затримання худоби власник не заявить про своє право на кобилиць.

ЗАВДАННЯ 3.

Сапунова прийшла додому і виявила пропажу старої фамільної реліквії – золотого браслета із смарагдами, що належав ще її прабабусі. Вона заявила в поліцію про крадіжку, проте слідів злому на дверях квартири виявлено не було, і злодії знайдені не були.

Через 3,5 роки вона побачила свій браслет на вітрині антикварного магазину. Вона вимагала у власника магазину повернути браслет, проте отримала категоричну відмову. Сапунова звернулася за допомогою в поліцію. Проведене розслідування з'ясувало, що браслет в магазин здав на реалізацію Хмара – приватний колекціонер, який купив браслет у Сапунова, який є колишнім чоловіком Сапунової, який на момент пропачі браслету формально знаходився у шлюбі, проте проживав вже протягом двох років окремо від неї, але мав ключі від квартири. Сапунова звернулася до суду з позовом про витребування майна з чужого незаконного володіння до магазину, проте представник магазину відмовився передавати річ на тій підставі, що, по-перше, вона вибула з володіння Сапунової за її волею, оскільки подружжя діє від імені один одного, а по-друге, спливає строк позовної давності для пред'явлення цього позову.

Питання 1.

Вкажіть з якими обставинами пов'язаний початок перебігу позовної давності у вказаній ситуації.

- A. Сапунова виявила пропачу старої фамільної реліквії – золотого браслета із смарагдами.
- B. Сапунова заявила в поліцію про крадіжку.
- B. Сапунова побачила свій браслет на вітрині антикварного магазину.
- Г. Отримання категоричної відмови власника магазину повернути браслет.

Питання 2.

За яких обставин Сапунова, як власник має право на витребування майна від магазину, як добросовісного набувача?

- A. Було загублене власником або особою, якій він передав майно у володіння.
- B. Було викрадене у власника або особи, якій він передав майно у володіння.
- B. Вибуло з володіння власника або особи, якій він передав майно у володіння, не з їхньої волі іншим шляхом.

- Г. Якщо власник не надавав згоди на відчуження майна.
- Д. Якщо гроші, а також цінні папери на пред'явника, що існують лише у паперовій формі.
- Е. У разі пред'явлення вимоги щодо усунення перешкод у здійсненні власником права користування та розпоряджання своїм майном.
- Є. У разі визнання судом незаконним та скасування правового акту органу державної влади.

Питання 3.

Визначте відповідність прав та обов'язків учасників правовідносин.

1. Сапунова.	А. Має право вимагати повернення браслету.
2. Сапунов.	Б. Зобов'язаний довести наявність повноважень щодо реалізації браслету.
3. Магазин.	В. Зобов'язаний повернути браслет.
4. Хмара – приватний колекціонер.	Г. Зобов'язаний повернути кошти, які були йому передані за браслет.

Питання 4.

Визначте послідовність застосування форм захисту прав та інтересів Сапуновою.

- А. Самозахист.
- Б. Медіація.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Подача позову.

ЗАВДАННЯ 4.

Данилов повертався додому пізно ввечері. Його зупинив незнайомий чоловік і запропонував придбати у нього новий магнітофон. Ціна пропонувалася значно нижча за реальну ціну. Данилов подумав про те, що схожий магнітофон бачив у свого сусіда Щіткова. Окрім того, він знав, що нещодавно квартиру його сусіда

пограбували. Але купити магнітофон не відмовився. На наступний день до Данилова зайшов Щітков, побачив у нього магнітофон. В ньому він впізнав свій магнітофон, сказав Данилову, що він належить йому і вимагав його повернення. Проте Данилова відповів, що придбав його на ринку і повертати його не збирається.

Питання 1.

Який позов може пред'явити Щітков у зв'язку з порушенням його права власності?

- A. Позов про переведення на нього прав та обов'язків покупця.
- Б. Віндикаційний позов.
- В. Негаторний позов.
- Б. Прогібіторний позов.

Питання 2.

За яких обставин Щітков, як власник має право на витребування майна від Данилов, як добросовісного набувача?

- A. Було загублене власником або особою, якій він передав майно у володіння.
- Б. Було викрадене у власника або особи, якій він передав майно у володіння.
- В. Вибуло з володіння власника або особи, якій він передав майно у володіння, не з їхньої волі іншим шляхом.
- Г. Якщо власник не надавав згоди на відчуження майна.
- Д. Якщо гроші, а також цінні папери на пред'явника, що існують лише у паперовій формі.
- Е. У разі пред'явлення вимоги щодо усунення перешкод у здійсненні власником права користування та розпоряджання своїм майном.
- Є. У разі визнання судом незаконним та скасування правового акту органу державної влади.

Питання 3.

Визначте відповідність прав та обов'язків учасників правовідносин.

1. Щітков.	А. Має право вимагати повернення магнітофону.
2. Данилов.	Б. Зобов'язаний довести наявність повноважень щодо магнітофону.
3. Незнайомий чоловік.	В. Зобов'язаний повернути магнітофон.
4. Сусід Данилова.	Г. Зобов'язаний повернути кошти, які були йому передані за магнітофон.

Питання 4.

Визначте послідовність застосування форм захисту прав та інтересів Щітковим.

- А. Самозахист.
- Б. Медіація.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Подача позову.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

- 1. Розкрити поняття «власність».
- 2. Що таке право власності?
- 3. Який зміст права власності?
- 4. Що означає абсолютний характер права власності?
- 5. Як здійснюється право власності?
- 6. Що означає непорушність права власності?
- 7. Які є суб'єкти права власності?

ТЕМА 8. Право інтелектуальної власності

ЗАВДАННЯ 1.

Компанія «Турист-Інвест» дізналася про порушення туристичною фірмою «Довіра» права інтелектуальної власності на торгівельну марку. Порушення права інтелектуальної власності на торгівельну марку проявлялося в використанні туристичною фірмою «Довіра» при позначенні своєї назви літер, зображувальних елементів та комбінації кольорів ідентичних торгівельній марці компанії «Турист-Інвест». Адвокати компанії «Турист-Інвест» звернулися до суду з позовом до туристичної фірми «Довіра», вимагаючи застосування негайних заходів щодо запобігання порушенню права інтелектуальної власності та збереження відповідних доказів, а також з вимогою щодо відшкодування втраченої вигоди та моральної шкоди.

Питання 1.

Чи пов'язана моральна шкода, заподіяна туристичною фірмою «Довіра», з розміром відшкодування майнової шкоди?

- А. Моральна шкода, не пов'язана, з розміром відшкодування майнової шкоди.
- Б. Моральна шкода пов'язана, з розміром відшкодування майнової шкоди.
- В. На зв'язок між розмірами відшкодування майнової та моральної впливає діюче законодавство.
- Г. На зв'язок між розмірами відшкодування майнової та моральної впливають імплементовані норми міжнародних договорів.

Питання 2.

У чому полягає моральна шкода заподіяна компанії «Турист-Інвест»?

- А. У пониженні честі компанії «Турист-Інвест».
- Б. У пониженні гідності компанії «Турист-Інвест».
- В. У пониженні ділової репутації компанії «Турист-Інвест».
- Г. У душевних стражданнях, яких зазнали фізичні особи, співробітники компанії «Турист-Інвест».

- Д. У душевних стражданнях, яких зазнали фізичні особи, співробітники компанії «Турист-Інвест», у зв'язку з протиправною поведінкою туристичної фірми «Довіра» щодо них.
- Е. У фізичному болю та стражданнях, яких зазнали фізичні особи, співробітники туристичної фірми «Довіра» у зв'язку з каліцтвом.
- Є. У душевних стражданнях, яких зазнали близькі родичі, співробітників компанії «Турист-Інвест», у зв'язку з протиправною поведінкою туристичної фірми «Довіра».

Питання 3.

Визначте відповідність використання спеціальних способів захисту особистих немайнових прав компанією «Турист-Інвест», при порушення їх права інтелектуальної власності на торгівельну марку.

1. Спростування інформації.	А. Виступу по телебаченню президента туристичної фірми «Довіра».
2. Заборона поширення інформації.	Б. Заборона (припинення) використання туристичною фірмою «Довіра» своєї назви до винесення судового рішення.
3. Право на відповідь.	В. Надання доказів туристичною фірмою «Довіра» щодо реєстрації своєї торгівельної марки раніше за компанію «Турист-Інвест».
4. Відшкодування збитків.	Г. Відшкодування втраченої вигоди компанії «Турист-Інвест».

Питання 4.

Визначте послідовність застосування форм захисту прав та інтересів компанією «Турист-Інвест» щодо права інтелектуальної власності на торгівельну марку.

- А. Самозахист.
- Б. Медіація.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Подача позову.

ЗАВДАННЯ 2.

Написавши комп'ютерну програму, Мирон подав заявку про реєстрацію авторського права на неї. Отримавши рішення про реєстрацію права, він сплатив державне мито за видачу свідоцтва. Згодом, після занесення відомостей про державну реєстрацію авторського права до Державного реєстру і опублікування їх в офіційному бюлетені, Мирон отримав Свідоцтво про реєстрацію авторського права.

Питання 1.

Коли в Мирона виникло авторське право на комп'ютерну програму?

- А. 3 дня написання програми.
- Б. 3 дня подання заявки.
- В. 3 дня внесення відомостей до Державного реєстру.
- Г. 3 дня опублікування відомостей в офіційному бюлетені.

Питання 2.

Які особисті немайнові права належать Мирону, як автору комп'ютерної програми?

- А. Вимагати зазначення свого імені у зв'язку з використанням твору.
- Б. Забороняти зазначення свого імені у зв'язку з використанням твору.
- В. Право на недоторканність твору.
- Г. Можливість обирати псевдонім у зв'язку з не використанням твору.
- Д. Право на використання твору.
- Е. Виключне право дозволяти використання твору.
- Є. Право перешкоджати неправомірному використанню твору, в тому числі забороняти таке використання.

Питання 3.**Визначте відповідність правомочностей Мирона.**

1. Для відтворення у судовому та адміністративному провадженні в обсязі, виправданому цією метою.	А. Правомірне використання твору без згоди автора.
2. Зазначення ім'я автора твору та джерело запозичення.	Б. Обов'язок особи, яка використовує твір.
3. Автором твору вважається особа, зазначена як автор на оригіналі або примірнику твору.	В. Презумпція авторства.
4. Вимагати збереження цілісності твору і протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі і репутації автора.	Г. Особисті немайнові права автора.

Питання 4.**Визначте послідовність дій для отримання Мироном свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір.**

- А. Підготовка вихідного тексту (фрагментів вихідного тексту) програми в обсязі, необхідному для ідентифікації комп'ютерної програми.
- Б. Подача заявки на реєстрацію авторського права.
- В. Отримання рішення про реєстрацію авторського права на твір.
- Г. Внесення відомостей про реєстрацію авторського права на твір до Державного реєстру свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір.

ЗАВДАННЯ 3.

Друма працює в університеті на посаді доцента кафедри психології. Він підготував конспект лекцій із курсу «Основи психології» і передав 10 екземплярів до бібліотеки університету. Жодних

договорів щодо прав на створювані у зв'язку з виконанням трудових обов'язків об'єкти між Друмою і університетом НЕ укладено.

Питання 1.

Кому належать права інтелектуальної власності на конспект лекцій?

- А. Особисті немайнові права належать Друмі, а майнові – Університету.
- Б. Особисті немайнові права належать завідувачеві кафедри, а майнові – Університету.
- В. Особисті немайнові і майнові права належать Друмі як автору.
- Г. Особисті немайнові і майнові права належать Університету як роботодавцю.

Питання 2.

Які особисті немайнові права належать Друмі, як автору твору?

- А. Вимагати зазначення свого імені у зв'язку з використанням твору, якщо це практично можливо.
- Б. Забороняти зазначення свого імені у зв'язку з використанням твору.
- В. Обирати псевдонім у зв'язку з використанням твору.
- Г. Особисті немайнові права інтелектуальної власності, які залежать від майнових прав інтелектуальної власності.
- Д. Право на використання об'єкта права інтелектуальної власності.
- Е. Виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності.
- Є. Виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі забороняти таке використання.

Питання 3.**Визначте відповідність правомочностей Друми.**

1. Для відтворення у судовому та адміністративному провадженні в обсязі, виправданому цією метою.	А. Правомірне використання твору без згоди автора.
2. Зазначення ім'я автора твору та джерело запозичення.	Б. Обов'язок особи, яка використовує твір.
3. Автором твору вважається особа, зазначена як автор на оригіналі або примірнику твору.	В. Презумпція авторства.
4. Вимагати збереження цілісності твору і протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі і репутації автора.	Г. Особисті немайнові права автора.

Питання 4.**Визначте послідовність дій Друми у випадку порушених його прав та інтересів як автора.**

- А. Звернення до медіатора.
- Б. Звернення протягом встановленого законодавством строку з позовною заявою до суду.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Укладення мирової угоди.

ЗАВДАННЯ 4.

При виданні збірки гуморесок С. Руданського внаслідок помилки було змінено першу букву прізвища автора на букву «П», а також з різних прижиттєвих видань автора фактично створено нову збірку, чим, як вказали в позові нащадки відомого гумориста та спілка письменників, було спотворено і саме авторство, і порушений творчий задум автора.

Позивачі вимагали: вилучення з реалізації всіх примірників збірки; вилучення отриманої винагороди (комерційного доходу); компенсації завданої моральної шкоди.

Заперечуючи проти позову, упорядники збірки заявили, що авторське право вже припинило строк своєї дії, а помилка в прізвищі сталась не з їх вини, а з вини видавництва. Крім цього, весь виданий тираж був проданий реалізаторам і його частина розійшлася.

Питання 1.

Який строк чинності авторського права щодо вказаного об'єкта?

- A. 40 років.
- B. 50 років.
- B. 70 років.
- Г. 90 років.

Питання 2.

Оберіть правильні твердження щодо виникнення і здійснення авторського права.

- A. Твір вважається створеним з моменту первинного надання йому речової форми.
- B. Для виникнення і здійснення авторського права необхідно спеціальне його оформлення.
- B. Для виникнення і здійснення авторського права необхідно виконання формальностей, встановлених законодавчими актами.
- Г. Особа, яка володіє матеріальним об'єктом, в якому втілено (зафіксовано) твір, не має права перешкоджати особі, якій належать майнові права на твір, у державній реєстрації авторського права.
- Д. Особа, яка володіє матеріальним об'єктом, в якому втілено (зафіксовано) твір, має права перешкоджати особі, якій належать майнові права на твір, у державній реєстрації авторського права.
- Е. Для виникнення і здійснення авторського права не вимагається реєстрація авторського права.

- Є. Суб'єкт авторського права для засвідчення належних йому особистих немайнових прав та/або майнових прав на твір (оприлюднений чи неоприлюднений), факту і дати його опублікування, набуття майнових прав на твір на підставі договору або закону зобов'язаний зареєструвати своє авторське право на твір у відповідному державному реєстрі.

Питання 3.

Визначте відповідність понять.

1. Опублікування твору або його частини у незмінному або видозміненому вигляді, включаючи опублікування перекладу іншомовного твору або його частини, під іменем особи, яка не є автором цього твору.	А. Кардшейрінг.
2. Фіксування аудіовізуального твору під час публічного демонстрування аудіовізуального твору в кінотеатрах, інших кіновидовищних закладах особами, які перебувають у тому самому приміщенні, у якому відбувається таке публічне демонстрування, для будь-яких цілей без дозволу суб'єктів авторського права або суб'єктів суміжних прав, об'єкти яких складають аудіовізуальний твір.	Б. Плагіат.
3. Забезпечення у будь-якій формі та в будь-який спосіб доступу до програми організації мовлення, доступ до якої обмежено суб'єктом авторського права або суб'єктом суміжних прав шляхом застосування технологічних засобів захисту (абонентська карта, код тощо) або в інший спосіб, в обхід таких форм захисту, внаслідок чого така програма організації мовлення може бути сприйнята публікою.	В. Приватне копіювання.
4. Відтворення в особистих цілях особи або для членів сім'ї такої особи чи близьких знайомих такої сім'ї творів і виконань, зафіксованих у фонограмах, відеограмах, за умови що такі дії не мають самостійного економічного значення.	Г. Камкординг.

Питання 4.**Алгоритм дій нащадків С. Руданського та спілки письменників.**

- А. Вимагати визнання та поновлення авторських прав С. Руданського.
- Б. Вимагати від осіб, які порушують авторське право позивача, надання інформації про третіх осіб, задіяних у виробництві та розповсюдженні контрафактних примірників творів, а також засобів обходу технічних засобів захисту, та про канали їх розповсюдження.
- В. Вимагати припинення підготовчих дій до порушення авторського права.
- Г. Звертатися до суду з позовом про поновлення порушених прав та припинення дій, що порушують авторське право чи створюють загрозу їх порушення.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

- 1. Строк чинності прав інтелектуальної власності.
- 2. Право інтелектуальної власності на об'єкти, створені у зв'язку з виконанням трудового договору та за замовленням.
- 3. Наслідки порушення права інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності судом.
- 4. Суб'єкти авторського права. Первинне і похідне авторське право.
- 5. Співавторство. Нероздільне і роздільне співавторство. Умови співавторства.
- 6. Виникнення авторського права. Особисті немайнові права автора.
- 7. Твір: поняття, ознаки, його використання.
- 8. Виникнення суміжних прав.
- 9. Використання передачі (програми) організації мовлення.
- 10. Захист авторського права і суміжних прав.

ТЕМА 9. Загальні положення зобов'язального права

ЗАВДАННЯ 1.

ТОВ «Техномонтаж» звернулося з позовом до транспортної компанії ТДВ «АвтоБум» про стягнення збитків, завданих порушенням умов договору перевезення вантажу, та пені за прострочення виконання грошового зобов'язання за цим договором.

Питання 1.

Який строк позовної давності передбачений Цивільним кодексом України для захисту прав та інтересів у такому випадку?

- А. Загальний строк позовної давності – 3 роки.
- Б. 3 роки щодо вимог про відшкодування збитків та 1 рік щодо вимог про стягнення пені.
- В. 1 рік щодо вимог про відшкодування збитків та 3 роки щодо вимог про стягнення пені.
- Г. Скорочений строк позовної давності – 1 рік.

Питання 2.

Що може входити до змісту позовних вимог ТОВ «Техномонтаж»?

- А. Реальні збитки.
- Б. Упущена вигода.
- В. Моральна шкода.
- Г. Вимога щодо відшкодування шкоди, заподіяної працівником ТОВ «Техномонтаж».
- Д. Вимога щодо відшкодування шкоди, заподіяної неповнолітньою дитиною одного з співзасновників ТОВ «Техномонтаж».
- Е. Вимога щодо відшкодування шкоди, заподіяної підопічним директора ТОВ «Техномонтаж».
- Є. Вимога щодо відшкодування шкоди, заподіяної директором ТОВ «Техномонтаж», після того, як він дізнався про порушення договірних зобов'язань ТДВ «АвтоБум».

Питання 3.

Визначте відповідність між документами та видами транспорту, які повинні були оформити ТОВ «Техномонтаж» та ТДВ «АвтоБум» для перевезення вантажу.

1. Перевезення вантажу морським транспортом.	А. Коносамент.
2. Перевезення вантажу залізничним транспортом в межах території діяльності однієї залізниці.	Б. Накладна.
3. Перевезення вантажу повітряним транспортом.	В. Авіаційна вантажна накладна.
4. Перевезення вантажу автомобільним транспортом.	Г. Товарно-транспортна накладна.

Питання 4.

Визначте послідовність дій щодо притягнення ТДВ «АвтоБум» до відповідальності.

- А. Пред'явлення перевізникові претензії.
- Б. Пред'явлення перевізникові позову.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Пред'явлення судового рішення до виконання.

ЗАВДАННЯ 2.

Між одними і тими ж самими сторонами було укладено два договори, у яких сторони-боржники не виконали грошові зобов'язання. Строк виконання зобов'язання за першим договором настав 28 лютого 2021 року, за другим – 25 лютого 2022 року. У липні 2023 року сторони домовилися припинити обидва зобов'язання зарахуванням зустрічних вимог.

Питання 1.

Яке положення щодо припинення зобов'язань зарахуванням відповідає змісту норм Цивільного кодексу України?

- A. Можуть бути припинені за вказаною підставою, адже визначальною є домовленість сторін щодо цього.
- B. Можуть бути припинені за вказаною підставою, адже визначальною є однорідність вимог за цими договорами.
- B. Не можуть бути припинені, адже строк виконання зобов'язань за обома договорами настав.
- Г. Не можуть бути припинені, адже щодо вимоги за одним із договорів сплинула загальна позовна давність.

Питання 2.

Які правила застосовуються щодо зарахування в разі заміни кредитора?

- A. Боржник має право пред'явити проти вимоги нового кредитора свою зустрічну вимогу до первісного кредитора.
- B. Зарахування проводиться, якщо вимога виникла на підставі, що існувала на момент одержання боржником письмового повідомлення про заміну кредитора, і строк вимоги настав до його одержання.
- B. Якщо боржник не був письмово повідомлений про заміну кредитора, зарахування проводиться, якщо вимога виникла на підставі, що існувала на момент пред'явлення боржникові вимоги новим кредитором.
- Г. Боржник не має право пред'явити проти вимоги нового кредитора свою зустрічну вимогу до первісного кредитора.
- Д. Зарахування проводиться, якщо вимога виникла на підставі, що існувала на момент одержання боржником письмового повідомлення про заміну кредитора, і строк вимоги якої ще не настав.
- Е. Якщо боржник не був письмово повідомлений про заміну кредитора, зарахування не проводиться.
- Є. Якщо боржник не був письмово повідомлений про заміну кредитора, зарахування проводиться, якщо вимога виникла

на підставі, що виникла після пред'явлення боржникові вимоги новим кредитором.

Питання 3.

Визначте відповідність щодо правил, які застосовуються відносно виконання зобов'язання, якщо місце виконання зобов'язання не встановлено у договорі.

1. За зобов'язанням про передання нерухомого майна.	А. За місцезнаходженням майна.
2. За зобов'язанням про передання товару, що виникає на підставі договору перевезення.	Б. За місцем здавання товару перевізникові.
3. За зобов'язанням про передання товару, що виникає не на підставі договору перевезення.	В. За місцем виготовлення або зберігання товару, якщо це місце було відоме кредиторіві на момент виникнення зобов'язання.
4. За грошовим зобов'язанням.	Г. За місцем проживання кредитора.

Питання 4.

Визначте послідовність дій щодо можливості припинення зобов'язання внаслідок зарахування.

- А. Виникнення зобов'язання між сторонами.
- Б. Виникнення іншого зобов'язання між тими ж сторонами, але в якому сторона боржник є кредитором, а сторона кредитор є боржником.
- В. Настання строку виконання зобов'язання.
- Г. Заява однієї із сторін.

ЗАВДАННЯ 3.

У договірному зобов'язанні між боржником Акуловим та кредитором Буковим відбулася заміна кредитора, про що боржника

письмово повідомлено 01 лютого поточного року, а його згоди не запитували. Ці самі особи були сторонами в іншому договірному зобов'язанні, за яким первісний кредитор був боржником перед Акуловим, і строк виконання якого настав 30 січня поточного року.

Питання 1.

Як у Цивільному кодексі України врегульовано питання про зарахування зустрічної вимоги за зміни кредитора?

- A. Боржник Акулов не може пред'явити зустрічну вимогу до первісного кредитора, адже відбулася заміна кредитора.
- B. Боржник Акулов може пред'явити зустрічну вимогу до первісного кредитора, адже він не надавав згоди на заміну кредитора.
- B. Боржник Акулов може пред'явити проти вимоги нового кредитора свою зустрічну вимогу до первісного кредитора, адже повідомлення надійшло пізніше, аніж настав строк виконання зобов'язання Буковим.
- Г. Боржник Акулов не може пред'явити проти вимоги нового кредитора свою зустрічну вимогу до первісного кредитора лише за умови, що в укладеному між Акуловим та Буковим договорі це передбачено.

Питання 2.

Які правила не застосовуються щодо зарахування у разі заміни кредитора?

- A. Боржник має право пред'явити проти вимоги нового кредитора свою зустрічну вимогу до первісного кредитора.
- B. Зарахування проводиться, якщо вимога виникла на підставі, що існувала на момент одержання боржником письмового повідомлення про заміну кредитора, і строк вимоги настав до його одержання.
- B. Якщо боржник не був письмово повідомлений про заміну кредитора, зарахування проводиться, якщо вимога виникла на підставі, що існувала на момент пред'явлення боржникові вимоги новим кредитором.

- Г. Боржник не має право пред'явити проти вимоги нового кредитора свою зустрічну вимогу до первісного кредитора.
- Д. Зарахування проводиться, якщо вимога виникла на підставі, що існувала на момент одержання боржником письмового повідомлення про заміну кредитора, і строк вимоги якої ще не настав.
- Е. Якщо боржник не був письмово повідомлений про заміну кредитора, зарахування не проводиться.
- Є. Зарахування проводиться, якщо вимога виникла на підставі, що існувала на момент одержання боржником письмового повідомлення про заміну кредитора, відносно зобов'язань, у яких строк не встановлений чи визначений моментом пред'явлення вимоги.

Питання 3.

Визначте відповідність щодо правил, які застосовуються при заміні сторін в зобов'язання.

1. Новий кредитор.	А. Несе ризик настання несприятливих для нього наслідків.
2. Кредитор.	Б. Не допускається заміна у зобов'язаннях, нерозривно пов'язаних з особою.
3. Боржник.	В. Не виконувати свого обов'язку до надання йому доказів переходу прав у зобов'язанні.
4. Первісний кредитор.	Г. Відповідає за недійсність переданої вимоги.

Питання 4.

Визначте послідовність дій щодо можливості припинення зобов'язання внаслідок зарахування в разі заміни кредитора.

- А. Виникнення зобов'язання між сторонами.
- Б. Виникнення іншого зобов'язання між тими ж сторонами, але в якому сторона боржник є кредитором, а сторона кредитор є боржником.
- В. Настання строку виконання зобов'язання.
- Г. Повідомлення боржника.

ЗАВДАННЯ 4.

Борунов продав Артемову будинок за 200 тис. грн. У договорі покупцями були вказані Артемов та Трубін. Договір купівлі-продажу було оформлено належним чином та зареєстровано. На забезпечення виконання договору Артемов передав Борунову 35 тис. грн у якості завдатку. Після цього Артемов відмовився від виконання договору, мотивуючи це тим, що усі цінні речі, які він мав намір продати для оплати будинку, було знищено внаслідок повені. Інших коштів для оплати будинку він не має. Вважаючи неможливим виконання договору, Артемов звернувся до Борунова з вимогою повернути 35 тис. грн. Останній відмовився, тоді Артемов подав позов про витребування цієї суми.

Питання 1.

Яке з визначень найбільш повно розкриває поняття завдатку згідно ЦК України?

- A. Завдатком є грошова сума або рухоме майно, що видається кредиторіві боржником у рахунок належних з нього за договором платежів, на підтвердження зобов'язання і на забезпечення його виконання.
- Б. Завдатком є грошова сума, що видається кредиторіві боржником у рахунок належних з нього за договором платежів.
- В. Завдатком є грошова сума або рухоме майно, що видається кредиторіві боржником у рахунок належних з нього за договором платежів, на підтвердження зобов'язання і на забезпечення його виконання.
- Г. Завдатком є грошова сума або рухоме майно, що видається кредиторіві боржником у рахунок належних з нього за договором платежів, на забезпечення виконання зобов'язання.

Питання 2.

Оберіть правильні твердження щодо правових наслідків порушення або припинення зобов'язання, забезпеченого завдатком.

- A. Якщо порушення зобов'язання сталося з вини боржника, завдаток залишається у кредитора.

- Б. Якщо порушення зобов'язання сталося з вини кредитора, він зобов'язаний повернути боржникові завдаток та додатково сплатити суму у розмірі завдатку або його вартості.
- В. Сторона, винна у порушенні зобов'язання, має відшкодувати другій стороні збитки в подвійному розмір від вартості завдатку.
- Г. У разі припинення зобов'язання до початку його виконання або внаслідок неможливості його виконання завдаток підлягає поверненню.
- Д. У разі припинення зобов'язання після його виконання завдаток підлягає поверненню.
- Е. Якщо порушення зобов'язання сталося не з вини кредитора, він зобов'язаний повернути боржникові завдаток та додатково сплатити суму у розмірі завдатку або його вартості.
- Є. Якщо порушення зобов'язання сталося не з вини боржника, завдаток залишається у кредитора.

Питання 3.

Визначте відповідність прав та обов'язків учасників правовідносин.

1. Борунов.	А. Підтвердити факт укладення договору.
2. Артемов.	Б. Зобов'язаний оплатити вартість будинку за договором купівлі-продажу.
3. Нотаріус.	В. Залишити завдаток у себе.
4. Трубін.	Г. Звернутися до суду з вимогою про витребування суми завдатку.

Питання 4.

Визначте послідовність дій щодо повернення завдатку.

- А. Довести відсутність вини боржника.
- Б. Підготувати та надати позовну заяву до відповідного суду за місцем знаходження нерухомого майна, яке є предметом договору купівлі-продажу.
- В. Звернення Артемова до Борунова з вимогою про повернення завдатку.
- Г. Довести наявність вини кредитора.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Визначення поняття зобов'язання.
2. Види зобов'язань.
3. Підстави виникнення зобов'язань.
4. Сторони в зобов'язанні.
5. Виконання зобов'язання.
6. Предмет виконання зобов'язання.
7. Спосіб виконання зобов'язання.

ТЕМА 10. Способи забезпечення виконання зобов'язання**ЗАВДАННЯ 1.**

Куц взяв у Лунца у позику 1500 грн із зобов'язанням повернути через 2 місяці. При отриманні грошей Куц передав у заставу золотий годинник вартістю 1600 грн, що було оформлено письмовою угодою. Через три місяці Куц приніс борг, але Лунц прийняти гроші відмовився, заявивши, що, оскільки Куц прострочив повернення боргу, то переданий у заставу годинник став його власністю.

Питання 1.

У цьому випадку має місце такий вид забезпечення виконання зобов'язання:

- A. Завдаток.
- B. Іпотека.
- B. Заклад.
- Г. Притримання.

Питання 2.

Охарактеризуйте даний вид забезпечення виконання зобов'язання.

- A. Залежить від основного зобов'язання.
- B. Не залежить від основного зобов'язання.
- B. Речово-правовий.

- Г. Зобов'язально-правовий.
- Д. Без передачі предмета.
- Е. Вчиняється в усній формі.
- Є. Вчиняється у письмовій формі.

Питання 3.

Визначте відповідність понять та їх характерних ознак.

1. Застава.	А. Засіб юридичної відповідальності.
2. Відшкодування завданої шкоди.	Б. Спосіб забезпечення виконання зобов'язання.
3. Заставадавець.	В. Лунц.
4. Заставодержатель.	Г. Куц.

Питання 4.

Визначте послідовність юридичних фактів, за яких у Лунца може виникнути право власності на годинник Куца.

- А. Звернення стягнення на годинник.
- Б. Публічні торги щодо годинника оголошено такими, що не відбулися.
- В. Реалізація годинника.
- Г. Неповорнення боргу Куцом зі спливом 2-х місяців.

ЗАВДАННЯ 2.

Чекаленко звернулася до суду з позовом до Сичової про стягнення з неї 2500 грн. У позовній заяві Чекаленко посилалася на те, що вона хотіла купити квартиру Сичової, внаслідок чого надала їй завдаток в сумі 2500 грн. Про отримання зазначеної суми Сичова видала розписку, де вказала, що вказана сума отримана нею як завдаток за договором купівлі-продажу квартири. Через кілька днів Чекаленко зателефонувала Сичовій і сказала, що відмовляється від договору і вимагала повернення зазначеної суми. Сичова повернути гроші відмовилась, посилаючись на норми ЦК про завдаток. Суд відмовив в задоволенні позовних вимог Чекаленко.

Питання 1.

У цьому випадку має місце:

- А. Завдаток.
- Б. Аванс.
- В. Застава.
- Г. Притримання.

Питання 2.

Охарактеризуйте даний спосіб забезпечення виконання зобов'язання.

- А. Залежить від основного зобов'язання.
- Б. Не залежить від основного зобов'язання.
- В. Речово-правовий.
- Г. Зобов'язально-правовий.
- Д. Виконує лише забезпечувальну функцію.
- Е. Вчиняється в усній формі.
- Є. Вчиняється у письмовій формі.

Питання 3.

Визначте відповідність понять та їх характерних ознак.

1. Предмет завдатку.	А. Нерухоме майно.
2. Не може бути предметом завдатку.	Б. Рухоме майно.
3. Порушення зобов'язання з вини кредитора.	В. Завдаток залишається у іншої сторони.
4. Порушення зобов'язання з вини боржника.	Г. Завдаток повертається іншій стороні у подвійному розмірі.

Питання 4.

Послідовність юридичних фактів, які в сукупності надають можливість визнати рішення суду правомірним.

- А. Нотаріальне посвідчення попереднього договору з умовою про завдаток.
- Б. Укладення попереднього договору з умовою про завдаток за договором купівлі-продажу квартири.

- В. Звернення Чекаленко до Сичової з проханням укласти попередній договір з умовою про завдаток за договором купівлі-продажу квартири.
- Г. Надання пропозиції Сичової Чекаленко щодо купівлі-продажу квартири.

ЗАВДАННЯ 3.

Сидоренко звернулася до суду із позовом про виселення Петрова із належної їй на праві власності квартири. Як пояснила Сидоренко, між нею та Петровим було укладено договір найму житла, строк дії якого закінчився два місяці назад. Проте Петров, всупереч із умовами договору, не бажає звільнити житло.

Як пояснив Петров, між ним та позивачкою 01.01.2023 був укладений письмовий договір позики, за яким Сидоренко отримала від нього 30 000 гривень і зобов'язалася повернути суму позики в строк до 01.09.2023. Проте, до сьогодні сума боргу йому не повернута і тому він, відповідно до статті 594 ЦК України, притримує квартиру своєї боржниці.

Одночасно із цим поясненням Петров заявив зустрічний позов про визнання за ним права власності на займану ним квартиру у рахунок погашення боргу.

Питання 1.

У цьому випадку має місце:

- А. Завдаток.
- Б. Аванс.
- В. Застава.
- Г. Притримання.

Питання 2.

Охарактеризуйте даний спосіб забезпечення виконання зобов'язання.

- А. Залежить від основного зобов'язання.
- Б. Не залежить від основного зобов'язання.

- В. Речово-правовий.
- Г. Зобов'язально-правовий.
- Д. Може витупати в якості міри юридичної відповідальності.
- Е. Вчиняється в усній формі.
- Є. Вчиняється у письмовій формі.

Питання 3.

Визначте відповідність понять та їх характерних ознак за даною фабулою.

1. Притримання.	А. Не використовує.
2. Підставою виникнення є.	Б. Задоволення вимог Петрова за рахунок квартири Сидоренко.
3. Основне зобов'язання.	В. Припис закону.
4. Кредитор притриману річ.	Г. Позика.

Питання 4.

Послідовність юридичних фактів, що створюють умови для задоволення вимог Петрова за рахунок квартири Сидоренко.

- А. Реалізація квартири з публічних торгів.
- Б. Невиконання позикового зобов'язання Сидоренко.
- В. Укладення договору позики.
- Г. Задоволення вимог Петрова з вартості проданої квартири.

ЗАВДАННЯ 4.

ТОВ «Лія» пред'явило до ПП «Сана» позов про стягнення неустойки за недопоставку продукції, що визначена у договорі поставки. ПП «Сана» не заперечувало факту невиконання договору, але просило звільнити його від відповідальності, оскільки ПП «Сана», в свою чергу, не отримало необхідних комплектуючих виробів від свого партнера – ПАТ «Металоцентр», а тому його вина у невиконанні договору відсутня.

Під час розгляду справи господарський суд встановив, що ПАТ «Металоцентр» було визнано банкрутом і воно припинило свою діяльність, внаслідок чого ПП «Сана» не отримало необхідних

комплектуючих виробів. З урахуванням цієї обставини господарський суд відмовив ТОВ «Лія» у позові.

Питання 1.

У цьому випадку має місце:

- А. Завдаток.
- Б. Аванс.
- В. Неустойка.
- Г. Притримання.

Питання 2.

Охарактеризуйте даний спосіб забезпечення виконання зобов'язання.

- А. Залежить від основного зобов'язання.
- Б. Не залежить від основного зобов'язання.
- В. Речово-правовий.
- Г. Зобов'язально-правовий.
- Д. Не може виступати в якості міри юридичної відповідальності.
- Е. Вчиняється в усній формі.
- Є. Вчиняється у письмовій формі.

Питання 3.

Визначте відповідність понять та їх характерних ознак за даною фабулою.

1. За способом вираховування.	А. Відповідальність за порушення на третій особі.
2. За співвідношенням зі збитками.	Б. Штраф.
3. За підставою виникнення.	В. Штрафна.
4. Кредитор не має права на неустойку.	Г. Договірна.

Питання 4.

Послідовність юридичних фактів, що створюють передумови до звільнення ПП «Сана» від обов'язку сплатити неустойку на користь ТОВ «Лія».

- A. Невиконання зобов'язання ПАТ «Металоцентр».
- B. Звернення ТОВ «Лія» до суду з вимогою про стягнення неустойки.
- V. Укладення договору поставки між ПП «Сана» та ТОВ «Лія».
- Г. Визнання банкрутом ПАТ «Металоцентр».

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

- 1. Поняття способу забезпечення виконання зобов'язань.
- 2. Види способів забезпечення виконання зобов'язання.
- 3. Речово-правові способи забезпечення виконання зобов'язань.
- 4. Зобов'язально-правові способи забезпечення виконання зобов'язань.
- 5. Застава.
- 6. Завдаток.
- 7. Порука.
- 8. Неустойка.
- 9. Притримання.
- 10. Гарантія.

ТЕМА 11. Цивільно-правовий договір**ЗАВДАННЯ 1.**

Фізична особа Шевченко О. М., якій належала двокімнатна квартира на праві приватної власності, уклала договір дарування квартири своєму племіннику Костенко Олексію, який проживав в іншому місті, з умовою, що останній зобов'язується доглядати та утримувати її малолітню онуку Вікторію. Зазначений договір дарування був нотаріально посвідчений. Проте після укладення договору дарування квартири Костенко Олексій до Шевченко

Олени Миколаївни не з'являвся, догляд і допомогу її малолітній онуці Вікторії не надавав, а Шевченко Олена Миколаївна продовжувала проживати у квартирі. Через півроку Костенко Олексій став вимагати від Шевченко Олени Миколаївни виселитися з квартири, з метою вселення туди своєї дочки Анастасії. Шевченко Олена Миколаївна звернулася до суду з позовом, вимагаючи визнати договір дарування недійсним.

Питання 1.

Чи задовольнить даний позов суд?

- А. Так, у цій ситуації позов Шевченко О. М. підлягає задоволенню, оскільки на підставі ст. 726 ЦК України виникають правові наслідки порушення обдаровуваним обов'язку на користь третьої особи.
- Б. Ні, у цій ситуації позов Шевченко О. М. не підлягає задоволенню, оскільки на підставі ст. 726 ЦК України дарувальник не має право вимагати розірвання договору і повернення дарунка.
- В. Ні, у цій ситуації позов Шевченко О. М. не підлягає задоволенню, оскільки не виникли правові наслідки порушення обдаровуваним обов'язку на користь третьої особи і дарувальник не має право вимагати розірвання договору і повернення дарунка.
- Г. У цій ситуації позов Шевченко О. М. підлягає частковому задоволенню.

Питання 2.

У цій практичній ситуації договір дарування квартири, укладений між Шевченко О. М. та Костенко О. містить такі ознаки:

- А. Реальний.
- Б. Оплатний.
- В. Консенсуальний.
- Г. Безоплатний.
- Д. Алеаторний.
- Е. Фидуціарний.
- Ж. Односторонній.

Питання 3.

Визначте відповідність правового статусу за договором дарування.

1. Шевченко Олена Миколаївна.	А. Третя особа у договорі дарування, на користь якої обдарований зобов'язаний виконати покладений на нього обов'язок.
2. Костенко Олексій.	Б. Спадкоємиця за законом обдаровуваного Костенка О.
3. Малолітня онука Шевченко О. М. Вікторія.	В. Дарувальник, власник об'єкту нерухомості (квартири).
4. Дочка Костенка О. Анастасія.	Г. Обдарований.

Питання 4.

Визначте послідовність дій сторін при розірванні договору дарування квартири через вимогу однієї із сторін.

- А. Після набрання сили рішенням суду, сторони можуть отримати в суді завірену копію рішення суду.
- Б. Підготовка та подання позовної заяви до відповідного суду (за місцезнаходженням нерухомого майна, яке є дарунком за договором) з вимогою про розірвання договору дарування.
- В. Звернутися до державного реєстратора, нотаріуса або в ЦНАП для внесення відповідних змін до Державного реєстру речових прав.
- Г. Отримання рішення суду про задоволення позовних вимог.

ЗАВДАННЯ 2.

Учень загальноосвітньої школи Сергій Дубровський 15-ти років (самостійного доходу не має) у відсутність своїх батьків купив у Демченка мопед та сплатив за нього 1000 гривень. Повернувшись із відпустки, батько встановив, що мопед старий й коштує значно дешевше. Він зажадав розірвання зазначеного договору купівлі-продажу мопеду та, щоб Демченко забрав мопед, повернув

вилучені за нього гроші. Демченко відмовився це зробити і, крім того зажадав, щоб батько сплатив йому витрати, пов'язані із доставкою мопеда на квартиру Дубровського.

Питання 1.

Що є підставою для розірвання зазначеного договору купівлі-продажу? Чи правомірні вимоги Демченка?

- А. Згідно із ч. 2 ст. 32 ЦК України у даній ситуації недотримана наступна умова, а саме батьки не надали письмової нотаріально посвідченої згоди на вчинення Сергієм договору купівлі-продажу мопеду. Відповідно до ст. 216 ЦК України вимоги Демченка є неправомірними.
- Б. Згідно із ст. 34 ЦК України Сергій має повну цивільну дієздатність. У даній ситуації було дотримано всі умови дійсності договору купівлі-продажу мопеду. Відповідно вимоги Демченка є правомірними.
- В. Згідно зі ст. 31 ЦК України Сергій не мав права укласти договір купівлі-продажу мопеду. Він є нікчемним і сторони повинні повернути те, що вони одержали від цього правочину відповідно до ст. 216 ЦК України.
- Г. Згідно із ч. 3 ст. 32 ЦК України у даній ситуації недотримана наступна умова, а саме письмова форма при укладенні договору купівлі-продажу мопеду. Відповідно вимоги Демченка є неправомірними.

Питання 2.

Підставами для зміни або розірвання договору є:

- А. Згода сторін.
- Б. Правовий акт органу місцевого самоврядування.
- В. Рішення суду.
- Г. Медіаційна угода.
- Д. Указ Президента України.
- Е. Одностороння відмова.
- Є. Постанова Кабінету Міністрів.

Питання 3.

Визначте відповідність форми для зазначеного цивільно-правового договору.

1. Договір купівлі-продажу мопеду.	А. Усна форма.
2. Договір купівлі-продажу одного кілограму цукру.	Б. Письмова форма з нотаріальним посвідченням.
3. Договір купівлі-продажу морозильної камери вартістю 30 000 гривень.	В. Складна письмова форма з нотаріальним посвідченням та державною реєстрацією.
4. Договір купівлі-продажу квартири.	Г. Проста письмова форма.

Питання 4.

Визначте послідовність дій сторін при укладенні договору купівлі-продажу.

- А. Прийняття пропозиції (акцепт).
- Б. Вирішення переддоговірних спорів.
- В. Пропозиція укласти договір (оферта).
- Г. Укладення договору.

ЗАВДАННЯ 3.

Сиропов продав картину невідомого художника Сергієнко. Картина була оцінена у 3000 гривень. Через рік з'ясувалося, що автором цієї картини є відомий художник і відповідно її ціна значно вища. Дізнавшись про це, Сиропов зажадав визнати правочин недійсним і повернути йому картину або сплатити її дійсну вартість.

Питання 1.

Яку форму передбачено цивільним законодавством для даного договору?

- А. На підставі ст. 206 і 208 ЦК України даний договір вчиняється в усній формі.

- Б. ЦК України не передбачає встановлену форму для даного договору, відповідно вона може бути встановлена за домовленістю сторін.
- В. Для даного договору передбачена письмова форма на підставі п. 3 ст. 208 ЦК України. Оскільки в задачі не вказано, що між сторонами був укладений письмовий договір, то порушено форму укладення правочину (ч. 4 ст. 203 ЦК України).
- Г. У цій задачі розглянуто односторонній договір. ЦК України не передбачає встановлену форму для даного договору, вона може бути встановлена за домовленістю сторін.

Питання 2.

Істотними умовами договору купівлі-продажу картини є:

- А. Предмет договору.
- Б. Права та обов'язки сторін.
- В. Ціна договору.
- Г. Відповідальність сторін.
- Д. Строк договору.
- Е. Усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди.
- Є. Форс-мажорні обставини.

Питання 3.

Визначте відповідність умов договору купівлі-продажу картини у вищезазначеній ситуації.

1. Картина.	А. Право продавця.
2. 3000 гривень.	Б. Предмет договору.
3. Зобов'язання передати право власності на картину.	В. Ціна договору.
4. Право вимоги передати грошові кошти за картину.	Г. Обов'язок продавця.

Питання 4.

Визначте послідовність відображення умов цивільно-правового договору у його змісті.

- A. Права та обов'язки сторін.
- B. Сторони цивільно-правового договору.
- V. Відповідальність сторін.
- Г. Предмет цивільно-правового договору.

ЗАВДАННЯ 4.

Іванчук, що страждав на захворювання легких, проживав у квартирі, розташованій поруч з металургійним заводом; перед від'їздом на лікування в іншу місцевість він уклав з Калюжним договір міни власної квартири на будинок поблизу лісу свого брата. Іванчук, проживши в будинку узимку, з'ясував, що він має істотні недоліки, пов'язані з промерзанням стін, і звернувся з позовом до суду про визнання договору міни недійсним на підставі ст. 230 ЦК як вчинений під впливом обману. Іванчук зазначив, що продавець знав про недоліки будинку і приховав їх.

Питання 1.

Чи можна визнати даний договір міни недійсним у судовому порядку?

- A. Так, на підставі ч. 1 ст. 230 ЦК України, оскільки одна із сторін договору міни (продавець будинку) навмисно ввела другу сторону (покупця) в оману щодо обставин, які мають істотне значення.
- B. Так, на підставі ч. 1 ст. 229 ЦК України, оскільки особа (продавець будинку), яка уклала договір міни, помилилася щодо обставин, які мають істотне значення.
- V. Ні, оскільки під час укладення зазначеного договору міни не було допущено жодного порушення істотних умов договору.
- Г. Так, тільки за умови, якщо продавець будинку доведе у суді, що він не знав про істотні недоліки, пов'язані з промерзанням стін будинку.

Питання 2.

У цій практичній ситуації договір міни, укладений між Іванчуком та Калюжним містить наступні ознаки:

- А. Реальний.
- Б. Оплатний.
- В. Консенсуальний.
- Г. Безоплатний.
- Д. Публічний.
- Е. Попередній.
- Є. Односторонній.

Питання 3.

Визначте відповідність предмету договору як істотної умови кожному із зазначених договорів у відповідності із положеннями Цивільного кодексу України.

1. Договір міни.	А. Рухомі та нерухомі речі, гроші, цінні папери.
2. Договір довічного утримання.	Б. Сільськогосподарська продукція.
3. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.	В. Рухомі речі, в тому числі гроші та цінні папери, а також нерухомі речі.
4. Договір дарування.	Г. Житловий будинок, квартира або їх частина, інше нерухоме майно або рухоме майно, яке має значну цінність.

Питання 4.

Визначте послідовність дій при укладенні публічного договору.

- А. Пропозиція (оферта) укласти публічний договір.
- Б. Формування умов публічного договору, які встановлюються однаковими для всіх споживачів, крім тих, кому за законом надані відповідні пільги.

- В. У разі необґрунтованої відмови підприємця від укладення публічного договору він має відшкодувати збитки, завдані споживачеві такою відмовою.
- Г. Прийняття пропозиції укласти публічний договір (акцепт).

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Поняття та види договору.
2. Свобода договору.
3. Юридична характеристика договору.
4. Зміст цивільно-правового договору.
5. Істотні умови договору.
6. Пропозиція укласти договір (оферта).
7. Прийняття пропозиції (акцепт).
8. Укладання та форма договору.
9. Підстави для зміни або розірвання договору.
10. Правові наслідки зміни або розірвання договору.

ТЕМА 12. Окремі види договірних зобов'язань

ЗАВДАННЯ 1.

Іваненко вселився у трикімнатну приватизовану квартиру до Дощина за договором найму. Договір було укладено на п'ять років і посвідчено нотаріально.

Через шість місяців з моменту укладення договору Дощин оголосив про продаж квартири за 500 000 грн. Знайшовся покупець – Якін, який погодився на купівлю квартири й хотів використовувати її для власного проживання. Він же повідомив Іваненко, щоб той готувався звільнити квартиру після оформлення документів про купівлю-продаж.

Іваненко квартиру звільняти не збирався. Більш того, він вказав, що сам хоче купити квартиру за вказаною ціною і як наймач має право переважної купівлі-продажу цієї квартири. Дощин

не погодився на це, оскільки на його думку, покупець квартири, як власник, він вправі обирати сам.

Питання 1.

Як правильно вирішити спір відповідно до норм цивільного законодавства України?

- А. Згідно із ч. 1 ст. 659 ЦК України Дощин зобов'язаний попередити покупця про всі права третіх осіб на товар, що продається. Відповідно до цієї ж статті Іваненко має право на придбання квартири у власність.
- Б. Згідно із ч. 1 ст. 659 ЦК України Дощин зобов'язаний попередити покупця про всі права третіх осіб на товар, що продається. Відповідно до цієї ж статті Іваненко має право на придбання квартири переважно перед Якіним.
- В. Згідно із ч. 1 ст. 658 ЦК України право продажу товару, крім випадків примусового продажу та інших випадків, встановлених законом, належить власникові товару. Відповідно до цієї статті Дощин має право сам обирати, який покупець має переважне право на його квартиру.
- Г. Правовідносини, що виникли за умовами даної задачі не породжують правових наслідків.

Питання 2.

Продавець зобов'язаний попередити покупця про всі права третіх осіб на товар, що продається, а саме:

- А. Права наймача.
- Б. Право володіння.
- В. Права гестора.
- Г. Право застави.
- Д. Права домінуса.
- Е. Право довічного користування.
- Ж. Право розпорядження.

Питання 3.

Визначте відповідність суб'єктів у зазначеній практичній ситуації їх правовому статусу у договірних умовах, які виникли.

1. Дощин.	А. Покупець.
2. Якін.	Б. Володільці квартири.
3. Іваненко.	В. Продавець.
4. Іваненко, Дощин, Якін.	Г. Наймач.

Питання 4.

Визначте послідовність дій покупця і продавця у разі пред'явлення третьою особою позову про витребування товару.

- А. Покупець повинен подати клопотання про залучення третьої особи до участі у справі.
- Б. Продавець повинен вступити у справу на стороні покупця.
- В. Третя особа на підставах, що виникли до продажу товару, пред'являє до покупця позов про витребування товару.
- Г. Покупець повинен повідомити продавця про пред'явлення третьою особою позову про витребування товару.

ЗАВДАННЯ 2.

Харківський механічний завод за договором передав товариству «Перспектива» комплект розробленої його спеціалістами конструкторської документації на виготовлення пристрою для визначення вмісту нітратів в овочах та фруктах з умовою, що товариство після виготовлення пристрою надасть один екземпляр у власність заводу.

Згідно умов договору завод, крім документації, також зобов'язався передати досвід по налагодженню технологічного процесу.

Питання 1.

Яким договором мають бути врегульовані відносини сторін?

- А. Згідно із ч. 1 ст. 715 ЦК України за договором міни (бартеру) кожна із сторін зобов'язується передати другій стороні у власність один товар в обмін на інший товар. Харківський

механічний завод за договором міни передав товариству «Перспектива» комплект розробленої його спеціалістами конструкторської документації, в обмін має право отримати готовий пристрій.

- Б. Згідно із ч. 1 ст. 717 ЦК України за договором дарування одна сторона (дарувальник) передає або зобов'язується передати в майбутньому другій стороні (обдаровуваному) безоплатно майно (дарунок) у власність. Відповідно до цієї статті Харківський механічний завод за договором дарування передав товариству «Перспектива» комплект розробленої його спеціалістами конструкторської документації, що породжує відповідні зобов'язання у сторін за цим договором.
- В. Згідно із ч. 1 ст. 731 ЦК України за договором ренти одна сторона (одержувач ренти) передає другій стороні (платникові ренти) у власність майно, а платник ренти взамін цього зобов'язується періодично виплачувати одержувачеві ренти у формі певної грошової суми або в іншій формі. Відповідно Харківський механічний завод за договором ренти передав товариству «Перспектива» комплект розробленої його спеціалістами конструкторської документації, в обмін отримує готовий пристрій.
- Г. Правовідносини, що виникли за умовами даної задачі не породжують правових наслідків.

Питання 2.

Які з перерахованих договорів відносяться до договорів з передачі майна у власність?

- А. Договір прокату.
Б. Договір дарування.
В. Договір міни.
Г. Договір позики.
Д. Договір лізингу.
Е. Договір комісії.
Ж. Договір ренти.

Питання 3.

Визначте відповідність зазначених цивільно-правових договорів їх правовій меті.

1. Договір міни.	А. Надання послуги.
2. Договір зберігання.	Б. Передача майна у власність.
3. Договір генерального підряду.	В. Передача майна у користування.
4. Договір прокату.	Г. Виконання робіт.

Питання 4.

Визначте послідовність дій нотаріуса при посвідченні договору купівлі-продажу нерухомого майна.

- А. Встановлює особи сторін за договором, перевіряє їх дієздатність та правоздатність.
- Б. З'ясовує дійсність намірів сторін договору.
- В. Перевіряє законність наданих для посвідчення договору купівлі-продажу документів.
- Г. Перевіряє відсутність податкових застав, арештів, заборон та будь-яких інших обтяжень щодо сторін та відчужуваного нерухомого майна.

ЗАВДАННЯ 3.

Вісімнадцятирічний Іваненко домовився з Єльченко, що відчужить йому свій автомобіль «BMW-730» за договором довічного утримання, а останній буде довічно надавати йому харчування, забезпечувати одягом. Погодившись з умовами майбутнього договору сторони звернулися до нотаріуса.

Нотаріус відмовив у посвідченні вказаного договору із-за наступних підстав:

- 1) відчужувачем за договором довічного утримання може бути лише неприцездатна за віком чи станом здоров'я особа, а Іваненко не є таким;
- 2) за договором довічного утримання може відчужуватись лише нерухоме майно;

3) за викладених обставин слід укласти договір купівлі-продажу чи ренти.

Питання 1.

Проаналізуйте ситуацію. Чи правомірні дії нотаріуса?

- А. Згідно із ч. 1 ст. 744 ЦК України за договором довічного утримання (догляду) одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме майно або рухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно. Відповідно до цієї статті нотаріус не вірно обґрунтував пункт 2 резолюції.
- Б. Згідно із ч. 1 ст. 744 ЦК України за договором довічного утримання (догляду) одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно. Відповідно до цієї статті нотаріус вірно обґрунтував пункт 2 резолюції.
- В. Згідно із ч. 1 ст. 746 ЦК України відчужувачем у договорі довічного утримання (догляду) може бути фізична особа незалежно від її віку та стану здоров'я. Відповідно до статті Іваненко має право бути відчужувачем, висновок нотаріуса за пунктом 3 не відповідає чинному законодавству.
- Г. Згідно із ч. 1 ст. 746 ЦК України відчужувачем у договорі довічного утримання (догляду) може бути фізична особа неприцездатна за віком чи станом здоров'я. Відповідно до цієї статті Іваненко не має право бути відчужувачем, висновок нотаріуса за пунктом 3 є правильним.

Питання 2.

Які з перерахованих ознак характеризують договір довічного утримання?

- А. Реальний.
- Б. Оплатний.

- В. Консенсуальний.
- Г. Безоплатний.
- Д. Двосторонній.
- Е. Попередній.
- Ж. Односторонній.

Питання 3.

Визначте відповідність сторін та змісту для зазначеного цивільно-правового договору довічного утримання.

1. Автомобіль «BMW-730».	А. Обов'язок набувача.
2. Іваненко.	Б. Набувач.
3. Сльченко.	В. Відчужувач.
4. Надання харчування, забезпечення одягом.	Г. Предмет договору.

Питання 4.

Визначте послідовність заміни набувача за договором довічного утримання.

- А. У разі відмови відчужувача у наданні згоди на передання обов'язків набувача за договором довічного утримання іншій особі, набувач може оскаржити до суду.
- Б. Наявність неможливості подальшого виконання фізичною особою обов'язків набувача за договором довічного утримання з певної підстави, що має істотне значення.
- В. У разі оскарження відмови відчужувача суд бере до уваги тривалість виконання договору та інші обставини, які мають істотне значення.
- Г. Обов'язки набувача можуть бути передані за згодою відчужувача члену сім'ї набувача або іншій особі за їхньою згодою.

ЗАВДАННЯ 4.

Степанов домовився із Хоменко про укладення договору купівлі-продажу садиби. Хоменко передав Степанову 280 000 грн – повну суму вартості садиби, про яку домовились сторони. Вони уклали

письмовий правочин, Степанов передав Хоменко домову книгу. Через півроку Хоменко узнав, що договір купівлі-продажу нерухомості має бути укладено в письмовій формі із нотаріальним посвідченням договору. Він звернувся до Степанова із проханням прийти до нотаріуса і оформити правочин. Останній відмовився від цього, посилаючись на те, що він претензій до покупця не має, а гроші вже частково витратив на власні потреби. Хоменко звернувся з позовом в суд.

Питання 1.

У якій формі має укладатись договори купівлі-продажу нерухомості? Яке рішення має прийняти суд?

- А. Відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 16 ЦК України Хоменко має право звернутися до суду для визнання правочину недійсним.
- Б. Відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 16, а також на підставі ст. 657 ЦК України договір купівлі-продажу житлового будинку (квартири) або іншого нерухомого майна укладається у письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню та державній реєстрації, крім договорів купівлі-продажу майна, що перебуває в податковій заставі. Отже, Хоменко має право звернутися до суду для визнання правочину недійсним.
- В. Дане питання розраховане на знання положень про укладення договорів, предметом яких є об'єкт нерухомості, а саме про форму таких договорів. Відповідно це породжує перелік зобов'язань, передбачених ст. 657 ЦК України.
- Г. Якщо у сторін за даним договором не має жодних претензій одна до одної, то такий договір вважається дійсним.

Питання 2.

Письмовій формі і обов'язковому нотаріальному посвідченню підлягають договори купівлі-продажу:

- А. Земельної ділянки.
- Б. Єдиного майнового комплексу.
- В. Побутової техніки.
- Г. Комп'ютерної техніки.

- Д. Промислового обладнання.
 Е. Житлового будинку (квартири).
 Ж. Майна, що перебуває в податковій заставі.

Питання 3.

Визначте відповідність обов'язків сторонам у договорі купівлі-продажу.

1. Попередити про всі права третіх осіб на товар, що продається.	А. Обов'язок покупця.
2. Передати грошові кошти за товар.	Б. Обов'язок продавця.
3. Передати товар, визначений договором купівлі-продажу.	В. Обов'язок покупця.
4. Прийняти товар.	Г. Обов'язок продавця.

Питання 4.

Визначте послідовність дій при укладенні договору купівлі-продажу будинку і земельної ділянки, садиби.

А. Оцінка нерухомості, а саме для договору купівлі-продажу будинку і земельної ділянки, садиби потрібно замовити оцінку нерухомості у незалежного оцінювача, що дозволяє сплатити податки на користь держави за вчинення відчуження нерухомості.

Б. Підготовка документів, а саме земельна ділянка із будинком, садиба мають бути документально оформлені; земельна ділянка повинна бути з кадастровим номером, який зазначений в документах на ділянку (державний акт, свідоцтво про право власності, договір купівлі-продажу, договір дарування, договір оренди, тощо.); будинок також має бути введений в експлуатацію, та мати свій документ.

В. Вибір нотаріуса, який повинен мати сертифікацію та відповідне свідоцтво з номером.

Г. Підписання сторонами договору купівлі-продажу будинку і земельної ділянки, садиби у нотаріуса.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Договори про передачу майна у власність.
2. Договори про передачу майна у користування.
3. Договори про надання послуг.
4. Договори про виконання робіт.
5. Договір купівлі-продажу.
6. Договір міни.
7. Договір найму житла.
8. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
9. Договір ренти.
10. Договір довічного утримання.

ТЕМА 13. Недоговірні зобов'язання**ЗАВДАННЯ 1.**

Прокопенко, проходячи повз кар'єр, побачив, що в ополонці тонуть двоє дітей. Рятуючи дітей, він затратив багато зусиль і потонув. Вдова Прокопенка подала позов про відшкодування шкоди, завданої смертю чоловіка, до батьків врятованих. Заперечуючи проти позову, мати одного з врятованих вказала, що відповідати повинна адміністрація школи, в якій у цей час повинен був навчатися її син. Однак в результаті того, що вчителька за порушення дисципліни вигнала його разом із товаришем з класу, вони опинились на розташованому поблизу школи кар'єрі, де і сталася ця трагічна пригода.

Суддя відмовив у прийнятті позову на тій підставі, що відсутній правовий зв'язок між дією вчительки і смертю Прокопенка.

Питання 1.

Чи має право вдова Прокопенка на відшкодування шкоди, завданої смертю чоловіка?

- A. Так, має.
- Б. Ні, не має.
- В. Має право на відшкодування витрат на поховання.
- Г. Має право тільки на допомогу на поховання.

Питання 2.

Обов'язок відшкодувати шкоду, завдану рятувальнику, виникає за таких умов:

- A. Небезпека для життя, здоров'я або майна іншої особи була реальною.
- Б. Відсутність у рятувальника належних повноважень та спрямованість його дій на рятування життя, здоров'я чи майна іншої особи.
- В. Наявність шкоди у рятувальника, причинний зв'язок між його діями по рятуванню здоров'я, життя чи майна іншої особи і каліцтвом, іншими ушкодженням здоров'я або смертю рятувальника, а також шкодою, завданої його майну.
- Г. Рятувальник виконував свої трудові обов'язки.
- Д. Рятувальник діяв пі час стихійного лиха.
- Е. Відсутність небезпеки для життя, здоров'я або майна іншої особи.
- Є. Відсутність причинного зв'язку між діями рятувальника та наслідками.

Питання 3.

Визначте відповідність правомочностей спадкоємців.

1. Вдова Прокопенко.	A. Має право на відшкодування шкоди.
2. Вчителька.	Б. Несе відповідальність за малолітніх та неповнолітніх.
3. Мати загиблого.	В. Має законні підстави звертатися до відповідних органів.
4. Держава.	Г. Зобов'язана відшкодувати шкоду.

Питання 4.**Визначте послідовність дій.**

- A. Вчинення дій по рятуванню життя іншої особи.
- Б. Настання смерті.
- В. Право на відшкодування шкоди.
- Г. Відшкодування шкоди.

ЗАВДАННЯ 2.

Богдан Тимошенко, батько душевнохворого повнолітнього Ігоря, залишив останнього самого вдома та поїхав до лікарні робити планову операцію. Цивільна дружина Богдана Лариса була у відрядженні. Знаходячись сам вдома, Ігор розпалив вогонь, від якого згорів гараж сусіда Коваленка. Коваленко подав позов до батька Ігоря, який був опікуном душевнохворого, про відшкодування заподіяної шкоди. Не заперечуючи цього факту, відповідач заявив, що в момент події він був відсутній та знаходився в лікарні і не міг належним чином виконувати свої опікунські обов'язки.

Питання 1.**Яке рішення повинен винести суд?**

- A. Тимошенко повинен відшкодувати збитки, заподіяні Коваленку, в повному обсязі.
- Б. Батько Тимошенка повинен відшкодувати збитки, заподіяні Коваленку в повному обсязі.
- В. Збитки Коваленка не підлягають відшкодуванню, оскільки Тимошенко недієздатний.
- Г. Збитки Коваленка повинні бути відшкодовані адміністрацією медичного закладу.

Питання 2.**Що є підставою визнання Ігоря Тимошенко недієздатною особою?**

- A. Наявність душевної хвороби.
- Б. Нездатність до самообслуговування.

- В. Потребує постійного стороннього догляду.
- Г. Лікувався в психоневрологічному диспансері.
- Д. Має хронічний, стійкий психічний розлад.
- Е. Не здатний усвідомлювати значення своїх дій.
- Є. Не здатний керувати своїми діями.

Питання 3.

Визначте відповідність правомочностей спадкоємців.

1. Тимошенко.	А. Заподіяв шкоду.
2. Батько.	Б. Зобов'язаний відшкодувати шкоду.
3. Лариса.	В. Не несе відповідальність за Ігоря.
4. Коваленко.	Г. Має право на відшкодування шкоди.

Питання 4.

Визначте послідовність дій.

- А. Фізична особа визнається недієздатною з моменту набрання законної сили рішенням суду про це.
- Б. Суд за наявності достатніх даних про психічний розлад здоров'я фізичної особи призначає для встановлення її психічного стану судово-психіатричну експертизу.
- В. Суд, ухвалюючи рішення про визнання фізичної особи недієздатною, встановлює над нею відповідно опіку і за поданням органу опіки та піклування призначає їй опікуна.
- Г. Заява про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, у тому числі неповнолітньої особи, чи визнання фізичної особи недієздатною подається до суду.

ЗАВДАННЯ 3.

Коротенко, проходячи повз склад заводу «Сатурн», помітив вогонь на горищі складу. Разом з працівником складу Борисенком, що прибіг, помітивши вогонь, вони зламали двері сараю громадянина Федоренка, що стояв поряд, і взяли там драбину та відра для гасіння пожежі. Вогонь вдалося загасити, але при цьому згоріли куртка Коротенка та драбина Федоренка. Крім того, Коротенко

дістав травму, для лікування якої він витратив певну суму грошей. Коротенко та Федоренко звернулися до суду з вимогами відшкодувати втрати, які вони понесли (Коротенко вимагав відшкодування з боку заводу, а Федоренко – з боку громадянина Борисенко, що безпосередньо вчинив збитки).

Питання 1.

Яке рішення прийме суд?

- A. Шкода, завдана Коротенку та Федоренку буде відшкодована заводом.
- Б. Шкода буде відшкодована тільки Коротенку.
- В. Шкода буде відшкодована тільки Федоренку.
- Г. Борисенко має право на винагороду.

Питання 2.

Ким відшкодовується шкода, завдана майну особи, яка без відповідних повноважень рятувала від реальної загрози майно іншої особи, яке має істотну цінність?

- A. Державою.
- Б. Власником (володільцем).
- В. Фізичною особою.
- Г. Юридичною особою.
- Д. Потерпілою особою.
- Е. Шкода не відшкодовується.
- Є. Територіальною громадою.

Питання 3.

Визначте відповідність правомочностей спадкоємців.

1. Завод «Сатурн».	A. Має право на відшкодування з боку заводу згідно ч. 2 ст. 1162 ЦК.
2. Коротенко.	Б. Має право на відшкодування згідно ст. 1172 ЦК.
3. Федоренко.	В. Має право на відшкодування з боку заводу згідно ч. 1 ст. 1162 ЦК.
4. Борисенко.	Г. Має право на відшкодування з боку заводу згідно ч. 2 ст. 1162 ЦК.

Питання 4.**Визначте послідовність дій.**

- A. Відшкодування шкоди.
- B. Завдання шкоди.
- B. Відсутність у рятувальника повноважень на рятування майна іншої особи.
- Г. Наявність реальної загрози для майна іншої особи.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

- 1. Правові наслідки набуття та збереження майна без достатньої правової підстави. Зміна умов публічної обіцянки винагороди.
- 2. Правові наслідки виконання завдання.
- 3. Припинення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди.
- 4. Право на оголошення конкурсу.
- 5. Умови конкурсу. Зміна умов конкурсу.
- 6. Права переможця конкурсу.
- 7. Відшкодування витрат, понесених особою у зв'язку із вчиненням нею дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
- 8. Особливості зобов'язання, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи.
- 9. Специфіка зобов'язання, що виникають у зв'язку з рятуванням майна іншої особи.

ТЕМА 14. Відшкодування шкоди за цивільним правом**ЗАВДАННЯ 1.**

Мати щодня з 14:00 до 20:00 передавала свою 12-річну доньку Світлану під нагляд Ольги, яка її розважала, гуляла з нею, годувала, допомагала готувати уроки тощо. За вказані дії згідно із домовленістю сторін Ользі щодня сплачувались грошові кошти. Батько дитини проживав окремо і про ці відносини не знав. Під час

прогулянки з Ольгою Світлана кинула каміння в автомобіль, що стояв на узбіччі, та розбила в ньому скло.

Питання 1.

Яким чином вирішуватимуть питання про відшкодування шкоди, заподіяної Світланою, відповідно до Цивільного кодексу України?

- А. Відшкодувати буде мати дитини незалежно від будь-яких обставин.
- Б. Відшкодувати будуть мати та батько дитини незалежно від будь-яких обставин.
- В. Відшкодувати буде фізична особа, якій було передано дитину, якщо не доведе відсутність своєї вини.
- Г. Відшкодувати будуть батьки та фізична особа, якій було передано дитину, солідарно.

Питання 2.

У якості боржників за шкоду, заподіяну Світланою, за загальним правилом, можуть виступати:

- А. Батько, якщо він позбавлений батьківських прав, незалежно від строку позбавлення.
- Б. Мати, оскільки Світлана проживала з нею.
- В. Батько, якщо з моменту позбавлення його батьківських прав, не пройшло 3 років.
- Г. Батько та мати солідарно.
- Д. Батько та мати субсидіарно.
- Е. Ольга, субсидіарно з матір'ю.
- Є. Ольга, субсидіарно з батьком.

Питання 3.

Визначте відповідність дій щодо пред'явлення вимоги про відшкодування шкоди, заподіяної Світланою.

1. При наявності трудового договору.	А. Ольга.
2. Якщо, з моменту позбавлення батька батьківських прав пройшло менше 3 років.	Б. Батько та мати солідарно.

3. Якщо, з моменту позбавлення батька батьківських прав пройшло більше 3 років.	В. Мати.
4. Якщо малолітня особа завдала шкоди як з вини батьків, так і з вини особи, що зобов'язана здійснювати нагляд за нею.	Г. Батько, мати та Ольга солідарно.

Питання 4.

Визначте послідовність застосування форм захисту прав та інтересів власника пошкодженого автомобіля в зазначеній ситуації.

- A. Самозахист.
- B. Медіація.
- B. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Подача позову.

ЗАВДАННЯ 2.

Увечері біля магазину на Мотіну напав невідомий, який намагався заволодіти її сумочкою. Відбиваючись від нападника парасолькою, Мотіна випадково вдарила нею по скляній вітрині, унаслідок чого вітрина тріснула. Все це відбувалося на очах Туманової. Нападник утік, а з магазину вибіг директор, який звинуватив Мотіну в завданні майнової шкоди.

Питання 1.

Хто має відшкодувати завдану магазину шкоду?

- A. Мотіна, оскільки шкода завжди відшкодовується особою, яка її завдала.
- B. Нападник, оскільки він вчинив протиправну дію, а Мотіна не перевищила меж самозахисту.
- B. Мотіна, оскільки під час самозахисту вона завдала шкоди не нападнику, а третій особі.
- Г. Нападник, оскільки він вчинив протиправну дію, і Мотіна, яка перевищила межі самозахисту.

Питання 2.

Визначте загальні підстави відповідальності за завдану майнову шкоду.

- А. Майнова шкода, завдана діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала.
- Б. Особа, яка завдала шкоди, звільняється від її відшкодування, якщо вона доведе, що шкоди завдано не з її вини.
- В. Шкода, завдана каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи внаслідок непереборної сили, відшкодовується у випадках, встановлених законом.
- Г. Особа, яка завдала шкоди, якщо вона доведе, що шкоди завдано не з її вини не звільняється від її відшкодування.
- Д. Шкода, завдана каліцтвом фізичної особи внаслідок непереборної сили взагалі не відшкодовується.
- Е. Моральна шкода відшкодовується залежно від вини органу державної влади.
- Є. Моральна шкода, завдана іншим ушкодженням здоров'я, не може бути відшкодована одноразово.

Питання 3.

Визначте відповідність прав та обов'язків учасників зазначених зобов'язань.

1. Невідомий нападник.	А. Відшкодувати шкоду завдану іншій особі способами самозахисту, які не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства.
2. Мотіна.	Б. Вимагати відшкодування майнової та моральної шкоди.
3. Магазин.	В. Вимагати відшкодування майнової шкоди.
4. Туманова.	Г. Підтвердити використання способів самозахисту, які не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства.

Питання 4.

Визначте алгоритм дій для захисту прав та інтересів учасників зазначених зобов'язань з відшкодування шкоди.

- А. Звернення до правоохоронних органів.
- Б. Звернення протягом встановленого законодавством строку з позовною заявою до суду.
- В. Звернення з цивільним позовом у кримінальному провадженні.
- Г. Відшкодування шкоди потерпілому за рахунок Державного бюджету України.

ЗАВДАННЯ 3.

Мостов та Капіцин прогулювалися парком. Собака бійцівської породи, що належала Турову, напала на Мостова, порвавши на ньому джинсові брюки, а Капіцина покусала за ногу. Все це відбувалося на очах Доніної. Одяг Мостова ремонту не підлягав, а від одержаних укусів Капіцин проходив курс лікування. Власник собаки відмовився відшкодувати шкоду потерпілим, мотивуючи це тим, що собака була на повідку й несподівано вирвалася.

Питання 1.

Чи має право Мостов на відшкодування заподіяної шкоди?

- А. Ні, оскільки собака була на повідку.
- Б. Так.
- В. Так, лише на відшкодування майнової шкоди.
- Г. Так, лише на відшкодування моральної шкоди.

Питання 2.

Оберіть правильні твердження щодо загальних підстав відшкодування шкоди, завданої внаслідок взаємодією кількох джерел підвищеної небезпеки.

- А. Шкода, завдана одній особі з вини іншої особи, відшкодовується винною особою.
- Б. За наявності вини лише особи, якій завдано шкоди, вона їй не відшкодовується.

- В. За наявності вини всіх осіб, діяльністю яких було завдано шкоди, розмір відшкодування визначається у відповідній частці залежно від обставин, що мають істотне значення.
- Г. За наявності вини всіх осіб, діяльністю яких було завдано шкоди, розмір відшкодування визначається у солідарному порядку.
- Д. За наявності вини всіх осіб, діяльністю яких було завдано шкоди, розмір відшкодування визначається у субсидіарному порядку.
- Е. Шкода, завдана одній особі з вини іншої особи, відшкодовується невинною особою.
- Є. За наявності вини лише особи, якій завдано шкоди, ця шкода їй має бути відшкодована.

Питання 3.

Визначте відповідність прав та обов'язків учасників зазначених зобов'язань з відшкодування шкоди заподіяної джерелом підвищеної небезпеки.

1. Мостов.	А. Зобов'язана надати інформацію про факти які їй відомі.
2. Доніна.	Б. Зобов'язаний довести розмір заподіяної майнової шкоди.
3. Туров.	В. Має право вимагати відшкодування втраченого заробітку (доходу) внаслідок каліцтва та ушкодження здоров'я.
4. Капіцин.	Г. Зобов'язаний відшкодувати шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки.

Питання 4.

Визначте алгоритм дій для захисту прав та інтересів Мостова.

- А. Захист прав та інтересів способом самозахисту.
- Б. Звернення протягом встановленого законодавством строку з позовною заявою до суду.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції.

ЗАВДАННЯ 4.

У Гусева, жителя села Заріччя, були викрадені колоди, придбані у ФОП «ТРОН» для будівництва будинку. Через два тижні йому стало відомо, що на другий день після викрадення житель сусіднього села Лукін купив 10 колод у невідомого шофера на дуже вигідних умовах. Прийшовши до Лукіна, Гусев по мітках, які випадково збереглися, впізнав свої колоди, але вони вже були вмонтовані в сарай, який будував Лукін. Останній не заперечував покупки колод у невідомого йому водія, але вимогу Гусева відшкодувати йому вартість колод або передати 10 таких же колод відхилив, вказавши, що, купуючи колоди, він не знав і не припускав, що вони були вкрадені у когось. Гусев звернувся до суду з позовом до Лукіна про стягнення з нього вартості викрадених 10 колод.

Питання 1.

Який позов може пред'явити Гусев у зв'язку з порушенням його права власності?

- А. Позов про переведення на нього прав та обов'язків покупця.
- Б. Виндикаційний позов.
- В. Негаторний позов.
- Г. Прогібіторний позов.

Питання 2.

За яких обставин Гусев як власник має право на витребування майна від Лукіна як добросовісного набувача?

- А. Майно було загублене власником або особою, якій він передав майно у володіння.
- Б. Майно було викрадене у власника або особи, якій він передав майно у володіння.
- В. Майно вибуло з володіння власника або особи, якій він передав майно у володіння, не з їхньої волі іншим шляхом.
- Г. Якщо власник не надавав згоди на відчуження майна.
- Д. Якщо гроші, а також цінні папери на пред'явника, що існують лише у паперовій формі.

- Е. У разі пред'явлення вимоги щодо усунення перешкод у здійсненні власником права користування та розпоряджання своїм майном.
- Є. У разі визнання судом незаконним та скасування правового акту органу державної влади.

Питання 3.

Визначте відповідність прав та обов'язків учасників правовідносин.

1. Гусев.	А. Має право вимагати повернення колод.
2. Лукін.	Б. Зобов'язаний підтвердити факт продажу колод.
3. Незнайомий шофер.	В. Зобов'язаний повернути колоди.
4. ФОП «ТРОН».	Г. Зобов'язаний повернути кошти, які були йому передані за колоди.

Питання 4.

Визначте послідовність застосування форм захисту прав та інтересів Гусевим.

- А. Самозахист.
- Б. Медіація.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Подача позову.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

- Особливість елементів складу цивільного правопорушення.
- Право зворотної вимоги в зобов'язаннях з відшкодування шкоди.
- Порядок відшкодування майнової шкоди, завданої фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення.
- Особливість відшкодування шкоди, завданої малолітньою особою, неповнолітньою особою, недієздатною особою, особою, дієздатність якої обмежена, а також особою, особою, яка

не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними.

5. Об'єктний склад зобов'язань з заподіяння шкоди джерелом підвищеної небезпеки.
6. Порядок відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.
7. Право на відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого.

ТЕМА 15. Спадкове право

ЗАВДАННЯ 1.

18 квітня 2023 року державною нотаріальною конторою було посвідчено заповіт від імені Іваненко Дмитра на все належне йому майно на ім'я Василькової Галини. 10 травня 2023 року Іваненко Дмитро знову звернувся до державного нотаріуса та вирішив заповісти все своє майно своїй доньці Іваненко Поліні та сину Іваненко Роману. Пізніше Іваненко Дмитро скасував останній заповіт, подавши до нотаріальної контори заяву. Після його смерті для прийняття спадщини до нотаріальної контори звернулись Василькова Галина, Іваненко Поліна, дружина Іваненко Тамара, брат Іваненко Петро, сестра Коротенко Ірина й племянниця Коротенко Ольга, а також Анжеліка Притула (дружина в попередньому шлюбі).

Питання 1.

Перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців):

- A. Спадкування.
- Б. Об'єкт спадкових правовідносин.
- В. Зміст спадкових правовідносин.
- Г. Суб'єкт спадкових правовідносин.

Питання 2.**Визначте суб'єктів спадкових правовідносин.**

- А. Василькова Галина.
- Б. Донька Іваненко Поліна.
- В. Син Іваненко Роман.
- Г. Дружина Тамара.
- Д. Сестра Коротенко Ірина.
- Е. Племінниця Коротенко Ольга.
- Є. Брат Іваненко Петро.

Питання 3.**Визначте відповідність правомочностей спадкоємців.**

1. Василькова Галина.	А. Спадкоємець другої черги.
2. Коротенко Ірина.	Б. Є спадкоємцем якщо б заповіт не був скасований.
3. Іваненко Поліна.	В. Не входить в коло спадкоємців.
4. Анжеліка Притула.	Г. Спадкоємець першої черги.

Питання 4.**Визначте послідовність дій спадкоємців при здійсненні права на спадкування.**

- А. Дізнатися про відкриття спадщини.
- Б. Заява про прийняття спадщини.
- В. Заява про відмову від прийняття спадщини.
- Г. Отримання свідоцтва про право на спадщину на нерухоме майно.

ЗАВДАННЯ 2.

В автомобільній катастрофі 15 червня 2023 року загинуло подружжя Васюків. На день їх смерті залишилось майно, що складається зі спільно набутого майна: будинку, що належить кожному з них по одній другій долі та грошового вкладу в сумі 200 000 грн, з яких 10 000 грн є спільнонабутими, а 190 000 грн – набуті чоловіком до шлюбу. Подружжя заповіт не залишило. Спадкоємицею

після смерті чоловіка та дружини є їх спільна дочка Вікторія. Також, у дружини залишився син Олег після першого шлюбу та мати й тітка Тетяна. У чоловіка залишились двоє синів Андрій та Артем й брат Володимир. Вікторія відмовилася від належної їй частини спадщини. Всі інші спадкоємці претендують на спадщину.

Питання 1.

Часом відкриття спадщини є:

- А. Наступний день після похорону спадкодавця.
- Б. День, коли спадкоємці звернуться із заявою про вступ у спадщину до нотаріуса.
- В. День смерті особи або день, з якого вона оголошується померлою.
- Г. День укладення заповіту спадкодавцем.

Питання 2.

Позначте осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині.

- А. Дружина.
- Б. Чоловік.
- В. Непрацездатні повнолітні діти.
- Г. Неповнолітні діти.
- Д. Непрацездатні батьки.
- Е. Діти.
- Є. Недіездатні родичі.

Питання 3.

Визначте відповідність правомочностей спадкоємців.

1. Андрій.	А. Спадкоємець другої черги.
2. Вікторія.	Б. Відмова від спадщини має бути здійснена за згодою батьків та органу опіки і піклування.
3. Володимир.	В. Спадкоємець першої черги.
4. Тетяна.	Г. Отримає частку, якщо буде вказаний в заповіті.

Питання 4.

Визначте послідовність дій спадкоємців у здійсненні права на спадкування.

- А. Дізнатися про відкриття спадщини.
- Б. Відмовитися від прийняття спадщини.
- В. Відкликати відмову від прийняття спадщини.
- Г. Дізнатися про наявність заповіту.

ЗАВДАННЯ 3.

Петров заповів все своє майно сину Олегу та трьом племінникам – Дмитру, Федору та Юрію в рівних долях. За такої умови спадкування за заповітом відбувалося б наступним чином: по 25 % (тобто 1/4 частина) спадщини приймалася б кожним зі спадкоємців. Але син спадкодавця Олег на момент відкриття спадщини став інвалідом І групи. Дмитро відмовився від належної йому частини спадщини. З заявою про прийняття спадщини звернулася сестра Ірина. Інших спадкоємців за законом Петров не мав. Спадкову масу складає 3-кімнатна квартира.

Питання 1.

Чи є Олег обов'язковим спадкоємцем?

- А. Так, адже він син спадкодавця.
- Б. Ні, його не вказали в заповіті.
- В. Ні.
- Г. Так, тому що він непрацездатний.

Питання 2.

Визначте коло спадкоємців.

- А. Олег.
- Б. Федір.
- В. Юрій.
- Г. Олег та Дмитро.
- Д. Дмитро.
- Е. Олег та Юрій.
- Є. Олег та Ірина.

Питання 3.**Визначте відповідність правомочностей спадкоємців.**

1. Олег.	А. Обов'язковий спадкоємець.
2. Дмитро.	Б. Відмова від спадщини має бути здійснена за згодою батьків та органу опіки і піклування.
3. Петров.	В. Є спадкодавцем.
4. Ірина.	Г. Отримає частку, якщо буде вказаний в заповіті.

Питання 4.**Визначте послідовність дій спадкоємців у здійсненні права на спадкування.**

- А. Дізнатися про відкриття спадщини.
- Б. Відмовитися від прийняття спадщини.
- В. Відкликати відмову від прийняття спадщини.
- Г. Дізнатися про наявність заповіту.

ЗАВДАННЯ 4.

Від померлої бабусі двоюрідні Петро (28 років), Павло (32 років), Ірина (35 років, внаслідок психічного захворювання визнана недієздатною, опікуном призначена тітка Тетяна) та Максим (14 років, виховує мати Олена) отримали у спадок трикімнатну квартиру за заповітом. Спадок вони прийняли належним чином і стали співвласниками житла. Через три роки Петро вирішив продати свою частку громадянину К., але нотаріус відмовився оформити договір купівлі-продажу без згоди інших співвласників. Петро не розуміє, чому він не вправі самостійно розпорядитись своєю власністю.

Питання 1.**Хто має право на спадкування згідно ЦК?**

- А. Особи, визнані в заповіті.
- Б. Недієздатні особи.
- В. Малолітні особи.
- Г. Діти та онуки спадкодавця.

Питання 2.**Хто входить в коло спадкоємців?**

- А. Петро, Павло, Ірина та Максим.
- Б. Петро, Павло, Тетяна та Максим.
- В. Петро, Павло, Ірина та Олена.
- Г. Петро, Павло, Ірина, Тетяна, Максим та Олена.
- Д. Петро та Павло.
- Е. Петро, Павло, Тетяна та Олена.
- Є. Ірина та Максим.

Питання 3.**Визначте відповідність правомочностей спадкоємців.**

1. Петро, Павло, Ірина, Максим.	А. Не є спадкоємцем.
2. Олена.	Б. Опікун.
3. Тетяна та Олена.	В. Спадкоємці.
4. Тетяна.	Г. Законний представник.

Питання 4.**Визначте послідовність дій.**

- А. Відкриття спадщини.
- Б. Заява про прийняття спадщини.
- В. Смерть фізичної особи.
- Г. Отримання свідоцтва про право на спадщину на нерухоме майно.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

- 1. Усунення від права на спадкування.
- 2. Спадкування частки у праві спільної сумісної власності.
- 3. Право на обов'язкову частку у спадщині.
- 4. Заповіт з умовою.
- 5. Заповіт подружжя.
- 6. Підпризначення спадкоємця.
- 7. Спадкування за правом представлення.
- 8. Відумерлість спадщини.
- 9. Оформлення права на спадщину.

2.2. СИТУАЦІЙНІ ВПРАВИ З ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

ТЕМА 16. Цивільне процесуальне право як галузь права

ЗАВДАННЯ 1.

Іванова звернулася до місцевого суду м. Одеси з позовом до кондитерської фабрики «Люкс» про визнання необґрунтованою відмову у прийнятті на роботу та відшкодування моральної шкоди. Свій позов Іванова аргументувала тим, що причиною відмови стала давня неприязнь між нею та теперішнім керівництвом фабрики.

Питання 1.

Чи підлягає справа розгляду у порядку цивільного судочинства?

- А. Ні, оскільки трудові спори розглядає КТС.
- Б. Ні, оскільки для даних справ передбачено адміністративний порядок їх вирішення.
- В. Так, оскільки у порядку цивільного судочинства розглядаються справи, що виникають із трудових правовідносин.
- Г. Ні, оскільки Іванова не перебувала у трудових правовідносинах з кондитерською фабрикою.

Питання 2.

Які із перерахованих справ не підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства?

- А. Заява про встановлення факту родинних відносин між сторонами.
- Б. Заява про перерахунок пенсії державного службовця.
- В. Заява про повернення вартості товару неналежної якості.
- Г. Заява про визнання права на торговий знак.
- Д. Заява про усиновлення.
- Е. Заява про встановлення факту розбійного нападу.
- Ж. Заява про компенсацію витрат на проведення розшуку відповідача, боржника, дитини або транспортних засобів боржника.

Питання 3.

Визначте відповідність характерних ознак видам цивільного судочинства (провадження).

1. Призначений для розгляду цивільних справ в основі яких присутній матеріально-правовий спір між сторонами.	А. Наказне провадження.
2. Призначений для розгляду малозначних справ, справ, що виникають з трудових відносин, справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи.	Б. Окреме провадження.
3. Призначений для розгляду справ за заявами про стягнення грошових сум незначного розміру, щодо яких відсутній спір або про його наявність заявнику невідомо.	В. Загальне позовне провадження.
4. Призначений для розгляду цивільних справ про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав, свобод та інтересів особи або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав.	Г. Спроцнене позовне провадження.

Питання 4.

Визначте послідовність джерел цивільного процесуального права за їх юридичною силою.

- А. Закон України «Про судовий збір».
- Б. Сімейний кодекс України.
- В. Конституція України.
- Г. Цивільний процесуальний кодекс України.

ЗАВДАННЯ 2.

До суду зі спільною заявою про розірвання шлюбу звернулося подружжя Скоропадських. За згодою батьків їх малолітня донька залишиться на вихованні матері, чоловік зобов'язався надавати їм матеріальну допомогу у добровільному порядку згідно з нотаріально посвідченим сторонами договором про сплату аліментів.

Питання 1.

Який вид цивільного судочинства передбачено для розгляду даної категорії цивільних справ?

- A. Загальне позовне провадження.
- B. Спрощене позовне провадження.
- B. Наказне провадження.
- Г. Окреме провадження.

Питання 2.

Які із перерахованих проваджень не є видами цивільного судочинства?

- A. Позовне провадження (загальне).
- B. Заочне провадження.
- B. Апеляційне провадження.
- Г. Окреме провадження.
- Д. Виконавче провадження.
- Е. Позовне провадження (спрощене).
- Є. Наказне провадження.

Питання 3.

Визначте до яких видів цивільного судочинства належать відповідні справи:

1. Про відшкодування моральної шкоди.	A. Наказне провадження.
2. Малозначні справи.	B. Окреме провадження.
3. Усиновлення.	B. Загальне позовне провадження.

4. Про стягнення заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг.	Г. Спроцено позовне провадження.
---	----------------------------------

Питання 4.

Визначте послідовність розділів у ЦПК України.

- А. Наказне провадження.
- Б. Окреме провадження.
- В. Загальні положення.
- Г. Позовне провадження.

ЗАВДАННЯ 3.

У Малиновському районному суді м. Одеси розглядалася справа про поділ спільного майна подружжя Шевченків. За результатами розгляду справи автомобіль марки «MAZDA», 2007 року випуску, вартістю 150 тис. грн, був присуджений дружині. Колишній чоловік вирішив оскаржити дане судове рішення, оскільки, з його слів, саме він здійснював купівлю даного автомобіля.

Питання 1.

На якій стадії цивільного судочинства можна оскаржити рішення місцевого суду?

- А. Заочного провадження.
- Б. Відновлення втраченого судового провадження.
- В. Касаційного провадження.
- Г. Апеляційного провадження.

Питання 2.

Які із перерахованих проваджень не є стадіями цивільного судочинства?

- А. Виконавче провадження.
- Б. Розгляд справи у суді першої інстанції.
- В. Заочне провадження.
- Г. Відновлення втраченого судового провадження.

- Д. Наказне провадження.
- Е. Окреме провадження.
- Є. Касаційне провадження.

Питання 3.

Визначте відповідність процесуальних дій стадіям цивільного судочинства.

1. Звернення судового рішення до примусового виконання.	А. Апеляційне провадження.
2. Оскарження судового рішення, що набрало законної сили.	Б. Касаційне провадження.
3. Оскарження судового рішення, що не набрало законної сили.	В. Виконавче провадження.
4. Розгляд справи по суті та ухвалення судового рішення.	Г. Провадження у суді першої інстанції.

Питання 4.

Визначте послідовність стадій цивільного судочинства.

- А. Апеляційне провадження.
- Б. Відновлення втраченого судового провадження.
- В. Касаційне провадження.
- Г. Розгляд справи у суді першої інстанції.

ЗАВДАННЯ 4.

Суд апеляційної інстанції під головуванням судді Охрименка М. П. здійснював перегляд рішення суду першої інстанції. У судовому засіданні один із суддів захворів і головуєчий, щоб не відкладати слухання справи, замінив його іншим суддею, який перебував у залі судового засідання.

Питання 1.

Який із принципів цивільного процесуального права було порушено?

- А. Диспозитивності.
- Б. Забезпечення права на апеляційний перегляд справи.
- В. Безпосередності.
- Г. Неприпустимості зловживання процесуальними правами.

Питання 2.

Які із перерахованих ознак характеризують принцип гласності та відкритості цивільного судочинства?

- А. Суд зобов'язаний поважати честь і гідність усіх учасників судового процесу.
- Б. Ніхто не може бути позбавлений права на інформацію про дату, час і місце розгляду своєї справи.
- В. Суди забезпечують рівність прав учасників судового процесу за мовною ознакою.
- Г. Учасники справи мають рівні права щодо здійснення всіх процесуальних прав та обов'язків.
- Д. Будь-яка особа має право бути присутньою у відкритому судовому засіданні.
- Е. Кожна сторона повинна довести обставини, які мають значення для справи і на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень.
- Є. Будь-яка особа, яка не є учасником справи, має право на доступ до судових рішень у порядку, встановленому законом.

Питання 3.

Визначте відповідність характерних ознак принципам цивільного судочинства (провадження).

1. Учасники справи мають рівні права щодо здійснення всіх процесуальних прав та обов'язків, передбачених законом.	А. Гласність судового процесу.
---	--------------------------------

2. Суд розглядає справи не інакше як за зверненням особи в межах заявлених нею вимог і на підставі доказів, поданих учасниками справи.	Б. Обов'язковість судових рішень.
3. Розгляд справ у судах проводиться усно і відкрито.	В. Диспозитивність цивільного судочинства.
4. Судові рішення, що набрали законної сили, обов'язкові для всіх органів державної влади і органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, посадових чи службових осіб та громадян і підлягають виконанню на всій території України.	Г. Пропорційність у цивільному судочинстві.

Питання 4.

Визначте послідовність принципів цивільного судочинства від загально-правових до галузевих.

- A. Незалежності суддів та підкорення їх лише закону.
- Б. Гуманізму.
- В. Диспозитивності.
- Г. Здійснення судочинства державною мовою.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Які форми та способи захисту цивільних прав передбачені нормами діючого законодавства?
2. Що таке цивільний процес?
3. Які методи правового регулювання є характерними для цивільного процесу?
4. Що таке вид цивільного судочинства?
5. Які є види цивільного судочинства?
6. Що таке стадія цивільного процесу?

7. Визначте стадії цивільного судочинства.
8. Які принципи цивільного судочинства закріплені Конституцією України?
9. Визначте галузеві принципи цивільного судочинства.

ТЕМА 17. Цивільні процесуальні правовідносини

ЗАВДАННЯ 1.

Богдановецька сільська рада Тарутинського району звернулася до Тарутинського районного суду Одеської області з позовом до Романця Романа Ігоровича (третя особа – Державна інспекція сільського господарства в Одеській області) про зобов'язання вчинити дії, а саме: привести земельні ділянки у відповідність до їх цільового призначення та використовувати за призначенням. В обґрунтування позову посилалась на те, що Державною інспекцією сільського господарства в Одеській області відповідачу неодноразово надавалися приписи з приводу використання земельної ділянки без оформлення правостановлюючих документів, проте він їх не виконує, продовжує користуватись землею, яка дісталася йому в спадщину, не за цільовим призначенням.

Питання 1.

Чи правильно позивачем було визначено юрисдикцію та підсудність цієї справи?

- A. Так, правильно, оскільки за загальним правилом розмежування компетенції судів з розгляду земельних та пов'язаних із земельними відносинами майнових спорів відбувається залежно від суб'єктного складу їх учасників.
- B. Так, правильно, тому що предметна та суб'єктна юрисдикція цієї справи, передбачені ЦПК України, відповідно до якої суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи, що виникають, зокрема, із земельних правовідносин; підсудність визначена вірно, оскільки у даному спорі, що виник, сторонами

не є суб'єктами підприємницької діяльності, тому спір буде розглянуто у порядку цивільного судочинства.

- В. Не правильно, тому що Богдановецька сільська рада є органом місцевого самоврядування, відповідно розгляд даної справи віднесено до компетенції адміністративних судів; підсудність визначена помилково.
- Г. Не правильно, позивач помилково визначив юрисдикцію та підсудність цієї справи, оскільки саме господарські суди розглядають справи за спорами про земельні ділянки, які були використані не за призначенням.

Питання 2.

У даній справі за позовом Богдановецької сільської ради до Романця Р. І. визначено наступні види юрисдикції:

- А. Предметна.
 Б. Інстанційна.
 В. Територіальна.
 Г. Конституційна.
 Д. Судова.
 Е. Земельна.
 Є. Апеляційна.

Питання 3.

Визначте відповідність, зазначеної у фабулі юрисдикції, даній класифікації.

1. Таругинський районний суд Одеської області розглядає у порядку цивільного судочинства справи, що виникають з цивільних, земельних, трудових, сімейних, житлових та інших правовідносин.	А. Суб'єктна юрисдикція.
2. Таругинський районний суд Одеської області.	Б. Предметна юрисдикція.
3. Таругинський районний суд Одеської області є місцевим загальним судом першої інстанції.	В. Територіальна юрисдикція.

4. Позов до фізичної особи Романця Р. І. було пред'явлено в Тарутинський районний суд Одеської області за зареєстрованим у встановленому законом порядку місцем його проживання.	Г. Інстанційна юрисдикція.
--	----------------------------

Питання 4.

Визначте послідовність дій позивача у порядку інстанційної юрисдикції.

- А. Позивач має право оскаржити в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції повністю або частково.
- Б. Позов пред'являється шляхом подання позовної заяви до суду першої інстанції, де вона реєструється та не пізніше наступного дня передається судді.
- В. За наявності, передбачених чинним цивільно-процесуальним законодавством підстав, позивач має право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.
- Г. Позивач як учасник справи, має право оскаржити у касаційному порядку рішення суду першої інстанції після апеляційного перегляду справи та постанову суду апеляційної інстанції, крім судових рішень, визначених у ч. 3 ст. 389 ЦПК України.

ЗАВДАННЯ 2.

Петренко К. О. звернувся до суду з позовом до товариства з обмеженою відповідальністю «Шлях» про розірвання договору оренди транспортного засобу, посиляючись на порушення відповідачем умов договору. ТОВ «Шлях», у свою чергу, звернулось із зустрічним позовом про визнання зазначеного договору недійсним, мотивуючи це тим, що договір укладено із порушенням вимог цивільного законодавства. Під час розгляду справи представник відповідача відмовився від зустрічного позову, пояснюючи це тим, що він працює за трудовим договором у ТОВ «Шлях» юристом, тому має право представляти інтереси відповідача у суді та здійснювати від його імені

всі процесуальні дії без спеціального оформлення повноважень. Суд не прийняв відмови представника відповідача від зустрічного позову на підставі того, що право на здійснення такої процесуальної дії, як відмова від позову, повинно бути обов'язково зазначено в нотаріально засвіченій довіреності на виконання відповідних дій.

Питання 1.

Чи має право представник ТОВ «Шлях» представляти інтереси відповідача в суді та здійснювати від його імені всі процесуальні дії без спеціального документального оформлення повноважень?

- А. Так має, оскільки юридична особа незалежно від порядку її створення бере участь у справі через особу, уповноважену діяти від її імені відповідно до закону, статуту, положення, трудового договору (контракту), (самопредставництво юридичної особи).
- Б. Ні не має, оскільки будь-яка дія представника має бути підтверджена довіреністю від імені юридичної особи, яка видається за підписом (електронним підписом) посадової особи, уповноваженої на це законом, установчими документами.
- В. Ні не має, оскільки підставою є наявність укладеного колективного договору з представником.
- Г. Так має, оскільки дія представника може бути підтверджена тільки наявністю паспорту та ідентифікаційного коду.

Питання 2.

До вимог, які пред'являються до представника ТОВ «Шлях» у цивільному процесі, можна віднести:

- А. Досягнення вісімнадцятирічного віку.
- Б. Наявність цивільної процесуальної дієздатності.
- В. Наявність цивільної правосуб'єктності.
- Г. Наявність документа, що підтверджує повноваження представника або трудового договору (контракту).
- Д. Бути однією із осіб, які беруть участь у справі.
- Е. Досягнення шістнадцятирічного віку.
- Є. Бути громадянином України або проживати на території України не менше 5 років.

Питання 3.**Визначте відповідність представництва класифікації.**

1. Довіреність на представництво в суді.	А. Визначаються статутом.
2. Повноваження посадової особи, яка підписує довіреність від імені юридичної особи.	Б. Нотаріально посвідчена.
3. Самопредставництво.	В. Адвокат.
4. Представник.	Г. Вчинення дій від імені юридичної особи на підставі трудового договору.

Питання 4.**Визначте послідовність дій при оформленні довіреності юридичної особи.**

- А. Узгодження сторонами умов, на яких буде оформлена довіреність від імені юридичної особи та її підписання.
- Б. Визначення умов, на яких буде оформлена довіреність від імені юридичної особи.
- В. Реалізація повноважень представником відповідно до умов, зазначених у довіреності від імені юридичної особи.
- Г. Посвідчення довіреності від імені юридичної особи.

ЗАВДАННЯ 3.

Сіротан звернувся до суду з позовом про відібрання у Баглая мотоцикла, який Сіротан дав у тимчасове користування Баглаю як заставу за надану йому Баглаєм грошову позику. У заяві Сіротан зазначив, що повертав запозичену суму грошей вчасно, але Баглай відмовився отримати гроші і не повернув мотоцикл. Очевидцями цієї події були Петренко і Земляк.

При розгляді цивільної справи у суді інтереси Сіротана представляв правозахисник Роменко, а захист інтересів Баглая від імені профспілкової організації, членом якої був Баглай, здійснював уповноважений профспілкової організації Шепелев.

Питання 1.

Визначте елементи цивільних процесуальних правовідносин у даній практичній ситуації.

- А. Суб'єкти: Сіротан (позивач), Баглай (відповідач), суд, адвокат Роменко, уповноважений профспілкової організації Шепелев; об'єкт: нерухома річ (мотоцикл); зміст: юридично значуща поведінка зазначених учасників, а також їх цивільні процесуальні права та обов'язки, що можуть реалізуватися у сфері процесуальних дій.
- Б. Суб'єкти: Сіротан (позивач), Баглай (відповідач), суд, очевидці Петренко і Земляк; об'єкт: нерухома річ (мотоцикл); зміст: юридично значуща поведінка зазначених учасників.
- В. Суб'єкти: Сіротан (позивач), Баглай (відповідач), адвокат Роменко, уповноважений профспілкової організації Шепелев; об'єкт: рухома річ (мотоцикл); зміст: юридично значуща поведінка зазначених учасників, а також їх цивільні процесуальні права та обов'язки.
- Г. Суб'єкти: Сіротан (позивач), Баглай (відповідач), суд; об'єкт: нерухома річ (мотоцикл); зміст: юридично значуща поведінка зазначених учасників, а також їх цивільні процесуальні права та обов'язки.

Питання 2.

У справах позовного провадження особами, які беруть участь у справі, є:

- А. Сторони.
- Б. Перекладач.
- В. Секретар судового засідання.
- Г. Заявник.
- Д. Представники сторін та третіх осіб.
- Е. Стягувач.
- Є. Треті особи.

Питання 3.

Визначте відповідність цивільно-процесуального статусу суб'єктів у даній практичній ситуації.

1. Сіротан.	А. Відповідач.
2. Роменко.	Б. Позивач.
3. Баглай.	В. Представник.
4. Шепелев.	Г. Адвокат.

Питання 4.

Визначте послідовність дій при підготовці позовної заяви до суду.

- А. До позовної заяви додаються документи, що підтверджують сплату судового збору у встановлених порядку і розмірі, або документи, що підтверджують підстави звільнення від сплати судового збору відповідно до закону.
- Б. Обов'язкове дотримання структури позовної заяви, яка встановлена цивільним процесуальним законодавством України.
- В. Позовна заява повинна бути написана державною українською мовою з посиланням на норми законодавства, яке регулює сферу конкретних правовідносин.
- Г. Додати до позовної заяви докази (письмові документи, показання свідків, речові докази), які б підтвердили факт порушення прав та інтересів.

ЗАВДАННЯ 4.

Співвласники будинку Романова та Савченко не змогли дійти згоди у питанні розподілу будинку. Вони звернулися для вирішення спору:

- до місцевого суду;
- до голови місцевої державної адміністрації;
- до знайомого медіатора, якого вважали досвідченою особою з цих питань.

Питання 1.

У якому випадку виникають цивільно-процесуальні правовідносини?

- A. У випадку, коли співвласники будинку Романова та Савченко звернулися до голови місцевої державної адміністрації.
- B. У випадку, коли співвласники будинку Романова та Савченко звернулися до місцевого суду.
- B. У випадку, коли співвласники будинку Романова та Савченко звернулися до знайомого медіатора, якого вважали досвідченою особою з цих питань.
- Г. Жоден із запропонованих варіантів не передбачає виникнення цивільних процесуальних відносин.

Питання 2.

Кожна особа має право в порядку, встановленому Цивільним процесуальним кодексом України, звернутися до суду за захистом.

- A. Цивільних процесуальних обов'язків.
- B. Порушених, невизнаних або оспорюваних прав.
- B. Цивільних зобов'язань.
- Г. Цивільного процесуального статусу.
- Д. Законних інтересів.
- Е. Цивільно-правового статусу.
- Є. Порушених, невизнаних або оспорюваних свобод.

Питання 3.

Визначте відповідність перерахованих інституцій їх правовому статусу.

1. Місцевий суд першої інстанції.	A. Спеціально підготовлена нейтральна, незалежна, неупереджена фізична особа, яка проводить позасудову добровільну, конфіденційну, структуровану процедуру врегулювання конфлікту.
-----------------------------------	--

2. Місцева державна адміністрація.	Б. Орган судової влади.
3. Медіатор.	В. Орган місцевого самоврядування.
4. Територіальна громада.	Г. Місцевий орган виконавчої влади.

Питання 4.

Визначте послідовність дій при вирішенні заявленого відводу.

- А. Питання про відвід вирішується невідкладно.
- Б. Суд вирішує питання про відвід судді без повідомлення учасників справи.
- В. Питання про відвід судді вирішує суд, який розглядає справу.
- Г. Суд задовольняє відвід, якщо доходить висновку про його обґрунтованість.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Поняття, ознаки та елементи цивільних правовідносин.
2. Сторони у цивільному процесу: ознаки, права та обов'язки.
3. Поняття та види процесуальної співучасті.
4. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору: ознаки, права та обов'язки.
5. Треті особи, які не заявляють самостійні вимоги на предмет спору: ознаки, права та обов'язки.
6. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин: правовий статус суддів, склад суду.
7. Поняття та види підсудності. Зміна підсудності цивільної справи.
8. Види представництва у цивільному процесі.
9. Участь у цивільному процесі органів та осіб, які мають право захищати права та інтереси інших осіб.
10. Загальна характеристика осіб, які сприяють розгляду і вирішенню цивільної справи по суті.

ТЕМА 18. Окремі питання цивільного процесуального права

ЗАВДАННЯ 1.

Після закінчення підготовки справи до розгляду суддя постановив ухвалу про призначення справи до судового розгляду та зобов'язав секретаря судового засідання надіслати учасникам по справі судові повістки.

Питання 1.

У який строк повинна бути надіслана повістка про виклик до суду в судове засідання?

- A. Відповідно до ч. 1 ст. 128 ЦПК України судова повістка про виклик повинна бути вручена завчасно з таким розрахунком, щоб особи, які викликаються, мали достатньо часу для явки в суд і підготовки до участі в судовому розгляді справи, але не пізніше ніж за десять днів до судового засідання.
- B. Відповідно до ст. 128 ЦПК України судова повістка про виклик повинна бути вручена з таким розрахунком, щоб особи, які викликаються, мали достатньо часу для явки в суд і підготовки до участі в судовому розгляді справи, але не пізніше ніж за сім днів до судового засідання.
- B. Відповідно до ч. 5 ст. 128 ЦПК України судова повістка про виклик повинна бути вручена з таким розрахунком, щоб особи, які викликаються, мали достатньо часу для явки в суд і підготовки до участі в судовому розгляді справи, але не пізніше ніж за п'ять днів до судового засідання, а судова повістка-повідомлення – завчасно.
- Г. Відповідно до ст. 128 ЦПК України судова повістка про виклик і судова повістка-повідомлення повинні бути вручені завчасно.

Питання 2.

Днем вручення судової повістки є:

- A. День, коли особа дізналася про те, що її викликають до суду.
- B. День отримання судом повідомлення про доставляння судової повістки на офіційну електронну адресу особи.

- В. День вручення судової повістки в усній формі.
- Г. День вручення судової повістки під розписку.
- Д. День отримання судом повідомлення про доставляння судової повістки на офіційну електронну адресу місця роботи особи.
- Е. День проставлення у поштовому повідомленні відмітки про відмову отримати судову повістку чи відмітки про відсутність особи за адресою місцезнаходження, місця проживання чи перебування особи, повідомленою цією особою суду.
- Є. День проставлення у поштовому повідомленні відмітки про присутність особи за адресою місцезнаходження, місця проживання чи перебування особи.

Питання 3.

Визначте відповідність реквізитів змісту судової повістки про виклик та судової повістки-повідомлення.

1. Судова повістка про виклик.	А. Зазначення процесуального статусу особи, яка повідомляється, вказівку про те, яку дію буде вчинено.
2. Судова повістка-повідомлення.	Б. Роз'яснення про наслідки неявки залежно від процесуального статусу особи, яка викликається і про обов'язок повідомити суд про причини неявки.
3. Судова повістка про виклик.	В. Вказівку про те, яку дію буде вчинено, місце, дату і час її вчинення, а також про те, що участь у її вчиненні для цієї особи не є обов'язковою.
4. Судова повістка-повідомлення.	Г. Пропозицію учаснику справи подати всі раніше неподані докази.

Питання 4.

Визначте послідовність дій та особливості під час вручення судових повісток.

- А. У разі відсутності адресата (будь-кого з повнолітніх членів його сім'ї) особа, яка доставляє судову повістку, негайно повертає її до суду з поміткою про причини невручення.

- Б. Якщо особа не проживає за адресою, повідомленою суду, судова повістка може бути надіслана за місцем її роботи.
- В. У випадку відсутності в адресата офіційної електронної адреси судові повістки, адресовані фізичним особам, вручаються їм під розписку, а юридичним особам – відповідній службовій особі, яка розписується про одержання повістки.
- Г. Розписка про одержання судової повістки з поміткою про дату вручення в той самий день особами, які її вручали, повертається до суду.

ЗАВДАННЯ 2.

Рішенням суду в позові Іванової і Петрової до редакції газети «Селянка» про спростування відомостей, що ганьблять честь і гідність, відмовлено.

Рішення було винесено 13 лютого 2022 року. Позивачі апеляційну скаргу подали 1 квітня 2022 року.

Питання 1.

Чи виконані в даному випадку вимоги щодо строків подання апеляційної скарги?

- А. Відповідно до ч. 1 ст. 354 ЦПК України апеляційна скарга на рішення суду подається протягом тридцяти днів, а на ухвалу суду – протягом п'ятнадцяти днів з дня його (її) проголошення.
- Б. Відповідно до ч. 1 ст. 354 ЦПК України апеляційна скарга на рішення суду подається протягом п'ятнадцяти днів.
- В. Відповідно до ч. 1 ст. 354 ЦПК України апеляційна скарга на рішення суду подається протягом двадцяти днів, а на ухвалу суду – протягом десяти днів з дня його (її) проголошення.
- Г. Відповідно до ч. 1 ст. 354 ЦПК України апеляційна скарга на рішення суду подається протягом п'яти днів, а на ухвалу суду – протягом десяти днів з дня його (її) проголошення.

Питання 2.

Які з перерахованих нижче реквізитів, передбачені формою та змістом апеляційної скарги у цивільному судочинстві?

- А. клопотання особи, яка представляє інтереси відповідача.
- Б. Найменування суду першої інстанції, рішення якого оскаржується.
- В. Рішення або ухвала, що оскаржуються.
- Г. Найменування місця роботи позивача та відповідача.
- Д. Нові обставини, що підлягають встановленню, докази, які підлягають дослідженню чи оцінці, обґрунтування поважності причин неподання доказів до суду першої інстанції, заперечення проти доказів, використаних судом першої інстанції.
- Е. клопотання особи, яка представляє інтереси позивача.
- Є. клопотання особи, яка подала скаргу.

Питання 3.

Визначте відповідність підстав перегляду судових рішень у цивільному судочинстві.

1. Підстава для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами.	А. Якщо скаржник вмотивовано обґрунтував необхідність відступлення від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду та застосованого судом апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні.
2. Підстава касаційного оскарження судових рішень.	Б. Наявність істотних для справи обставин, що не були встановлені судом та не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи.
3. Підстава для перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами.	В. Рішення суду першої інстанції.

4. Підстава апеляційного оскарження судових рішень.	Г. Встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом.
---	---

Питання 4.

Визначте послідовність дій під час розгляду справи судом апеляційної інстанції.

- A. Суддя-доповідач доповідає зміст рішення (ухвали), яке оскаржено, доводи апеляційної скарги, межі, в яких повинні здійснюватися перевірка рішення (ухвали), встановлюватися обставини і досліджуватися докази.
- B. Закінчивши з'ясування обставин і перевірку їх доказами, суд апеляційної інстанції надає учасникам справи можливість виступити у судових дебатах в такій самій послідовності, в якій вони давали пояснення.
- B. Розгляд справ у суді апеляційної інстанції починається з відкриття першого судового засідання або через п'ятнадцять днів з дня відкриття апеляційного провадження, якщо справа розглядається без повідомлення учасників справи.
- Г. Після доповіді судді-доповідача пояснення дає особа, яка подала апеляційну скаргу. Якщо апеляційні скарги подали обидві сторони, – першим дає пояснення позивач. Далі дають пояснення інші учасники справи.

ЗАВДАННЯ 3.

Моліванова вирішила звернутись за захистом своїх порушених прав до суду, та порадила з цього приводу зі своєю знайомою Білою, яка почала відмовляти Моліванову звертатись до суду, з причини, що для цього необхідні великі кошти.

Питання 1.

Які судові витрати, передбачені законом при зверненні до суду та розгляді цивільної справи?

- А. Відповідно до ч. 1 ст. 133 ЦПК України судові витрати складаються з судового збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи.
- Б. Відповідно до ч. 1 ст. 133 ЦПК України судові витрати складаються виключно із судового збору.
- В. Відповідно до ч. 1 ст. 133 ЦПК України судові витрати складаються виключно з витрат, пов'язаних з розглядом справи.
- Г. Жодна із перерахованих відповідей не є правильною.

Питання 2.

До витрат, пов'язаних з розглядом справи, належать витрати:

- А. На залучення до судового процесу медіатора.
- Б. На професійну правничу допомогу.
- В. На залучення до судового процесу представників.
- Г. Пов'язані з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів.
- Д. Пов'язані із оновленням судових інформаційних систем.
- Е. Пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертизи.
- Є. Пов'язані із утриманням Державної судової адміністрації.

Питання 3.

Визначте відповідність витрат, пов'язаних з розглядом справи.

1. Необхідність у професійній правничій допомозі.	А. Витрати, пов'язані із залученням експертів, спеціалістів, перекладачів.
2. Необхідність у спеціальних галузевих знаннях.	Б. Витрати, пов'язані із залученням адвоката.
3. Необхідність у дослідженні доказів.	В. Витрати, пов'язані з витребуванням доказів, забезпеченням доказів.

4. Необхідність у вилученні доказової бази.	Г. Витрати, пов'язані з проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням.
---	---

Питання 4.

Визначте послідовність дій під час сплати судового збору.

- A. Обрати, перейшовши на вкладку судовий збір, ставку судового збору, ввести свої дані та обрати спосіб оплати (он-лайн оплата чи формування квитанції на оплату в банку).
- B. Зберегти квитанцію про оплату у роздрукованій формі, оскільки вона долучається до позовної заяви як додаток.
- B. Сплатити судовий збір готівкою або перерахувати у безготівковій формі.
- Г. Знайти реквізити для сплати судового збору з формуванням квитанції або онлайн сплати на сайті Судова влада України.

ЗАВДАННЯ 4.

Під час судового засідання за порушення порядку ухвалою суду позивач Білий був видалений із залу судового засідання.

Питання 1.

Який порядок видалення із залу судового засідання, передбачений Цивільним процесуальним кодексом України?

- A. На підставі ст. 145 ЦПК України до учасників судового процесу та інших осіб, присутніх у судовому засіданні, за порушення порядку під час судового засідання або невиконання ними розпоряджень головуючого застосовується попередження.
- B. На підставі частини першої ст. 145 ЦПК України до учасників судового процесу та інших осіб, присутніх у судовому засіданні, за порушення порядку під час судового засідання або невиконання ними розпоряджень головуючого застосовується попередження, а у разі повторного вчинення зазначених дій – видалення із зали судового засідання.

- В. На підставі частини першої ст. 145 ЦПК України до учасників судового процесу та інших осіб, присутніх у судовому засіданні, за порушення порядку під час судового засідання або невиконання ними розпоряджень головуючого застосовується штраф.
- Г. Жоден із перерахованих варіантів не є правильним.

Питання 2.

До видів заходів процесуального примусу відносяться:

- А. Заборона займатися підприємницькою діяльністю.
- Б. Догана.
- В. Попередження.
- Г. Зауваження.
- Д. Сувора догана.
- Е. Видалення із залу судового засідання.
- Є. Штраф.

Питання 3.

Визначте відповідність застосування заходу процесуального примусу до позивача Білого у перерахованих випадках.

1. У випадку невиконання процесуальних обов'язків, зокрема ухилення від вчинення дій, покладених судом на позивача як учасника у справі позовного провадження.	А. Тимчасове вилучення доказів для дослідження судом.
2. У разі неподання позивачем Білим письмових, речових чи електронних доказів, що витребувані судом, без поважних причин.	Б. Попередження.
3. У випадку порушення позивачем Білим порядку під час судового засідання або невиконання ним розпоряджень головуючого.	В. Видалення із зали судового засідання.
4. У разі повторного позивачем Білим порушення порядку або невиконання ним розпоряджень головуючого.	Г. Штраф.

Питання 4.

Визначте послідовність застосування заходу процесуального примусу, а саме видалення із залу судового засідання.

- A. Застосування суддею попередження до учасників судового процесу та інших осіб, присутніх у судовому засіданні, які порушили порядок або не виконали розпорядження головуючого.
- Б. Повторне порушення порядку або невиконання розпоряджень головуючого учасниками судового процесу та іншими особами, присутніми у судовому засіданні.
- В. Видалення суддею із зали судового засідання учасників судового процесу та інших осіб, які порушили порядок або не виконали розпорядження головуючого.
- Г. Наявність порушення порядку або невиконання розпоряджень головуючого учасниками судового процесу та іншими особами, присутніми у судовому засіданні.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

- 1. Поняття та види судових витрат.
- 2. Поняття судового збору. Загальна характеристика розмірів судового збору.
- 3. Витрати, пов'язані із розглядом судової справи.
- 4. Розподіл судових витрат між сторонами.
- 5. Види заходів процесуального примусу, підстави та порядок їх застосування.
- 6. Поняття та завдання провадження по справі до судового розгляду.
- 7. Поняття та види судових повісток в цивільному процесі.
- 8. Порядок здійснення судових викликів і повідомлень.
- 9. Порядок вручення судових повісток.

ТЕМА 19. Докази та доказування у цивільному процесі

ЗАВДАННЯ 1.

Іванов пред'явив позов до своєї колишньої дружини про передачу йому на виховання їх неповнолітнього сина Сергія. Позивач у якості доказів представив письмові свідчення сусідів по будинку, в яких містилися відомості, які підтверджували факт негативного впливу матері на сина.

Відповідачка у якості відзиву на позовні вимоги представила характеристику з місця роботи. У якості свідків відповідачка просила залучити класного керівника сина та сімейного лікаря.

У задоволенні залучення свідків відповідачці було відмовлено. Органи опіки та піклування залучені до розгляду справи не були.

Суддя, заслухавши пояснення сторін, ознайомившись з письмовими показами сусідів, задовольнив позовні вимоги Іванова.

Питання 1.

Чи може суддя винести рішення по даній справі спираючись виключно на письмові покази свідків?

- А. Так, адже письмові докази мають пріоритет над іншими доказами.
- Б. Ні, бо порушено принцип достатності доказів.
- В. Так, бо за даною категорією справ письмові докази свідків є обов'язковими.
- Г. Ні, письмових доказів у вигляді свідчення сусідів є недостатньо за даною категорією справ.

Питання 2.

У якому випадку позивач звільняється від доказування?

- А. При наявності обставин, які визнаються учасниками справи.
- Б. При участі у справі органів опіки та піклування.
- В. При наявності вироку суду в кримінальному провадженні щодо певних негативних дій колишньої дружини позивача.
- Г. При наявності обставин встановлених рішенням третейського суду що набрало законної сили.
- Д. При наявності у справі загальновідомих фактів.

- Е. При наявності у справі обставин встановлених медіатором при медіаційному вирішенні спору.
- Є. При наявності у справі обставин які можуть бути посвідчені виключно не прямими доказами.

Питання 3.

Визначте відповідність дій.

1. Позивачі.	А. Надають необхідну інформацію щодо обставин справи.
2. Відповідачі.	Б. Надають пояснення по справі з обставин що стали їм відомі і мають відношення до справи.
3. Свідки.	В. Надають докази на підтвердження своїх заперечень проти позову.
4. Органи опіки та піклування.	Г. Надають докази на підтвердження своїх вимог.

Питання 4.

Визначте послідовність дій при поданні та дослідженні доказів.

- А. Допитати свідків.
- Б. Опростити органи опіки та піклування.
- В. Заслухати пояснення відповідача.
- Г. Заслухати пояснення позивача.

ЗАВДАННЯ 2.

Петрова звернулася до суду з позовом до Лушина про встановлення батьківства щодо її сина Ігоря 2021 р. н. Суддя запропонував сторонам до початку розгляду справи провести експертизу на встановлення батьківства. Відповідач відмовився, посилаючись на наявність в нього медичного свідоцтва, яке посвідчує неможливість останнього мати дітей. Суддя зауважив, що для даної категорії справ висновок експерта є обов'язковим і без нього винести рішення буде неможливо.

Питання 1.

Чи має висновок експерта пріоритетне значення в даному випадку?

- А. Так, бо суддя роз'яснив сторонам про неможливість розгляду справи без проведення експертизи.
- Б. Ні, бо сторона може не погодитись з проведенням експертизи та не з'явиться на неї.
- В. Ні, бо жоден доказ не має над іншими пріоритету.
- Г. Так, бо тільки експертиза може зі 100 % вірогідністю встановити батьківство.

Питання 2.

Що з переліченого відноситься до видів доказів?

- А. Прямі та непрямі.
- Б. Живі та не живі.
- В. Державні та особисті.
- Г. Первісні та похідні.
- Д. Особисті та групові.
- Е. Письмові та речові.
- Є. Основні та змішані.

Питання 3.

Визначте відповідність.

1. Комісійна експертиза.	А. Проводиться якщо висновок експерта буде визнано неповним або неясним.
2. Додаткова експертиза.	Б. Проводиться не менш як двома експертами різних галузей знань або різних напрямів у межах однієї галузі знань.
3. Комплексна експертиза.	В. Проводиться якщо висновок експерта буде визнано необґрунтованим або таким, що суперечить іншим матеріалам справи або викликає сумніви в його правильності.
4. Повторна експертиза.	Г. Проводиться не менш як двома експертами одного напрямку знань.

Питання 4.**Визначте послідовність.**

- А. Дослідження письмових, речових та електронних доказів.
- Б. Пояснення сторін.
- В. Висновок експерта.
- Г. Призначення експертизи.

ЗАВДАННЯ 3.

Після розлучення гр. Кривда звернулась до суду з позовом про поділ сумісно набутого в період шлюбу з гр. Кривдою майна. Її колишній чоловік заперечував проти позову, спираючись на досягнуту між ним та його колишньою дружиною напередодні розлучення домовленість про залишення майна у його власності. В якості свідків, які були присутні при цьому, він просив залучити його сестру та тітку, а також сусідів, з якими колишня родина перебувала у дружніх стосунках.

Питання 1.**Чи можуть зазначені особи бути залучені як свідки?**

- А. Так, бо свідками можуть бути будь-які особи.
- Б. Так, бо ці особи знають про факти які мають істотне значення для вирішення справи.
- В. Ні, бо ці особи можуть бути упередженими.
- Г. Ні, бо такі домовленості мають посвідчуватися іншим способом.

Питання 2.**Вимоги до доказів:**

- А. Не дискримінаційні.
- Б. Достовірні.
- В. Вірогідні.
- Г. Належні.
- Д. Повні.
- Е. Достатні.
- Є. Свіжі.

Питання 3.**Визначте відповідність.**

1. Речові.	А. Документи, які містять дані про обставини, що мають значення для правильного вирішення спору.
2. Письмові.	Б. Інформація в цифровій формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи.
3. Електроні.	В. Повідомлення про відомі обставини, які мають значення для справи.
4. Показання свідка.	Г. Предмети матеріального світу, які своїм існуванням, своїми якостями, властивостями, місцезнаходженням, іншими ознаками дають змогу встановити обставини, що мають значення для справи.

Питання 4.**Визначте послідовність.**

- А. Оцінка доказів судом.
- Б. Оцінка доказів відповідачем.
- В. Оцінка доказів позивачем.
- Г. Треті особи що заявили самостійні вимоги на предмет спору.

ЗАВДАННЯ 4.

Панов І. А. після вживання консервів «Сніданок туриста» потрапив у лікарню з харчовим отруєнням. Після виписки Панов І. А. звернувся до суду. В якості доказу надав товарний чек з магазину, в якому придбавав консерви.

Питання 1.**Чи буде товарний чек з магазину доказом по даній справі?**

- А. Так, бо інакше не довести зв'язок між придбанням неякісних консервів та наслідками.
- Б. Ні, бо товарний чек це просто чек і нічого конкретного посвідчити по справі не може.

- В. Ні, бо на товарному чеку не має необхідних даних.
Г. Так, бо його неможливо оскаржити.

Питання 2.

Суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на...?

- А. Безпосередньому дослідженні доказів.
Б. Достовірному дослідженні доказів.
В. Всебічному дослідженні доказів.
Г. Колегіальному дослідженні доказів.
Д. Загальному дослідженні доказів.
Е. Достатньому дослідженні доказів.
Є. Об'єктивному дослідженні доказів.

Питання 3.

Визначте відповідність дій.

1. Позивачі.	А. Оформлює свої висновки у вигляді акту.
2. Відповідач.	Б. Надає основні докази.
3. Свідок.	В. Надає протилежні докази.
4. Експерт.	Г. Надає усні пояснення по фактам, що мають значення для справи.

Питання 4.

Визначте послідовність дій у разі забезпечення доказів без наявності позовної заяви.

- А. Постановлення ухвали про забезпечення доказів.
Б. Розгляд заяви про забезпечення доказів.
В. Заява учасника справи або особи, яка може набути статусу позивача.
Г. Подача позовної заяви.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Розкрийте принципи відносності доказів та допустимості засобів доказування.
2. Яка послідовність надання доказів в позовному провадженні?
3. Хто в судовому процесі надає оцінку представленим доказам? Чия оцінка має пріоритетне значення?
4. Які є підстави для звільнення від доказування?
5. Що відноситься до електронних доказів? Які їм притаманні характерні ознаки?
6. Що законодавством України віднесено до засобів доказування?
7. До якої категорії можна віднести висновок експерта? Чи має такий висновок пріоритетне значення при винесенні рішення судом?

ТЕМА 20. Позовне провадження**ЗАВДАННЯ 1.**

До Шполянського районного суду Черкаської області надійшла позовна заява ОСОБА_1 до ОСОБА_2 про стягнення боргу в розмірі 53 100,00 грн за договором позики. Підставою подачі позову вказано, що відповідач свої зобов'язання за договором позики не виконав, позику не повернув. Судом було залучено нотаріуса, який посвідчував договір позики між сторонами, та банківські установи, в яких відкриті рахунки сторін.

Питання 1.

У якому провадженні має бути розглянута справа?

- A. Загальне позовне провадження.
- B. Спрощене позовне провадження.
- V. Наказне провадження.
- Г. Окреме провадження.

Питання 2.

Вид провадження, який буде застосовано судом для розгляду зазначеної справи порушується.

- А. Щодо спадкування.
- Б. Щодо трудових спорів.
- В. Щодо приватизації державного житлового фонду.
- Г. Що виникають з сімейних відносин, крім спорів про стягнення аліментів та поділ майна подружжя.
- Д. Справи, у яких ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.
- Е. Справи, у яких ціна позову перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.
- Є. Справи незначної складності, визнані судом малозначними.

Питання 3.

Визначте відповідність.

1. Особа 1.	А. Третя особа що не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору.
2. Особа 2.	Б. Свідок.
3. Нотаріус.	В. Позивач.
4. Банківські установи.	Г. Відповідач.

Питання 4.

Визначте послідовність дій Особи 1.

- А. Направити претензійного листа задля нагадування про негативні наслідки у зв'язку з не виконанням умов договору.
- Б. Додати докази що підтверджують, або спростовують вимоги.
- В. Направити до суду позовну заяву.
- Г. Скласти відзив.

ЗАВДАННЯ 2.

Іванова звернулася з позовом про поновлення на роботі і виплату заробітної плати за час вимушеного прогулу. Іванова була звільнена внаслідок скорочення штатів, однак вважає,

що вона має право на пільги і не могла бути звільненою під час вагітності. Фірма «ТОРГ» відмовила Івановій у задоволенні її вимог в претензійному порядку, посилаючись на відсутність можливості поновлення робітниці на роботі у зв'язку із скороченням її посади. Суд залучив до справи представників профспілкової організації та співробітників Тимкову та Ромову, які, за словами Іванової, не тільки знали про факт її вагітності, але й неодноразово допомагали їй по справах у зв'язку із погіршенням стану здоров'я Іванової.

Питання 1.

До якого виду позовів відноситься дана позовна заява?

- А. Про присудження.
- Б. Про встановлення.
- В. Перетворювальний.
- Г. Про визнання.

Питання 2.

Назвіть елементи, що відносяться до позову.

- А. Предмет.
- Б. Об'єкт.
- В. Зміст.
- Г. Підстави.
- Д. Мотив.
- Е. Об'єктивна сторона.
- Є. Суб'єктивна сторона.

Питання 3.

Визначте відповідність.

1. Тимкова.	А. Експерт з правових питань.
2. Фірма «ТОРГ».	Б. Спеціаліст.
3. Профспілка.	В. Свідок.
4. Ромова.	Г. Відповідач.

Питання 4.**Визначте послідовність.**

- А. Прогоул.
- Б. Звільнення.
- В. Вагітність.
- Г. Позовна заява.

ЗАВДАННЯ 3.

Орган опіки і піклування при районній державній адміністрації Приморського району м. Одеси пред'явив позов про визнання недійсним договору купівлі-продажу квартири у зв'язку з тим, що при його укладенні не були враховані інтереси неповнолітньої дитини (Марічки 12 років), яка проживала в даній квартирі.

Питання 1.**Ким буде Марічка в даному позові?**

- А. Позивачем.
- Б. Відповідачем.
- В. Зацікавленою особою.
- Г. Третьою особою що не заявляє самостійних вимог на предмет спору.

Питання 2.**Позови класифікуються:**

- А. За характером інтересу, що захищається.
- Б. За наявністю сторін.
- В. За відсутністю додаткових умов.
- Г. За підставами захисту відповідача.
- Д. За предметом позову.
- Е. За об'єктом захисту.
- Є. За характером особистих взаємовідносин між сторонами.

Питання 3.**Визначте відповідність.**

1. Спір з сімейних правовідносин.	А. Виселення з житлового приміщення.
2. Спір з господарських правовідносин.	Б. Визнання договору недійсним.
3. Спір з житлових правовідносин.	В. Встановлення опіки над неповнолітньою особою.
4. Спір з цивільних правовідносин.	Г. Реєстрація фізичної особи яка ФОП.

Питання 4.**Визначте послідовність розташування частин в позовній заяві.**

- А. Вступна.
- Б. Мотивувальна.
- В. Прохальна.
- Г. Описова.

ЗАВДАННЯ 4.

Дурова звернулася з позовом про розірвання шлюбу у зв'язку з пияцтвом свого чоловіка та встановлення аліментів на двох малолітніх дітей. Адвокат Дурова від імені свого довірителя звернулася до суду з проханням о врегулюванні спору між сторонами за участю судді.

Питання 1.**Які підстави проведення врегулювання спору за участю судді?**

- А. Наявність клопотання від однієї із зацікавлених осіб.
- Б. Необхідність захисту інтересів неповнолітніх осіб.
- В. Доцільність, розумність та процесуальна економія часу.
- Г. Наявність згоди сторін.

Питання 2.**Проведення врегулювання спору за участю судді здійснюється:**

- A. У форматі спільних нарад.
- Б. У форматі судового засідання.
- В. У форматі дружньої бесіди за межами суду.
- Г. У форматі закритих нарад.
- Д. У форматі спілкування в нарадчій кімнаті.
- Е. У форматі відеоконференції.
- Є. У форматі використання письмової кореспонденції.

Питання 3.**Визначте відповідність.**

1. Відзив.	A. Самостійна вимога відповідача до позивача, що подається для одночасного розгляду у справі за позовом позивача і виступає одним із способів захисту інтересів відповідача проти позову.
2. Відповідь на відзив.	Б. Відповідач викладає заперечення проти позову.
3. Заперечення.	В. Сторона по справі викладає свої пояснення, міркування і аргументи щодо наведених відповідачем у процесуальному документі заперечень і мотиви їх визнання або відхилення.
4. Зустрічний позов.	Г. Сторона по справі викладає свої пояснення, міркування і аргументи щодо наведених позивачем у відповідному процесуальному документі, пояснень, міркувань і аргументів і мотиви їх визнання або відхилення.

Питання 4.**Визначте послідовність підготовчого провадження.**

- A. Підготовче засідання.
- Б. Закриття провадження у справі.
- В. Відкриття провадження у справі.
- Г. Постановлення ухвали про процесуальні дії, що необхідно вчинити.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Які характерні ознаки притаманні позовному провадженню? Спори із яких правовідносин розглядаються в позовному провадженні?
2. Які спори законодавець відносить до малозначних спорів? Назвіть порядок та особливості розгляду таких спорів в позовному провадженні.
3. Які позови відносяться до перетворювальних? Наведіть приклади.
4. З яких елементів складається позов? Дайте характеристику кожному з елементів.
5. З яких частин та в якій послідовності розташовуються частини позову в позовній заяві? Охарактеризуйте кожна з частин.
6. Які існують способи захисту відповідача від позову? Який з них самий дієвий на Вашу думку.
7. У якому форматі проводиться врегулювання спору за участю судді? На якому етапі розгляду справи можливо застосування даної інституції судочинства?
8. Що таке забезпечення позову, за яких обставин та на яких підставах може бути застосовано забезпечення позовних вимог?
9. Хто може виступати ініціатором звернення до суду з клопотанням з приводу забезпечення позову?
10. Задля досягнення якої мети застосовується підготовче провадження?

ТЕМА 21. Судовий розгляд цивільних справ**ЗАВДАННЯ 1.**

У серпні 2022 року до Суворовського районного суду м. Одеси була подана позовна заява Ларіонова до Яшина про витребування речі (автомобіля) із чужого незаконного володіння. При вирішенні питання про відкриття провадження у справі суддею було

з'ясовано, що за даною заявою уже відкрите провадження Малиновським районним судом м. Одеси.

Питання 1.

Які дії має вчинити суд?

- А. Повернути позовну заяву.
- Б. Залишити позовну заяву без руху.
- В. Відкрити провадження по справі.
- Г. Відмовити у відкритті провадження у справі.

Питання 2.

За яких підстав суд першої інстанції відмовляє у відкритті провадження по справі?

- А. Заява не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства.
- Б. Заяву подано особою, яка не має процесуальної дієздатності, не підписано або підписано особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не вказано.
- В. До заяви не додано доказів вжиття заходів досудового врегулювання спору у випадку, коли такі заходи є обов'язковими згідно із законом.
- Г. Порушено правила об'єднання позовних вимог.
- Д. До постановлення ухвали про відкриття провадження у справі від позивача надійшла заява про врегулювання спору або заява про відкликання позовної заяви.
- Е. У провадженні цього чи іншого суду є справа зі спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав.
- Є. Є таке, що набрало законної сили, рішення чи ухвала суду про закриття провадження у справі між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав, або є судовий наказ, що набрав законної сили, за тими самими вимогами.

Питання 3.

Визначте відповідність строків провадження у суді першої інстанції.

1. Суд відкриває провадження у справі з моменту надходження заяви до суду протягом.	А. Тридцять днів.
2. Підготовче засідання з дня відкриття провадження у справі має бути розпочате не пізніше ніж через.	Б. П'ять днів.
3. Суд має розпочати розгляд справи по суті не пізніше ніж через.	В. Тридцять днів.
4. Суд розглядає справу по суті з дня початку розгляду справи у строк.	Г. Шістдесят днів.

Питання 4.

Визначте послідовність дій під час підготовчого судового засідання.

- А. Вирішення питання при призначення експертизи.
- Б. Оголошення складу суду.
- В. Призначення справи до розгляду по суті.
- Г. Заслуховує пояснення сторін.

ЗАВДАННЯ 2.

Під час розгляду цивільної справи про стягнення боргу, відповідач Харитонов подав до суду заяву про відвід секретаря судового засідання. Свою заяву відповідач аргументував тим, що останній є близьким родичем позивача, та, відповідно, є заінтересованою особою. Суд у задоволенні заяви відмовив, пояснивши, що секретар судового засідання, як учасник процесу, не підлягає відводу.

Питання 1.

Чи є правомірною відмова суду?

- А. Так, оскільки секретар судового засідання згідно законодавства не є суб'єктом для відводу.
- Б. Ні, оскільки секретар судового засідання підлягає відводу (самовідводу) за тих же підстав, що і суддя.

- В. Так, оскільки має бути доведена пряма заінтересованість секретаря судового засідання у результатах розгляду справи.
- Г. Так, оскільки секретар судового засідання підлягає відводу лише у випадку його повторної участі у розгляді справи.

Питання 2.

До підстав за яких допускається відвід (самовідвід) секретаря судового засідання можна віднести:

- А. Він є членом сім'ї або близьким родичем сторони або інших учасників судового процесу.
- Б. Він брав участь як секретар судового засідання під час попереднього розгляду даної справи.
- В. Він прямо чи побічно заінтересований у результаті розгляду справи.
- Г. Він перебував або перебуває в службовій або іншій залежності від учасників справи.
- Д. Він є членом сім'ї або близьким родичем інших учасників судового процесу, або осіб, які надавали стороні або іншим учасникам справи правничу допомогу у цій справі.
- Е. Перед початком судового засідання він не був приведений до присяги.
- Є. З'ясування обставин, які мають значення для справи, виходить за межі сфери його спеціальних знань.

Питання 3.

Визначте відповідність повноважень учасників судового процесу.

1. Здійснює оформлення копій судових рішень для направлення сторонам у справі та іншим учасникам справи відповідно до вимог процесуального законодавства.	А. Судовий розпорядник.
2. Забезпечує контроль за повним фіксуванням судового засідання технічними засобами і проведенням судового засідання в режимі відеоконференції.	Б. Свідок.

3. Забезпечує належний стан залу судового засідання і запрошує до нього учасників судового процесу.	В. Секретар судового засідання.
4. Дає показання про відомі йому обставини справи.	Г. Помічник судді.

Питання 4.**Визначте послідовність дій під час судового засідання.**

- A. Судові дебати.
- Б. Ухвалення рішення.
- В. Відкриття розгляду справи по суті.
- Г. З'ясування обставин справи та дослідження доказів.

ЗАВДАННЯ 3.

У провадженні Київського районного суду м. Одеси знаходиться справа про визнання договору купівлі-продажу квартири недійсним. В судовому засіданні позивач громадянин К. заявив клопотання про відкладення розгляду справи на наступний день, але уже в колегіальному складі суду. В обґрунтування свого клопотання позивач посилався на те, що для нього рішення суду має виключне значення, а одному судді буде важко розібратися з обставинами даної справи.

Питання 1.**Чи підлягає клопотання позивача задоволенню?**

- A. Ні, оскільки цивільні справи у судах першої інстанції в порядку позовного провадження розглядаються суддею одноособово.
- Б. Так, оскільки цивільне процесуальне законодавство допускає колегіальний розгляд справи у судах першої інстанції.
- В. Так, оскільки справа має виключне значення для позивача.
- Г. Ні, оскільки для колегіального розгляду справи у судах першої інстанції має бути клопотання обох сторін.

Питання 2.

До підстав за яких допускається відкладення розгляду справи судом можна віднести:

- A. Необхідність витребування нових доказів у випадку, коли учасник справи обґрунтував неможливість заявлення відповідного клопотання в межах підготовчого провадження.
- Б. Неявка в судове засідання учасника справи, щодо якого відсутні відомості про вручення йому повідомлення про дату, час і місце судового засідання.
- В. Неявки в судове засідання учасника справи (його представника) без поважних причин або без повідомлення причин неявки.
- Г. Повторної неявки в судове засідання учасника справи (його представника), крім відповідача, незалежно від причин неявки.
- Д. Неявки представника в судове засідання, якщо в судове засідання з'явилася особа, яку він представляє, або інший її представник.
- Е. Неявки в судове засідання учасника справи, якщо з'явився його представник, крім випадків, коли суд визнав явку учасника справи обов'язковою.
- Є. Якщо суд визнає потрібним, щоб сторона, яка подала заяву про розгляд справи за її відсутності, дала особисті пояснення.

Питання 3.

Визначте відповідність складу суду їх повноваженням.

1. Цивільні справи у судах першої інстанції розглядаються.	A. Колегією у складі одного судді і двох присяжних.
2. Перегляд в апеляційному порядку рішень судів першої інстанції здійснюється.	Б. Колегією суддів у складі трьох або більшої непарної кількості суддів.
3. Перегляд судових рішень судів першої та апеляційної інстанції здійснюється.	В. Одноособово суддею.

4. У випадках, встановлених Кодексом (справи окремого провадження), цивільні справи у судах першої інстанції розглядаються.	Г. Колегією у складі трьох суддів.
---	------------------------------------

Питання 4.

Визначте послідовність дій учасників судового розгляду у підготовчій частині судового засідання.

- A. Видалення свідків із зали судового засідання.
- B. Роз'яснення прав та обов'язків експерта.
- B. Відкриття судового засідання.
- Г. Оголошення складу суду і роз'яснення права відводу.

ЗАВДАННЯ 4.

В ухвалі про відкриття провадження за позовом громадянина Нестеренко до громадянки Агеєвої про позбавлення її батьківських прав у відношенні малолітньої дочки суд вирішив питання про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження, чим задовольнив клопотання позивача.

Питання 1.

Чи є правомірними дії суду?

- A. Ні, оскільки, за загальним правилом, у порядку спрощеного позовного провадження спори, що виникають із сімейних відносин не розглядаються.
- B. Ні, оскільки в порядку спрощеного позовного провадження розглядаються малозначні справи та справи, що виникають з трудових відносин.
- B. Так, оскільки в порядку спрощеного позовного провадження за клопотанням позивача можуть розглядатися будь-які справи.
- Г. Так, оскільки справа не передбачає ускладнень у ході судового розгляду.

Питання 2.

Справами в спорах, які не можуть бути розглянуті в порядку спрощеного позовного провадження справи у спорах є:

- А. Що виникають з трудових відносин.
- Б. Малозначні справи.
- В. Про надання судом дозволу на тимчасовий виїзд дитини за межі України тому з батьків, хто проживає окремо від дитини, у якого відсутня заборгованість зі сплати аліментів та якому відмовлено другим із батьків у наданні нотаріально посвідченої згоди на такий виїзд.
- Г. У яких ціна позову перевищує двісті п'ятдесят розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.
- Д. Щодо спадкування.
- Е. Щодо встановлення фактів, що мають юридичне значення.
- Є. Що виникають з сімейних відносин, крім спорів про стягнення аліментів, збільшення їх розміру, оплату додаткових витрат на дитину, стягнення неустойки (пені) за прострочення сплати аліментів, індексацію аліментів, зміну способу їх стягнення, розірвання шлюбу та поділ майна подружжя.

Питання 3.

Визначте відповідність строків під час розгляду справи у порядку спрощеного позовного провадження.

1. Розгляд справи по суті починається.	А. Разом з позовом.
2. Клопотання про розгляд справи у судовому засіданні з повідомленням сторін відповідач має подати в строк.	Б. П'ятнадцяти днів із дня вручення ухвали про відкриття провадження у справі.
3. Перше судове засідання у справі проводиться.	В. Через тридцять днів з дня відкриття провадження у справі, якщо судове засідання не проводиться.

4. Відзив подається протягом.	Г. Не пізніше тридцяти днів з дня відкриття провадження у справі.
-------------------------------	---

Питання 4.

Визначте послідовність дій учасників судового розгляду у порядку спрощеного позовного провадження.

- A. Ухвалення судового рішення.
- B. клопотання позивача про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження.
- B. Постановлення судом ухвали про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження.
- Г. Розгляд справи по суті в порядку спрощеного провадження.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Розкрийте суть поняття «судовий розгляд».
2. Назвіть процесуальні строки судового розгляду.
3. Назвіть етапи судового розгляду.
4. Які ускладнення можуть виникнути у ході судового розгляду?
5. Визначте підстави для відкладення розгляду справи.
6. Визначте підстави для зупинення розгляду справи.
7. Назвіть підстави та визначте правові наслідки закриття провадження у справі.
8. За яких підстав заява залишається без розгляду та які наслідки таких дій?
9. Які справи можуть розглядатися у порядку спрощеного позовного провадження?
10. Які особливості розгляду справи у спрощеному порядку?
11. Що таке «заочний розгляд справи»?
12. Який порядок перегляду заочного рішення суду?

ТЕМА 22. Наказне провадження

ЗАВДАННЯ 1.

До Білгород-Дністровського районного суду Одеської області звернулась Ігнат'єва В. П. з заявою про стягнення аліментів на утримання її дітей: синів Олега 2015 р. н. та Бориса 2017 р. н. та доньки Світлани 2021 р. н. з батька її дітей, який працює інженером на КП «Білгород-Дністровськ теплоенерго» та більш ніж півроку не надає кошти на утримання дітей, та взагалі проживає у своїх батьків.

Питання 1.

Яку суму може вимагати гр. Ігнат'єва В. П. на утримання своїх малолітніх дітей?

- А. У розмірі 1/4 від заробітку(доходу) свого чоловіка.
- Б. У розмірі 1/3 від заробітку(доходу) свого чоловіка.
- В. У розмірі половини від заробітку(доходу) свого чоловіка.
- Г. У розмірі який встановить суд.

Питання 2.

Які справи розглядаються в наказному провадженні?

- А. Про визнання особи безвісно відсутньою, або оголошення її померлою.
- Б. Про стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникові суми заробітної плати та середнього заробітку за час затримки розрахунку.
- В. Про відшкодування шкоди завданої неповнолітніми особами.
- Г. Про компенсацію витрат на проведення розшуку відповідача, боржника, дитини або транспортних засобів боржника.
- Д. Про виселення із незаконно зайнятого житлового приміщення.
- Е. Про стягнення заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг, електронних комунікаційних послуг, послуг телебачення та радіомовлення з урахуванням індексу інфляції та 3 відсотків річних, нарахованих заявником на суму заборгованості.
- Є. Про захист права власності.

Питання 3.**Визначте відповідність.**

1. Про стягнення аліментів на дитину у твердій грошовій сумі в розмірі 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.	А. Апеляційне провадження.
2. Про встановлення чи оспорування батьківства (материнства).	Б. Окреме провадження.
3. Оскарження рішення про поновлення на роботі.	В. Наказне провадження.
4. Про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб.	Г. Позовне провадження.

Питання 4.**Визначте послідовність.**

- А. Вимоги заявника і обставини, на яких вони ґрунтуються.
- Б. Повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) (для фізичних осіб) заявника і боржника, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання.
- В. Перелік доказів, якими заявник обґрунтовує обставини, на яких ґрунтуються його вимоги.
- Г. Найменування суду, до якого подається заява.

ЗАВДАННЯ 2.

У Ренійський районний суд Одеської області звернулось ТОВ «Одеська обласна енергопостачальна компанія» з заявою про видачу судового наказу про стягнення з ОСОБА_1 заборгованості за спожиту електроенергію.

Питання 1.

У якому судовому провадженні має бути розглянута дана справа?

- А. У наказному.
- Б. У апеляційному.
- В. У окремому.
- Г. У позовному.

Питання 2.

Види судових рішень.

- А. Листи суду.
- Б. Ухвали суду.
- В. Роз'яснення суду.
- Г. Рішення суду.
- Д. Мирова угода.
- Е. Судовий наказ.
- Є. Судова практика.

Питання 3.

Визначте відповідність.

1. Заявлено вимогу про повернення вартості товару неналежної якості, якщо є рішення суду, яке набрало законної сили, про встановлення факту продажу товару неналежної якості, ухвалене на користь невизначеного кола споживачів.	А. Загальне позовне провадження.
2. Заявлено вимогу про усиновлення дитини.	Б. Спрощене позовне провадження.
3. Заявлено вимогу про розірвання шлюбу.	В. Наказне провадження.
4. Про оспорювання прав автора.	Г. Окреме провадження.

Питання 4.**Визначте послідовність**

- А. Сплата судового збору.
- Б. Розгляд справи про видачу судового наказу.
- В. Звернення з заявою про видачу судового наказу.
- Г. Видача судового наказу.

ЗАВДАННЯ 3.

До Центрального районного суду м. Дніпро звернулась Коломієць К. Д. з заявою про стягнення з Державного підприємства водних шляхів «УКРВОДШЛЯХ» нарахованої, але не виплаченої працівникові заробітної плати у сумі 5000 грн. У процесі розгляду заяви суддею було встановлено, що сума боргу по заробітній платі складає 2000 грн, які Державне підприємство водних шляхів «УКРВОДШЛЯХ» зобов'язалось перерахувати на особистий рахунок Коломійця К. Д. не пізніш ніж наступного тижня. А 3000 грн гр. Коломієць вважав за необхідне стягнути з роботодавця у якості премії за роботу на протязі останнього місяця у нічні години. І хоча премія заявникові нарахована не була, останній вважав за можливе захистити своє право на її отримання.

Питання 1.**Чи може бути розглянута така справа в наказному провадженні?**

- А. Так, бо заява стосується нарахованої, але не виплаченої заробітної плати.
- Б. Ні, бо такі справи розглядаються виключно в позовному провадженні.
- В. Ні, бо розгляд справи та винесення рішення слід призупинити справу.
- Г. Вимоги заявника слід роз'єднати.

Питання 2.**Суд відмовляє у видачі судового наказу якщо:**

- А. Судом розглядається справа заявника в іншому провадженні.
- Б. Заяву подано з порушенням правил підсудності.
- В. Із поданої заяви не вбачається виникнення або порушення права грошової вимоги, за якою заявником подано заяву про видачу судового наказу.
- Г. Заявник не є громадянином України.
- Д. Заяву подано особою, яка не має процесуальної дієздатності.
- Е. Заява надійшла до суду в електронній формі.
- Є. Заявник не повідомив боржника про подачу заяви.

Питання 3.**Визначте відповідність.**

1. Позивач, відповідач.	А. Кримінальне провадження.
2. Заявник, боржник.	Б. Позовне провадження.
3. Заявник, заінтересована особа.	В. Наказне провадження.
4. Потерпілий, підозрюваний.	Г. Окреме провадження.

Питання 4.**Визначте послідовність.**

- А. Розглядається протягом п'яти днів.
- Б. Примірник судового наказу видається під розписку або надсилається стягувачеві.
- В. Звернення з заявою про видачу судового наказу.
- Г. Суд не пізніше наступного дня надсилає копію судового наказу боржникові.

ЗАВДАННЯ 4.

До Малиновського районного суду м. Одеси звернулося ОСББ «МРІЯ» із заявою про стягнення заборгованості з громадян Петренко В. П., Сидоренко К. С. Литвинчук А. Т. на його користь за надані послуги за договором з управління багатоквартирним будинком.

Питання 1.**Чи може бути задоволена вимога заявника?**

- A. Так, бо заява направлена до суду за захистом порушеного права.
- B. Ні, бо такі справи не розглядаються в порядку наказного провадження.
- B. Ні, бо розгляд справи в наказному провадженні не допускає багато осібності.
- G. Так, але за участі у судовому процесі судді Господарського суду.

Питання 2.**Що відноситься до правил подачі заяви про скасування судового наказу?**

- A. Боржник має право протягом п'ятнадцяти днів з дня вручення копії судового наказу та доданих до неї документів подати заяву про його скасування.
- B. Заява про скасування судового наказу подається в суд у письмовій формі.
- B. Про намір подачі заяви про скасування судового наказу необхідно у три денний термін сповістити стягувача.
- G. Заява підписується боржником або його представником.
- D. За подачу заяви про скасування судового наказу сплачується судовий збір за ставкою 50 % від суми судового збору за розгляд заяви про видачу судового наказу.
- E. Боржник має право протягом десяти днів з дня вручення копії судового наказу та доданих до неї документів подати апеляційну скаргу, що унеможливило подальший розгляд заяви про скасування судового наказу.
- E. У разі не виконання вимог судового наказу до боржника застосовуються санкції у вигляді штрафу.

Питання 3.**Визначте відповідність.**

1. Судовий наказ.	A. Якщо судом не вирішено питання про судові витрати.
-------------------	---

2. Рішення суду.	Б. Якщо відкрито апеляційне провадження по справі.
3. Ухвала суду.	В. Якщо справа вирішена по суті.
4. Додаткове рішення суду.	Г. Якщо задоволено вимогу про компенсацію витрат на проведення розшуку боржника.

Питання 4.

Визначте послідовність.

- A. Отримання ОСББ «Мрія» ухвали про прийняття заяви до розгляду.
- Б. Отримання ОСББ «Мрія» ухвали про відмову в видачі судового наказу.
- В. Направлення ОСББ «Мрія» заяви до суду про стягнення заборгованості з громадян Петренко В. П., Сидоренко К. С., Литвинчук А. Т. за договором з управління багатоквартирним будинком.
- Г. Направлення боржниками, громадянами Петренко В. П., Сидоренко К. С., Литвинчук А. Т. банківських документів на підтвердження погашення суми боргу перед ОСББ «Мрія» за надані послуги за договором з управління багатоквартирним будинком.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. До якого виду проваджень відноситься наказне провадження? Чому саме?
2. Захист яких безспірних прав осіб законодавцем віднесені до справ наказного провадження?
3. Яку назву мають сторони в наказному провадженні? Охарактеризуйте кожну зі сторін.
4. Який порядок розгляду справ в наказному провадженні?
5. У який термін суд зобов'язаний розглянути справу в наказному провадженні?
6. Яку назву має судові рішення в наказному провадженні? Які характерні особливості притаманні даному судовому рішенню, та чим воно відрізняється від рішення суду в справах позовного провадження?

7. Які існують підстави для скасування судового наказу?
8. Чи можна оскаржити винесений судовий наказ? Якщо так, то за яких підстав?

ТЕМА 23. Окреме провадження

ЗАВДАННЯ 1.

Особа звернулася до суду із заявою про оголошення померлим свого рідного брата, який, за твердженням заявника, 2019 року пішов з дому та не повернувся. В заяві до суду і в поясненнях заявник констатував факт відсутності з братом будь-якого зв'язку, відсутність відомостей про місце його перебування. Оголошення брата померлим було необхідне заявнику для оформлення спадщини за законом після смерті їх матері.

Питання 1.

Хто обов'язково має бути присутнім при розгляді справи про оголошення особи померлою?

- А. Заявник та заінтересована сторона.
- Б. Представник заявника.
- В. Експерт, що проводив експертизу.
- Г. Присяжні.

Питання 2.

Що необхідно встановити суду для винесення рішення на користь заявника?

- А. Відсутність відомостей про місце перебування брата заявника протягом трьох років у місці її постійного проживання, реєстрації.
- Б. Відсутність відомостей про перебування брата заявника в лікарні (в т. ч. особи, що за станом здоров'я не можуть усвідомлювати хто вони є і де знаходяться).
- В. Відсутність зв'язку з братом заявника строком не менш ніж три роки.

- Г. Підстави що вказують на вірогідну смерть брата заявника.
- Д. Перелік заходів які застосовували правоохоронні органи для розшуку брата заявника.
- Е. Підстави для оформлення спадщини за законом на інших спадкоємців.
- Є. Відсутність відомостей про перетин держаного кордону за останні три роки.

Питання 3.

Визначте відповідність процесуальних дій стадіям розгляду справи.

1. Після набрання законної сили рішенням про оголошення фізичної особи померлою.	А. Суд розглядає справу за участю заявника, свідків, зазначених у заяві, та осіб, яких сам суд визнає за потрібне допитати, і ухвалює рішення про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або про оголошення її померлою.
2. Розгляд справи.	Б. Заява подається до суду за місцем проживання заявника або за останнім відомим місцем проживання (перебування) фізичної особи, місцеперебування якої невідоме, або за місцезнаходженням її майна.
3. Зміст заяви.	В. Суд надсилає рішення відповідному органу державної реєстрації актів цивільного стану для реєстрації смерті фізичної особи, а також до нотаріуса за місцем відкриття спадщини.
4. Підсудність.	Г. У заяві про фізичної особи померлою повинно бути зазначено: для якої мети необхідно заявникові визнати фізичну особу оголосити фізичну особу померлою; обставини, що загрожували смертю фізичній особі, яка пропала безвісти, або обставини, що дають підставу припускати її загибель від певного нещасного випадку.

Питання 4.**Визначте послідовність.**

- А. Постановлення та оголошення рішення.
- Б. Дослідження правдивості показань свідків відсутності брата заявника за останнім місцем його перебування.
- В. Постановлення ухвали про призначення справи до розгляду.
- Г. Ознайомлення з заявою заявника.

ЗАВДАННЯ 2.

До суду з заявою про обмеження у цивільній дієздатності Іванова Петра звернулася його мати Іванова Ганна, яка поживає окремо від сім'ї сина (останній має дружину та малолітнього сина).

У заяві зазначалося, що Іванов П. зловживає спиртними напоями, чим ставить її (матір) у скрутне матеріальне становище. Таке твердження було обґрунтоване тим, що син раніше щомісяця надавав їй суттєву матеріальну допомогу. Однак, з тих пір, як почав зловживати алкогольними напоями, перестав висилати їй будь-які кошти, а прожити на мінімальну пенсію майже неможливо.

Питання 1.**Чи може мати за таких підстав звернутися до суду з заявою про обмеження цивільної дієздатності сина?**

- А. Ні, бо зловживання спиртними напоями не є достатньою причиною для порушення справи.
- Б. Так, бо мати відноситься до родини яку син ставить в скрутне матеріальне становище.
- В. Ні, бо у Пера Іванова є власна сім'я.
- Г. Так, бо мати має мінімальну пенсію на яку прожити майже не можливо.

Питання 2.**Що є підставою для визнання особи обмежено дієздатною?**

- A. Страждає на психічний розлад, який істотно впливає на її здатність усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними.
- B. Відсутність у особи наміру та бажання проживати однією сім'єю із родиною, вести спільне господарство, утримувати дітей тощо.
- B. Відсутність у особи постійного місця роботи.
- Г. Зловживає наркотичними засобами, токсичними речовинами тощо, та таким чином ставить себе чи свою сім'ю, а також і інших осіб, яких вона за законом зобов'язана утримувати у скрутне матеріальне становище.
- Д. Страждає на тяжку хворобу, що не дає особі можливості працювати та утримувати родину.
- Е. Зловживає спиртними напоями, та таким чином ставить себе чи свою сім'ю, а також і інших осіб, яких вона за законом зобов'язана утримувати у скрутне матеріальне становище.
- Є. Має агресивний психічний стан, та жорстоко (насильницьке) поводиться відносно своєї родини.

Питання 3.**Визначте відповідність.**

1. Справа про позбавлення батьківських прав.	A. Наказне провадження.
2. Справа про розлучення.	B. Окреме провадження.
3. Справа про обмеження фізичної особи у відвідуванні гральних закладів та участі в азартних іграх.	B. Спроцжене позовне провадження.
4. Справа про повернення вартості товару неналежної якості, якщо є рішення суду, яке набрало законної сили, про встановлення факту продажу товару неналежної якості, ухвалене на користь невизначеного кола споживачів.	Г. Загальне позовне провадження.

Питання 4.**Визначте послідовність.**

- А. Звернення до суду із заявою про обмеження цивільної дієздатності.
- Б. Винесення рішення по справі.
- В. Дослідження доказів, призначення експертизи.
- Г. Розгляд справи по суті.

ЗАВДАННЯ 3.

Іванова проживала з Петровим без реєстрації шлюбу та завагітніла. За місяць до народження дитини Петров трагічно загинув у ДТП.

Після народження дитини, органи РАЦСу відмовилися вписати в графі свідоцтва про народження «батько дитини» прізвище, ім'я та по-батькові Петрова, оскільки Іванова не могла надати свідоцтва про реєстрацію шлюбу.

Питання 1.**Чи правильно зробили співробітники РАЦСу?**

- А. Так, бо Іванова не мала доказів про батьківство Петрова.
- Б. Так, бо для реєстрації дитини необхідно надавати свідоцтво про шлюб батьків.
- В. Ні, бо Іванова мала свідоцтво про смерть Петрова та свідків, що могли засвідчити їх сумісне проживання.
- Г. Ні, бо дитина не може бути не зареєстрованою.

Питання 2.**Суд розглядає справи про встановлення факту:**

- А. Належності особі паспорта.
- Б. Реєстрації шлюбу, розірвання шлюбу, усиновлення.
- В. Належності особі квитка про членство в об'єднанні громадян.
- Г. Проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу.
- Д. Тяжкої хвороби, що може передаватися на генетичному рівні майбутнім поколінням.

- Е. Належності особі військового квитка.
- Є. Перебування фізичної особи на утриманні.

Питання 3.

Визначте відповідність.

1. Адміністративне провадження.	А. Справа про передачу безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність.
2. Окреме провадження.	Б. Справа про встановлення земельного сервітуту.
3. Апеляційне провадження.	В. Справа про здійснення ДТП.
4. Позовне провадження.	Г. Перегляд рішення суду що не набрало законної сили.

Питання 4.

Визначте послідовність дій при поданні та дослідженні доказів.

- А. Збирання та надання доказів.
- Б. Доведення власних вимог та мету встановлення факту.
- В. Звернення в суд з заявою про встановлення факту, що має юридичне значення.
- Г. Винесення рішення по справі.

ЗАВДАННЯ 4.

До суду завершилась Новоукраїнська окружна прокуратура Кіровоградської області в інтересах держави, з заявою про визнання спадщини відумерлою. Заінтересовані особи: виконавчий комітет Помічянської міської ради та ОСОБА1.

Питання 1.

Чи має право прокурор звертатися до суду в інтересах інших сторін?

- А. Так, виключно у інтересах держави.
- Б. Ні, прокуратура може виступати в інтересах держави тільки в кримінальному провадженні.

- В. Ні, міська рада самостійна повинна вирішувати питання з визнання спадщини відумерлою.
- Г. Так, прокурор може представляти інтереси громадян або держави в суді.

Питання 2.

До справ, що розглядаються в окремому провадженні належать:

- А. Про розподіл часток в сумісній власності.
- Б. Про усиновлення.
- В. Про встановлення режиму окремого проживання подружжя.
- Г. Про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку.
- Д. Про відшкодування шкоди завданої джерелом підвищеної небезпеки.
- Е. Про видачу і продовження обмежувального припису.
- Є. Про спадкування за законом.

Питання 3.

Визначте відповідність.

1. Про відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі.	А. Кримінальне провадження.
2. Про визнання правочину недійсним.	Б. Окреме провадження.
3. Про паління в громадських місцях.	В. Адміністративне провадження.
4. Про доведення банку до неплатоспроможності.	Г. Позовне провадження.

Питання 4.

Визначте послідовність дій при поданні та дослідженні доказів.

- А. Розгляд справи по суті.
- Б. Встановлення кола заінтересованих осіб.
- В. Звернення до суду в інтересах держави.
- Г. Встановлення факту відсутності у спадщини спадкоємців.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Що є підставою для розгляду справ в окремому провадженні?
2. Хто та за яких підстав має право звернутися до суду з заявою про визнання особи обмежено дієздатною, або недієздатною?
3. Які підстави та особливості визнання особи безвісно відсутньою, та оголошення особи померлою?
4. Що таке цивільна емансипація та яким чином вона має відношення до справ окремого провадження? В яких випадках особа має право звернутися до суду з відповідною заявою?
5. Які процесуальні вимоги притаманні розгляду справ про усиновлення?
6. У який термін розглядаються справи про надання особі психіатричної допомоги в примусовому порядку та про примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу? Які процесуальні особливості притаманні цим справам?
7. Чим характеризується розгляд судом справ про видачу і продовження обмежувального припису?

ТЕМА 24. Оскарження судових рішень**ЗАВДАННЯ 1.**

Бойко звернувся до суду з апеляційною скаргою, в якій просив суд апеляційної інстанції розглянути додаткові докази, які не були досліджені судом першої інстанції через пропущення без поважних причин строків їх подання, а саме: особисті листи та фотокартки.

Питання 1.**Чи підлягає клопотання апелянта задоволенню?**

- A. Так, оскільки суд апеляційної інстанції переглядає справу за наявними в ній і додатково поданими доказами.
- B. Ні, оскільки суд апеляційної інстанції переглядає справу лише за наявними в ній доказами.

- В. Ні, оскільки суд апеляційної інстанції перевіряє виключно законність судового рішення.
- Г. Ні, оскільки докази, які не були подані до суду першої інстанції без поважних причин, не приймаються судом.

Питання 2.

За яких підстав суд апеляційної інстанції відмовляє у відкритті апеляційного провадження?

- А. Апеляційна скарга подана особою, яка не має процесуальної дієздатності, не підписана, або підписана особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не зазначено.
- Б. Апеляційну скаргу подано на судові рішення, що не підлягає апеляційному оскарженню.
- В. До постановлення ухвали про відкриття апеляційного провадження особа, яка подала скаргу, подала заяву про її відкликання.
- Г. Є ухвала про закриття провадження у зв'язку з відмовою від раніше поданої апеляційної скарги цієї самої особи на це саме судові рішення.
- Д. Є постанова про залишення апеляційної скарги цієї самої особи без задоволення або ухвала про відмову у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою цієї особи на це саме судові рішення.
- Е. Скаргу подано в інший спосіб, ніж до суду апеляційної інстанції.
- Є. Скаргу подано на ухвалу, що не підлягає оскарженню окремо від рішення суду.

Питання 3.

Визначте відповідність строків апеляційного провадження.

1. Апеляційна скарга на рішення суду подається протягом.	А. Шістдесяті днів.
2. Апеляційна скарга на ухвалу суду подається протягом.	Б. Тридцяти днів.

3. Апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції має бути розглянута протягом.	В. П'ятнадцяти днів.
4. Апеляційна скарга на ухвалу суду першої інстанції має бути розглянута протягом.	Г. Двадцяти.

Питання 4.

Визначте послідовність дій під час апеляційного провадження.

- A. Розгляд справи судом апеляційної інстанції.
- B. Відкриття апеляційного провадження.
- B. Призначення справи до розгляду в суді апеляційної інстанції.
- Г. Підготовка розгляду справи судом апеляційної інстанції.

ЗАВДАННЯ 2.

Районним судом м. Києва в інтересах громадянина Романенко за вимогою про стягнення заборгованості по заробітній платі у сумі 18 тис. грн був виданий судовий наказ. Боржник вирішив оскаржити даний вид судового рішення в порядку апеляційного провадження.

Питання 1.

Чи може бути судовий наказ оскаржено в суді апеляційної інстанції?

- A. Ні, оскільки суд апеляційної інстанції переглядає виключно ухвали суду першої інстанції.
- B. Ні, оскільки боржник має право протягом п'ятнадцяти днів з дня вручення копії судового наказу та доданих до неї документів подати заяву про його скасування до суду, який його видав.
- B. Так, оскільки у порядку апеляційного провадження здійснюється перегляд судових рішень, що не набрали законної сили.
- Г. Ні, оскільки судом, що наділений відповідними повноваженнями є суд касаційної інстанції.

Питання 2.**Визначте межі розгляду справи судом апеляційної інстанції.**

- A. Приймає і розглядає позовні вимоги та підстави позову, що не були предметом розгляду в суді першої інстанції.
- B. Досліджує докази, що стосуються фактів, на які учасники справи посилаються в апеляційній скарзі та (або) відзиві на неї.
- B. Перевіряє лише юридичний бік справи.
- Г. Переглядає справу за наявними в ній і додатково поданими доказами та перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів та вимог апеляційної скарги.
- Д. Докази, які не були подані до суду першої інстанції, не приймаються судом.
- Е. Обмежений доводами та вимогами апеляційної скарги навіть, якщо під час розгляду справи буде встановлено порушення норм процесуального права, які є обов'язковою підставою для скасування рішення, або неправильне застосування норм матеріального права.
- Є. Докази, які не були подані до суду першої інстанції, приймаються судом лише у виняткових випадках, якщо учасник справи надав докази неможливості їх подання до суду першої інстанції з причин, що об'єктивно не залежали від нього.

Питання 3.**Визначте відповідність повноважень суду апеляційної інстанції за результатами розгляду апеляційної скарги.**

1. Залишити судові рішення без змін, а скаргу без задоволення.	А. Рішення прийнято судом з порушенням правил територіальної юрисдикції (підсудності).
2. Скасувати судові рішення повністю або частково і ухвалити у відповідній частині нове рішення або змінити рішення.	Б. Справа не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства.

3. Скасувати судові рішення і направити справу для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю.	В. Невідповідність висновків, викладених у рішенні суду першої інстанції, обставинам справи.
4. Скасувати судові рішення повністю або частково і у відповідній частині закрити провадження у справі повністю або частково або залишити позовну заяву без розгляду повністю або частково.	Г. Скаргу подано особою, яка не має цивільної процесуальної дієздатності.

Питання 4.

Визначте послідовність дій учасників процесу під час розгляду справи судом апеляційної інстанції.

- А. Судові дебати.
- Б. Суддя-доповідач доповідає зміст рішення (ухвали), яке оскаржено, доводи апеляційної скарги, межі, в яких повинні здійснюватися перевірка рішення.
- В. Вихід суду до нарадчої кімнати.
- Г. Дача пояснень особою, яка подала апеляційну скаргу.

ЗАВДАННЯ 3.

Під час розгляду справи судом касаційної інстанції сторони вирішили укласти мирову угоду про що повідомили суд. Суд відмовив у прийнятті мирової угоди пояснивши учасникам, що дане право може бути реалізоване сторонами лише у суді першої інстанції.

Питання 1.

Чи правомірною є така відмова?

- А. Так, оскільки мирова угода укладається лише під час розгляду справи по суті у суді першої інстанції.
- Б. Так, оскільки мирова угода укладається до початку розгляду справи по суті у суді першої інстанції.

- В. Так, оскільки мирова угода укладається до закінчення судового розгляду у суді першої інстанції.
- Г. Ні, оскільки право укладення мирової угоди може бути реалізоване на будь-якій стадії судового процесу.

Питання 2.

Неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права є підставами касаційного оскарження судових рішень у таких випадках:

- А. Якщо відсутній висновок Верховного Суду щодо питання застосування норми права у подібних правовідносинах.
- Б. Якщо суд апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні застосував норму права без урахування висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду, крім випадку наявності постанови Верховного Суду про відступлення від такого висновку.
- В. Якщо об'єктом перегляду є судові рішення у малозначних справах.
- Г. Якщо скаржник вмотивовано обґрунтував необхідність відступлення від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду та застосованого судом апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні.
- Д. Якщо об'єктом перегляду є судові рішення у справах з ціною позову, що не перевищує двохсот п'ятдесяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.
- Е. Якщо суд апеляційної інстанції попередньо неповно з'ясував обставини, що мають значення для справи.
- Є. Якщо має місце невідповідність висновків, викладених у рішенні суду першої інстанції, обставинам справи.

Питання 3.

Визначте відповідність повноважень суду касаційної інстанції за результатами розгляду касаційної скарги.

1. Скасування постанови суду апеляційної інстанції повністю або частково і залишення в силі судового рішення суду першої інстанції у відповідній частині.	А. Судом апеляційної інстанції скасовано судові рішення, яке відповідає закону.
2. Залишення касаційної скарги без задоволення, а судових рішень – без змін.	Б. Рішення прийнято судом з порушенням правил територіальної юрисдикції (підсудності).
3. Повне або часткове скасування рішень і передача справи повністю або частково на новий розгляд або для продовження розгляду.	В. Позивач відмовився від позову і відмова прийнята судом.
4. Скасування рішення повністю або частково із закриттям провадження в справі або залишенням позову без розгляду у відповідній частині.	Г. Справу розглянуто і вирішено неповноважним складом суду.

Питання 4.

Визначте послідовність дій під час розгляду справи судом касаційної інстанції.

- А. Розгляду справи судом касаційної інстанції.
- Б. Відкриття касаційного провадження.
- В. Попередній розгляд справи.
- Г. Підготовка справи до касаційного розгляду.

ЗАВДАННЯ 4.

У 2021 році шлюб між подружжям Ставничих було розірвано у судовому порядку. Колишня дружина звернулася із позовом про стягнення аліментів на утримання неповнолітнього сина Івана

у розмірі 5 тис. грн щомісячно. Суд задовольнив позовні вимоги у повному обсязі. У 2023 році в Ставничого народилася дівчинка від жінки, з якою він перебував у новому шлюбі. У зв'язку з тим, що він мав намір зменшити розмір аліментів, звернувся до суду із заявою про перегляд рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Питання 1.

Чи можна дані обставини вважати нововиявленими?

- A. Так, оскільки дані обставини виникли після ухвалення судового рішення.
- B. Так, оскільки це є істотні для справи обставини.
- B. Ні, оскільки нововиявлені обставини об'єктивно мали існувати на момент розгляду справи.
- G. Ні, оскільки нововиявлені обставини встановлюються вироком суду у кримінальному провадженні.

Питання 2.

Які із зазначених підстав слід вважати нововиявленими обставинами?

- A. Встановлений вироком або ухвалою про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності, що набрали законної сили, факт надання завідомо неправильного висновку експерта, завідомо неправдивих показань свідка, завідомо неправильного перекладу, фальшивості письмових, речових чи електронних доказів, що призвели до ухвалення незаконного рішення у даній справі.
- B. Встановлена Конституційним Судом України неконституційність (конституційність) закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане.
- B. Істотні для справи обставини, що не були встановлені судом та не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи.

- Г. Встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом.
- Д. Переоцінка доказів, оцінених судом у процесі розгляду справи.
- Е. Скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення судового рішення, що підлягає перегляду.
- Є. Встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні кримінального правопорушення, внаслідок якого було ухвалено судове рішення.

Питання 3.

Визначте відповідність порядку подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

1. Заява про перегляд судового рішення суду першої інстанції з підстави наявності істотних для справи обставин, що не були встановлені судом та не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи.	А. До суду тієї інстанції, яким змінено або ухвалено нове судове рішення.
2. Заява про перегляд судових рішень судів апеляційної і касаційної інстанцій, якими змінено або скасовано судове рішення, з підстави наявності істотних для справи обставин, що не були встановлені судом та не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи.	Б. До Верховного Суду.
3. Заява про перегляд судового рішення з підстави встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом.	В. До суду, який ухвалив судове рішення.

4. Заява про перегляд судового рішення суду першої інстанції з підстави встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні кримінального правопорушення, внаслідок якого було ухвалено судове рішення.	Г. До міжнародної судової установи.
---	-------------------------------------

Питання 4.

Визначте послідовність дій під час провадження про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

- A. Ухвалення судового рішення.
- B. Подання заяви.
- B. Розгляд заяви.
- Г. Відкриття провадження.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. На яких стадіях цивільного судочинства є можливим оскарження судових рішень?
2. У чому суть апеляційного провадження?
3. Який процесуальний порядок реалізації права на апеляційне оскарження?
4. Назвіть підстави залишення апеляційної скарги без руху та повернення апеляційної скарги.
5. Якими повноваженнями наділений суд апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги?
6. Що таке касаційного провадження та які його завдання?
7. Хто є суб'єктами права касаційного оскарження?
8. Що є об'єктами касаційного оскарження?
9. Визначте повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.
10. Які обставини слід вважати нововиявленими та виключними?
11. Який процесуальний порядок звернення про перегляд справи у зв'язку з нововиявленими та виключними обставинами?

ТЕМА 25. Виконавче провадження

ЗАВДАННЯ 1.

Судом першої інстанції на користь позивача Охріменка було ухвалено рішення про стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникові суми заробітної плати.

Питання 1.

Чи може суд допустити негайне виконання судового рішення?

- A. Ні, оскільки суд першої інстанції не вирішує питання про негайне виконання рішень.
- B. Ні, оскільки негайне виконання рішення суд допускає лише у справах про стягнення аліментів.
- B. Ні, оскільки у справах про присудження працівникові виплати заробітної плати негайне виконання не допускається.
- Г. Так, оскільки у справах про присудження працівникові виплати заробітної плати негайне виконання допускається.

Питання 2.

За яких підстав допускається негайне виконання судового рішення?

- A. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару.
- B. Відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, – у межах суми стягнення за один місяць.
- B. Стягнення аліментів – у межах суми платежу за один місяць.
- Г. Передачу безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність.
- Д. Поновлення на роботі незаконно звільненого або переведеного на іншу роботу працівника.
- Е. Визнання спадщини відумерлою.
- Є. Розірвання шлюбу.

Питання 3.**Визначте відповідність строків виконавчого провадження.**

1. Загальний строк пред'явлення виконавчих листів та інших судових документів до виконання становить.	А. Весь період, на який присуджені платежі.
2. У справах про стягнення аліментів строк пред'явлення виконавчих листів до виконання становить.	Б. 10 робочих днів.
3. Виконавчий документ вноситься до Єдиного державного реєстру виконавчих документів протягом після набрання судовим рішенням законної сили у строк.	В. Три роки.
4. За рішенням немайнового характеру виконавець у постанові про відкриття виконавчого провадження зазначає про необхідність виконання боржником рішення у строк.	Г. П'ять днів.

Питання 4.**Визначте послідовність дій під час звернення судового рішення до виконання.**

- А. Відкриття виконавчого провадження.
- Б. Накладення арешту на майно або грошові кошти боржника.
- В. Видача виконавчого листа судом, який розглядав справу.
- Г. Здійснення виконавчих дій.

ЗАВДАННЯ 2.

До Державної виконавчої служби Панько подав виконавчий лист про поновлення його на посаді головного економіста автотранспортного підприємства у зв'язку з незаконним притягненням його до кримінальної відповідальності. Державний виконавець відмовив у відкритті виконавчого провадження, пояснивши, що заявник пропустив строки звернення виконавчого листа до виконання.

Питання 1.**Які строки встановлені для подачі виконавчих документів?**

- А. Виконавчі документи можуть бути пред'явлені до примусового виконання протягом шести місяців.
- Б. Виконавчі документи можуть бути пред'явлені до примусового виконання протягом одного року.
- В. Виконавчі документи можуть бути пред'явлені до примусового виконання протягом трьох років.
- Г. Виконавчі документи можуть бути пред'явлені до примусового виконання протягом п'яти років.

Питання 2.**Хто із зазначених осіб не є учасником виконавчого провадження?**

- А. Державний виконавець.
- Б. Боржник.
- В. Відповідач.
- Г. Суд.
- Д. Стягувач.
- Е. Перекладач.
- Є. Позивач.

Питання 3.**Визначте відповідність дій у процесі звернення судового рішення до виконання.**

1. Заява про поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа подається.	А. Виконавець.
2. Видачу виконавчого листа здійснює.	Б. Суд за місцем виконання відповідного рішення.
3. Відкриття виконавчого провадження здійснює.	В. Суд, який розглядав справу як суд першої інстанції.

4. Заява про поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа, виданого іншими органами (посадовими особами) подається.	Г. Суд касаційної інстанції.
---	------------------------------

Питання 4.

Визначте послідовність дій суду для звернення судового рішення до виконання.

- A. виправлення помилки у виконавчому документі.
- B. Ухвалення судового рішення.
- B. Видача виконавчого листа судом, який розглядав справу.
- Г. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання.

ЗАВДАННЯ 3.

У справі про стягнення аліментів на утримання неповнолітньої дитини за вимогою Діденко місцевим судом м. Одеси був виданий судовий наказ.

Питання 1.

Чи є судовий наказ виконавчим документом, на підставі якого може бути відкрите виконавче провадження?

- A. Ні, оскільки виконавче провадження відкривається лише на підставі виконавчих листів.
- B. Так.
- B. Так, але в тому випадку, коли за судовим наказом був виданий виконавчий лист.
- Г. Ні, оскільки виконавче провадження відкривається лише на підставі виконавчих листів та виконавчих написів нотаріусів.

Питання 2.

До заходів примусового виконання рішень не належать:

- А. Вилучення в боржника і передача стягувачу предметів, зазначених у рішенні.
- Б. Звернення стягнення на заробітну плату, пенсію, стипендію та інший дохід боржника.
- В. Поворот виконання.
- Г. Звернення стягнення на кошти, цінні папери, інше майно боржника.
- Д. Заборона боржнику розпоряджатися та/або користуватися майном, яке належить йому на праві власності.
- Е. Сплата авансового внеску та виконавчого збору.
- Є. Розшук боржника.

Питання 3.

Визначте відповідність строків прийняття рішень виконавцями та вчинення виконавчих дій.

1. Арешт на майно (кошти) накладається не пізніше наступного робочого дня після його виявлення.	А. Не пізніш як на п'ятий робочий день з дня отримання інформації про його місцезнаходження.
2. Платіжні вимоги на примусове списання коштів надсилаються.	Б. Не пізніше наступного робочого дня після надходження до нього документів, що підтверджують наявність відповідних підстав.
3. Опис та арешт майна здійснюються.	В. Не пізніше наступного робочого дня після його виявлення.
4. Постанова про зняття арешту виноситься виконавцем.	Г. Не пізніше наступного робочого дня після накладення арешту.

Питання 4.

Визначте послідовність дій примусового виконання рішення.

- А. Проведення виконавчих дій.
- Б. Подання заяви про примусове виконання рішення.
- В. Надсилання документів виконавчого провадження сторонам.
- Г. Винесення постанови про відкриття виконавчого провадження.

ЗАВДАННЯ 4.

Суд апеляційної інстанції, переглянувши рішення суду першої інстанції, за яким було допущене негайне виконання, у своїй постанові скасував його та ухвалив нове, яким у позові було відмовлено.

Питання 1.

Чи може в даному випадку бути вирішено питання про поворот виконання?

- А. Ні, оскільки питання про поворот виконання може бути вирішено виключно судом касаційної інстанції.
- Б. Так, оскільки суд апеляційної інстанції вирішує питання про поворот виконання, якщо, скасувавши рішення відмовляє в позові повністю.
- В. Ні, оскільки суд апеляційної інстанції вирішує питання про поворот виконання, якщо, рішення ще не виконано.
- Г. Так, оскільки до всіх рішень, які оскаржені в апеляційному порядку застосовується поворот виконання.

Питання 2.

За яких підстав суд вирішує питання про поворот виконання за результатами перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами?

- А. Закриття провадження у справі.
- Б. Укладення сторонами мирової угоди.
- В. Відмова в позові повністю.
- Г. Залишення позов без розгляду.
- Д. Відмови позивача від позову.

- Е. Визнання позову відповідачем.
- Є. Передача розгляду спору до третейського суду.

Питання 3.

Визначте відповідність справ, за якими допускається поворот виконання.

1. У справах про стягнення аліментів.	А. Допускається.
2. У справах про відшкодування шкоди, заподіяної неналежним виконанням договору.	Б. Допускається, якщо скасоване рішення було обґрунтоване на повідомлених позивачем неправдивих відомостях або поданих ним підроблених документах.
3. У справах про стягнення заробітної плати чи інших виплат, що впливають з трудових правовідносин.	В. Допускається.
4. У справах про розподіл спільного майна подружжя.	Г. Не допускається крім випадків, коли рішення було обґрунтоване на підроблених документах або на завідомо неправдивих відомостях позивача.

Питання 4.

Визначте послідовність оскарження дій (бездіяльності) виконавця.

- А. Виконання ухвали суду.
- Б. Подання скарги до суду.
- В. Розгляд скарги.
- Г. Постановлення ухвали суду.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Що таке виконавче провадження?
2. Який порядок отримання виконавчого документа за рішенням суду?
3. Хто є суб'єктами виконавчого провадження?
4. Який порядок звернення виконавчих документів до виконання?
5. Які рішення суду підлягають негайному виконанню?
6. Який порядок відкриття виконавчого провадження?
7. У яких випадках виконавець відмовляє у відкритті виконавчого провадження?
8. Який порядок проведення виконавчих дій?
9. Що таке поворот виконання?
10. У якому порядку здійснюється контроль за виконанням судових рішень?

2.3. СИТУАЦІЙНІ ВПРАВИ З ТРУДОВОГО ПРАВА**ТЕМА 26. Зайнятість населення і працевлаштування****ЗАВДАННЯ 1.**

До Шевченківського районного суду м. Києва було подана позовна заява Власенко про визнання неправомірною відмови у прийнятті на роботу та укладення трудового договору. У заяві позивачка зазначила, що у лютому 2023 року вона звернулася до відділу кадрів Київської швейної фабрики із заявою про працевлаштування на вакантну посаду бухгалтера. Адміністрація фабрики, дізнавшись про наявність у позивачки дворічної дитини, відмовила їй у працевлаштуванні.

Питання 1.**Чи підлягає задоволенню вимога позивача?**

- A. Так, оскільки держава гарантує особі право на захист від будь-яких проявів дискримінації у сфері зайнятості.
- B. Ні, оскільки позивачка має на утриманні дитину віком до шести років, що ускладнює виконання нею трудових обов'язків.
- V. Ні, оскільки трудовий договір укладається на засадах вільного волевиявлення між працівником і роботодавцем.
- Г. Ні, оскільки позивачка не мала офіційного статусу «безробітний».

Питання 2.**Які категорії громадян мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню?**

- A. Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування.
- B. Особи з інвалідністю.
- V. Особи, які отримують пенсію за віком.
- Г. Особи, яким виповнилося 18 років.
- Д. Особи, яким виповнилося 15 років та які за згодою одного з батьків або особи, яка їх замінює, можуть, як виняток, прийматися на роботу.
- E. Непрацюючі працездатні особи, які отримують державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям.
- Є. Молодь, яка закінчила навчання у закладах вищої освіти і має досвід роботи.

Питання 3.**Визначте відповідність понять.**

1. Безробітний.	A. Особа віком від 16 років, яка проживає на території України і за станом здоров'я здатна до активної трудової діяльності.
2. Зареєстрований безробітний.	B. Іноземець або особа без громадянства, який/яка працює за трудовим договором в українського роботодавця згідно із законодавством України.

3. Іноземний найманий працівник.	В. Особа віком від 15 до 70 років, яка через відсутність роботи не має заробітку або інших передбачених законодавством доходів як джерела існування, готова та здатна приступити до роботи.
4. Працездатна особа.	Г. Особа працездатного віку, яка зареєстрована в територіальному органі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, як безробітна і готова та здатна приступити до роботи.

Питання 4.

Визначте послідовність дій для отримання статусу безробітного.

- A. Прийняття рішення про надання статусу зареєстрованого безробітного органом центральної виконавчої влади.
- B. Належність особи до переліку осіб, яким може бути надано статус зареєстрованого безробітного.
- B. Подання особою особистої заяви про надання статусу зареєстрованого безробітного до будь-якого територіального органу центрального органу виконавчої влади.
- Г. Здійснення самостійно та за сприяння кар'єрного радника активного пошуку роботи з метою працевлаштування, зайнятості.

ЗАВДАННЯ 2.

Державна служба України з питань праці (далі – Держпраці) та Державна податкова служба України провели спільну перевірку стосовно дотримання законодавства про працю і зайнятість населення роботодавцями, які мають дозвіл на застосування праці іноземних громадян та осіб без громадянства (далі – іноземні працівники), у ТОВ А., що знаходиться у сільській місцевості та яке

належить іноземному громадянину С. У процесі контрольних заходів також перевірялися відповідність оплати праці вказаних категорій осіб встановленому законодавством розміру, своєчасність її виплати, і сплата єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Підставою для таких перевірок стали результати моніторингу сплати роботодавцями заробітної плати іноземним працівникам і звернення зі скаргою іноземного працівника Б. до Держпраці щодо затримок з оплатою праці. Одночасно працівником Б. було подано заяву до суду про відшкодування йому моральної шкоди. За результатами перевірки з'ясувалося, що на ТОВ А. працювали іноземці як за дозволами, так і без таких. Більш ніж у 70 % від загальної кількості осіб, на яких були видані дозволи, відомості про сплату заробітної плати були відсутні. На ТОВ А. також були виявлені порушення державного регулювання оплати праці, її організації та структури.

Питання 1.

Порушення яких норм міжнародних актів, де стороною виступає Україна, були виявлені під час перевірки на ТОВ А.?

- А. Європейської конвенції про здійснення прав дітей (1996 р.).
- Б. Європейської соціальної хартії (переглянутої) (1996 р.).
- В. Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами (2014 р.).
- Г. Польської угоди (08.12.1991) між Польщею та Україною про здійснення трудових прав.

Питання 2.

Яким трьом із перелічених нижче категорій іноземців та осіб без громадянства не потрібен дозвіл на працевлаштування в ТОВ А.?

- А. Іноземні ІТ-професіонали.
- Б. Іноземці та особи без громадянства, які набули статусу біженця відповідно до законодавства України або одержали дозвіл на імміграцію в Україну.

- В. Іноземні працівники творчих професій.
- Г. Іноземні високооплачувані професіонали.
- Д. Іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають в Україні.
- Е. Відряджені іноземні працівники.
- Є. Працівники іноземних представництв, які зареєстровані на території України в установленому законодавством порядку.

Питання 3.

Установіть відповідність між елементами тарифної системи оплати праці на ТОВ А. та їх сутністю.

1. Тарифні сітки.	А. Охоплює мінімальний розмір посадового окладу (тарифної ставки) та міжпосадові (міжкваліфікаційні) співвідношення розмірів посадових окладів (тарифних ставок) і тарифних коефіцієнтів.
2. Тарифні ставки.	Б. Формується на основі тарифної ставки робітника першого розряду та міжкваліфікаційних (міжпосадових) співвідношень розмірів тарифних ставок (посадових окладів).
3. Схеми посадових окладів.	В. Установлюється у розмірі, не меншому за прожитковий мінімум, встановлений для працездатних осіб на 1 січня календарного року.
4. Професійні стандарти (кваліфікаційні характеристики).	Г. Затверджені в установленому порядку вимоги до кваліфікації працівників, їх компетентності, що визначаються роботодавцями і слугують основою для формування професійних кваліфікацій.

Питання 4.

Визначте послідовність дій власника або уповноваженого ним органу до початку роботи працівника за трудовим договором:

- A. Роз'яснити працівникові його права і обов'язки та поінформувати під розписку про умови праці, наявність на робочому місці, на якому він працюватиме, небезпечних і шкідливих виробничих факторів, які ще не усунуто, та можливі наслідки їх впливу на здоров'я, його права на пільги і компенсації за роботу в таких умовах відповідно до законодавства і колективного договору.
- B. Проінструктувати працівника з питань техніки безпеки, виробничої санітарії, гігієни праці і протипожежної охорони.
- B. Ознайомити працівника з правилами внутрішнього трудового розпорядку та колективним договором.
- Г. Визначити працівникові робоче місце, забезпечити його необхідними для роботи засобами.

ЗАВДАННЯ 3.

П'ятнадцятирічний Кононов, отримавши згоду батьків влаштуватися на роботу, звернувся до центру зайнятості за консультацією про можливість отримання роботи. Кононов був направлений для працевлаштування на підприємство в рахунок встановленої виконкомом міської ради броні. Однак директор підприємства відмовився прийняти Кононова на роботу, мотивуючи відмову тим, що на підприємстві дорослі робітники зайняті з неповним робочим тижнем, а для неповнолітніх взагалі роботи немає.

Питання 1.

Чи є направлення центру зайнятості обов'язковим для керівника?

- A. Направлення з центру зайнятості не є обов'язковою підставою для прийняття особи на роботу, оскільки така дія є прерогативою винятково роботодавця.
- B. Направлення з центру зайнятості є обов'язковою підставою для прийняття на роботу тільки неповнолітньої особи.

- В. Направлення з центру зайнятості є обов'язковою підставою для прийняття особи на роботу незалежну від віку та обсягу дієздатності.
- Г. Направлення з центру зайнятості не є обов'язковою підставою для прийняття особи на роботу, оскільки цей орган не має відповідних повноважень.

Питання 2.

Яким спеціальним Законом регулюються відносини щодо зайнятості населення?

- А. Кодексом законів про працю.
- Б. Конституцією України.
- В. Законом України «Про зайнятість населення».
- Г. Постановою Касаційного цивільного суду.
- Д. Законом України «Про центри зайнятості».
- Е. Законом України «Про забезпечення зайнятості вивільнюваних працівників».
- Є. Законом України «Про Державну службу зайнятості України».

Питання 3.

Визначте відповідність між правами громадян у сфері зайнятості та гарантіями забезпечення цих прав.

1. Право особи на вибір місця, виду діяльності та роду занять.	А. Реалізується шляхом первинної професійної підготовки, перепідготовки, спеціалізації і підвищення кваліфікації, стажування у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти та закладах післядипломної освіти.
2. Право особи на професійну орієнтацію.	Б. Захищаються законодавством України та держави перебування, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

3. Право особи на професійне навчання.	В. Забезпечується шляхом надання комплексу профорієнтаційних послуг з вибору або зміни професії, виду діяльності та інших профорієнтаційних послуг.
4. Право особи на трудову діяльність за кордоном.	Г. Забезпечується державою шляхом створення правових, організаційних та економічних умов для такого вибору.

Питання 4.

Визначте послідовність дій у випадку отримання робітником направлення на працевлаштування.

- A. Надання направлення на працевлаштування роботодавцю.
- Б. Звернення до суду.
- В. Надання письмового обґрунтування відмови у працевлаштуванні безробітних, які направлені до роботодавця центром зайнятості.
- Г. Отримання безробітним у центрі зайнятості направлення на працевлаштування.

ЗАВДАННЯ 4.

Людмила Іванченко самостійно влаштувалась на роботу прибиральницею в дитячий садочок «Сонечко» з тривалістю роботи по три години в день з відповідною погодинною оплатою. Одержувана заробітна плата навіть частково не покриває її потреб.

Звернувшись до завідуючої дитячого садочка, пані Людмила поскаржилась на малу заробітну плату, яку отримує за прибирання, та запропонувала свою кандидатуру на посаду кухаря, яка нещодавно звільнилась.

Завідуюча відмовила Іванченко в переведенні на посаду кухаря, бо вважала останню такою, що не відповідає встановленим вимогам.

Людмила Іванченко попередила завідуючу, що вона планує шукати собі постійну роботу з більшої заробітною платою.

Завідуюча порадила звернутися до служби зайнятості з проханням підшукати пані Людмилі постійну роботу з пристойним заробітком.

Питання 1.

До якої категорії населення відноситься Людмила Іванченко?

- A. До громадян, що мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню.
- B. Особа, що є неповно зайнятою.
- B. Безробітна.
- Г. Частково безробітна.

Питання 2.

Оберіть, що з наведеного не може отримати пані Людмила як соціальну послугу в сфері працевлаштування.

- A. Інформацію.
- B. Медіацію.
- B. Консультація.
- Г. Професійну орієнтацію.
- Д. Професійну адаптацію.
- Е. Професійне навчання.
- Є. Захист порушених прав у суді.

Питання 3.

Визначте відповідність категорій.

1. Безробіття.	A. Реалізація права громадянина вільно обирати вид діяльності, не заборонений законом (зокрема такий, що не пов'язаний з виконанням оплачуваної роботи), а також професію та місце роботи відповідно до своїх здібностей і потреб.
2. Працевлаштування.	B. Соціально-економічне явище, за якого частина осіб не має змоги реалізувати своє право на працю та отримання заробітної плати (винагороди) як джерела існування.

3. Вільно обрана зайнятість.	В. Вільна посада (робоче місце), на яку може бути працевлаштована особа.
4. Вакансія.	Г. Комплекс правових, економічних та організаційних заходів, спрямованих на забезпечення реалізації права особи на працю.

Питання 4.

Визначте послідовність дій Людмили Іванченко щодо отримання статусу безробітної та допомоги в пошуці роботи.

- A. Заповніть поля заяви. Додайте необхідні документи.
- Б. Співпрацюйте з кар'єрним радником щодо пошуку роботи або здобуття нової професії, спеціальності чи навичок.
- В. Зареєструйтеся через «Дія» або персональний кабінет на порталі Державної служби зайнятості через КЕП або BankID.
- Г. Підпишіть і подайте заяву на отримання статусу або поновлення безробітного та на призначення виплати допомоги по безробіттю.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Дайте визначення безробіттю.
2. Хто може вважатися безробітним?
3. Розкрийте сутність права на зайнятість як віддзеркалення соціальної політики у подоланні безробіття.
4. Охарактеризуйте поняття ринок зайнятості, які характерні ознаки йому притаманні?
5. Розкрийте сутність соціального діалогу як форми взаємодії суб'єктів із забезпечення та сприяння зайнятості населення?
6. Проаналізуйте неповну зайнятість як форму нетипової зайнятості.
7. Які існують гарантії для окремих категорій безробітних, які втратили роботу у зв'язку із змінами в організації виробництва та праці?
8. Хто здійснює контроль у сфері зайнятості населення?

ТЕМА 27. Трудовий договір та його види

ЗАВДАННЯ 1.

Іваненко О. В. звернувся із позовом до КП «Одесводоканал» про відшкодування моральної шкоди, завданої внаслідок незаконної відмови у прийнятті на роботу. В обґрунтування своїх вимог зазначив, що 22.06.2020 він був звільнений з посади машиніста насосних установок КП «Техком». 7.06.2020 позивач звернувся із заявою до начальника КП «Одесводоканал» з проханням прийняти його на ту ж посаду, на якій він працював у КП «Техком», але йому було відмовлено, оскільки була відсутня його посада. 10.09.2020 позивачеві стало відомо, що в червні 2020 року на його посаду було прийнято іншого працівника, відповідно відмова начальника КП «Одесводоканал» є безпідставною та неправомірною. Внаслідок безпідставної відмови КП «Одесводоканал» у прийнятті його на роботу він дуже почав хвилюватися через втрату стабільного матеріального забезпечення його родини, що призвело до погіршення його здоров'я. Так, 9.10.2020 він перебував на лікуванні та досі не може влаштуватися на роботу, має хвору на цукровий діабет дружину, яка потребує лікування. Позивач просить стягнути з КП «Одесводоканал» моральну шкоду у розмірі 10 000 грн.

Відповідач у судовому засіданні позов не визнав та пояснив, що з наданої позивачем заяви 07.06.2020 взагалі не зрозуміло, на яку посаду він просив його прийняти, не додав до заяви ані трудової книжки, ані медичної довідки, крім того вакансії машиністів на той час не було.

Питання 1.

Чи можна вважати, згідно з чинним трудовим законодавством України, дану відмову у прийнятті на роботу Іваненко О. В. необґрунтованою?

- А. Ні, не можна вважати необґрунтованою відмовою у прийнятті на роботу, якщо на підприємстві, установі чи організації відсутня відповідна вакансія.

- Б. Так, можна, оскільки дана відмова у прийнятті на роботу не містить конкретних причин або посилається на мотиви, які не пов'язані з діловими або професійними якостями претендента на робоче місце.
- В. Так, можна, оскільки відмова у прийомі на роботу призвела до подальшого погіршення здоров'я позивача.
- Г. Ні, не можна, оскільки позивач має хвору дружину, яка потребує лікування.

Питання 2.

При укладенні трудового договору Іваненко О. В. зобов'язаний був подати:

- А. Паспорт або інший документ, що посвідчує особу.
- Б. Трудову книжку або відомості про трудову діяльність з реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування.
- В. Медичну довідку.
- Г. Атестат про середню освіту.
- Д. Свідоцтво про здобуття повної загальної середньої освіти.
- Е. Свідоцтво про підвищення кваліфікації за фахом.
- Є. Довідку про реєстрацію місця проживання або місця перебування особи.

Питання 3.

Визначте відповідність кореспондуючих прав та обов'язків між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, відповідно до умов трудового договору.

1. Право на здорові і безпечні умови праці.	А. Обов'язок регулярно і своєчасно виплачувати заробітну плату.
2. Право на оплату праці не нижче встановленого державою мінімального розміру.	Б. Обов'язок визначити працівникові його робоче місце, забезпечити його необхідними для роботи засобами, забезпечити безпечні умови праці.

3. Право на матеріальне забезпечення в порядку соціального страхування в старості, а також у разі хвороби або реабілітації, повної або часткової втрати працездатності.	В. Обов'язок дотримуватися, встановлених законодавством вимог щодо режиму праці і відпочинку працівників.
4. Право на відпочинок відповідно до законів про обмеження робочого дня та робочого тижня і про щорічні оплачувані відпустки.	Г. Обов'язок надавати трудові та соціальні гарантії, передбачені законодавством, колективним і трудовим договором.

Питання 4.

Визначте послідовність дій власника або уповноваженого ним органу до початку роботи працівника за трудовим договором.

- A. Роз'яснити працівникові його права і обов'язки та поінформувати під розписку про умови праці, наявність на робочому місці, на якому він працюватиме, небезпечних і шкідливих виробничих факторів, які ще не усунуто, та можливі наслідки їх впливу на здоров'я, його права на пільги і компенсації за роботу в таких умовах відповідно до законодавства і колективного договору.
- Б. Проінструктувати працівника з питань техніки безпеки, виробничої санітарії, гігієни праці і протипожежної охорони.
- В. Ознайомити працівника з правилами внутрішнього трудового розпорядку та колективним договором.
- Г. Визначити працівникові робоче місце, забезпечити його необхідними для роботи засобами.

ЗАВДАННЯ 2.

Котенко звернувся у відділ кадрів ПАТ «Дністровський цукровий завод» з проханням прийняти його на роботу на посаду бухгалтера. При оформленні трудового договору юристконсульт ПАТ попросив Котенка пред'явити довідку про реєстрацію місця проживання чи перебування. Котенко відмовився надавати зазначену довідку, посилаючись на те, що такі відомості заборонено вимагати при укладенні трудового договору.

Начальник відділу кадрів відмовив йому у прийнятті на роботу, заперечуючи аргументацію Котенка.

Питання 1.

Чи можна вважати відмову у прийнятті на роботу Котенка правомірною згідно з чинним трудовим законодавством України?

- А. Ні, не можна, оскільки при укладенні трудового договору забороняється вимагати від осіб, які поступають на роботу, реєстрацію місця проживання чи перебування.
- Б. Так, можна, оскільки працівник зобов'язаний при прийнятті на роботу надати документ, який підтверджує місце його реєстрації або перебування.
- В. Так, можна, оскільки при прийнятті на роботу надання відомостей про реєстрацію місця проживання чи перебування є обов'язковою умовою.
- Г. Ні, не можна, оскільки при укладенні трудового договору працівник на власний розсуд може надати відомості про реєстрацію місця проживання чи перебування.

Питання 2.

При укладенні трудового договору Котенко зобов'язаний був подати:

- А. Медичну довідку.
- Б. Довідку про реєстрацію місця проживання або місця перебування особи.
- В. Паспорт або інший документ, що посвідчує особу.

- Г. Атестат про середню освіту.
- Д. Свідоцтво про здобуття повної загальної середньої освіти.
- Е. Свідоцтво про підвищення кваліфікації за фахом.
- Є. Трудову книжку або відомості про трудову діяльність з реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Питання 3.

Визначте відповідність дій власника ПАТ «Дністровський цукровий завод» гарантіям при укладенні, зміні та припиненні трудового договору, передбачених ст. 22 КЗпП України.

<p>1. Власник ПАТ «Дністровський цукровий завод» на власний розсуд обирає найманих працівників для зайняття робочого місця.</p>	<p>А. На вимогу особи, якій відмовлено в прийнятті на роботу, власник або уповноважений ним орган, фізична особа, яка використовує найману працю, зобов'язані письмово повідомити про причину такої відмови, яка має відповідати частині першій ст. 22 КЗпП України.</p>
<p>2. Власник ПАТ «Дністровський цукровий завод» без законних підстав відмовив у підписанні трудового договору з Котенком.</p>	<p>Б. Будь-яке пряме або непряме обмеження трудових прав при укладенні, зміні та припиненні трудового договору не допускається.</p>
<p>3. Котенко, якому було відмовлено в прийнятті на роботу, вимагає від власника ПАТ «Дністровський цукровий завод» письмового пояснення про причину такої відмови.</p>	<p>В. Забороняється необґрунтована відмова у прийнятті на роботу, тобто відмова без будь-яких мотивів або з підстав, що не стосуються кваліфікації чи професійних якостей працівника, або з інших підстав, не передбачених законом.</p>

<p>4. Власник ПАТ «Дністровський цукровий завод» відмовив у підписанні трудового договору з Котенком, обґрунтовуючи це відсутністю надання довідки про реєстрацію місця проживання чи перебування.</p>	<p>Г. Власник або уповноважений ним орган, фізична особа, яка використовує найману працю, має право вільного вибору серед кандидатів на зайняття робочого місця (посади).</p>
--	---

Питання 4.

Визначте послідовність дій працівника у випадку необґрунтованої відмови у прийнятті на роботу та укладенні трудового договору.

- A. Вимога особи, якій було відмовлено у прийнятті на роботу, письмово повідомити про причину такої відмови, що має відповідати частині першій ст. 22 КЗпП України.
- Б. Звернення особи, якій було відмовлено в прийнятті на роботу, до суду або до медіатора.
- В. Отримання працівником необґрунтованої відмови у прийнятті на роботу, тобто відмови без будь-яких мотивів або з підстав, що не стосуються кваліфікації чи професійних якостей працівника, або з інших підстав, не передбачених законом.
- Г. Надання власником або уповноваженим ним органом, фізичною особою, яка використовує найману працю, обов'язкового письмового повідомлення про причину такої відмови, яка має відповідати частині першій ст. 22 КЗпП України.

ЗАВДАННЯ 3.

Кириленко працювала комірником складу готової продукції м'ясокомбінату «Стейк» за трудовим договором, укладеним на невизначений строк. Бажаючи перейти на роботу на інше підприємство, Кириленко подала заяву про звільнення її за власним бажанням. Директор відповів заявниці, що вона буде звільнена тоді, коли знайде собі заміну і передасть матеріальні цінності новому працівнику.

По закінченні двотижневого строку попередження звільнення проведене не було, у зв'язку з чим Кириленко звернулася до суду із заявою про розірвання трудового договору з м'ясокомбінатом «Стейк».

Питання 1.

Який порядок розірвання трудового договору, укладеного на невизначений строк, з ініціативи Кириленко?

- А. Працівник має право розірвати трудовий договір, укладений на невизначений строк, без письмового попередження про це роботодавця.
- Б. Працівник має право розірвати трудовий договір, укладений на невизначений строк, попередивши про це роботодавця письмово за два тижні.
- В. Працівник має право розірвати трудовий договір, укладений на невизначений строк, лише у випадку змін в організації виробництва і праці, попередивши про це роботодавця письмово за три тижні.
- Г. Працівник має право розірвати трудовий договір, укладений на невизначений строк, попередивши про це роботодавця письмово за три тижні.

Питання 2.

До підстав, коли заява працівника про звільнення з роботи за власним бажанням зумовлена неможливістю продовжувати роботу, і роботодавець повинен розірвати трудовий договір у строк, про який просить працівник, відносяться:

- А. Догляд за особою з інвалідністю II групи.
- Б. Переїзд на нове місце проживання.
- В. Проходження курсів підвищення кваліфікації.
- Г. Догляд за особою з інвалідністю III групи.
- Д. Догляд за дитиною до досягнення нею шістнадцятирічного віку.
- Е. Неможливість проживання у даній місцевості, підтверджена медичним висновком.
- Є. Переведення чоловіка або дружини на роботу в іншу місцевість.

Питання 3.

Визначте відповідність між діями роботодавця та працівника щодо розірвання трудового договору та наслідками, які наступили.

1. Розірвання строкового трудового договору з ініціативи працівника.	А. У разі вчинення керівником підприємства, установи, організації мобінгу незалежно від форм прояву та невжиття заходів щодо його припинення, встановленого судовим рішенням, що набрало законної сили.
2. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця.	Б. Підлягає розірванню достроково у разі хвороби або інвалідності, які перешкоджають виконанню роботи за договором.
3. Розірвання трудового договору, укладеного на невизначений строк, з ініціативи працівника.	В. У разі призову або мобілізації роботодавця – фізичної особи під час особливого періоду.
4. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця з окремими категоріями працівників за певних умов.	Г. Підлягає розірванню трудовий договір, укладений на невизначений строк, із попередженням про це роботодавця письмово за два тижні.

Питання 4.

Визначте послідовність дій Кириленко у випадку звільнення з м'ясокомбінату «Стейк».

- А. Попередити про звільнення за власним бажанням роботодавця письмово за два тижні.
- Б. Звернутися до суду у випадку необґрунтованої відмови у звільненні працівника за власним бажанням.
- В. Подати письмову заяву про звільнення за власним бажанням.
- Г. Передати матеріальні цінності новому працівнику.

ЗАВДАННЯ 4.

Дроценко працював транспортним експедитором у фізичної особи-підприємця Миколенка. У березні 2022 року у зв'язку із повномасштабним вторгненням та запровадженням воєнного стану роботодавця Миколенка було мобілізовано. У зв'язку із цим ФОП Миколенко ініціював розірвання трудового договору із Дроценко, укладеного на невизначений строк. Дроценко вважав зазначене розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця незаконним та звернувся із позовом до суду.

Питання 1.

Чи можна вважати призов або мобілізацію роботодавця – фізичної особи Миколенка під час особливого періоду підставою для розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця?

- А. Так, можна, оскільки трудовий договір, укладений на невизначений строк, а також строковий трудовий договір до закінчення строку його чинності можуть бути розірвані роботодавцем у випадку призову або мобілізації роботодавця – фізичної особи під час особливого періоду.
- Б. Ні, не можна, оскільки ФОП Миколенко не добровільно виявив бажання служити, а його мобілізували.
- В. Так, можна, оскільки трудовий договір, укладений на невизначений строк, може бути розірваний роботодавцем у випадку, коли роботодавець – фізична особа укладає контракт на проходження служби у ЗСУ.
- Г. Ні, не можна, оскільки Миколенко уклав із Дроценко трудовий договір на невизначений строк.

Питання 2.

До підстав, коли заява працівника про звільнення з роботи за власним бажанням зумовлена неможливістю продовжувати роботу, і роботодавець повинен розірвати трудовий договір у строк, про який просить працівник відносяться:

- А. Догляд за особою з інвалідністю II групи.
- Б. Переїзд на нове місце проживання.

- В. Проходження курсів підвищення кваліфікації.
- Г. Догляд за особою з інвалідністю III групи.
- Д. Догляд за дитиною до досягнення нею шістнадцятирічного віку.
- Е. Неможливість проживання у даній місцевості, підтверджена медичним висновком.
- Є. Переведення чоловіка або дружини на роботу в іншу місцевість.

Питання 3.

Визначте відповідність прав та обов'язків сторін при розірванні трудового договору, укладеного на невизначений строк.

1. Попередити роботодавця письмово за два тижні про розірвання трудового договору, укладеного на невизначений строк.	А. Право роботодавця.
2. Розірвати трудовий договір у строк, про який просить працівник, якщо це зумовлено неможливістю продовжувати роботу за наявності об'єктивних причин, передбачених ч. 1 ст. 38 КЗпП України.	Б. Право працівника.
3. Звільнити працівника, якщо він після закінчення строку попередження про звільнення не залишив роботи і не вимагає розірвання трудового договору, але на його місце запрошено іншого працівника, якому відповідно до законодавства не може бути відмовлено в укладенні трудового договору.	В. Обов'язок працівника.
4. Розірвати трудовий договір за власним бажанням, якщо роботодавець не виконує законодавство про працю, умови колективного чи трудового договору, чинив мобінг стосовно працівника або не вживав заходів щодо його припинення, що підтверджено судовим рішенням, що набрало законної сили.	Г. Обов'язок роботодавця.

Питання 4.

Визначте послідовність дій роботодавця Миколенка, якого було мобілізовано, у випадку розірвання трудового договору із Дроценко, укладеного на невизначений строк.

- А. На вимогу працівника внести належні записи про звільнення до трудової книжки, що зберігається у працівника, протягом місяця після звільнення з військової служби без застосування санкцій та штрафів.
- Б. Протягом місяця після звільнення з військової служби без застосування санкцій та штрафів роботодавець зобов'язаний видати працівникові копію наказу (розпорядження) про звільнення, письмове повідомлення про нараховані та виплачені йому суми при звільненні.
- В. Роботодавець зобов'язаний видати працівникові на його вимогу довідку про його роботу на даному підприємстві, в установі, організації із зазначенням спеціальності, кваліфікації, посади, часу роботи і розміру заробітної плати.
- Г. Провести розрахунок із працівником у строки, визначені ст. 116 КЗпП України, протягом місяця після звільнення з військової служби без застосування санкцій та штрафів.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

- 1. Поняття та значення трудового договору.
- 2. Сторони трудового договору.
- 3. Зміст трудового договору.
- 4. Умови трудового договору та їх правове значення.
- 5. Порядок укладання трудового договору.
- 6. Форма трудового договору.
- 7. Документи, що подаються при укладанні трудового договору.
- 8. Підстави припинення трудового договору.
- 9. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу.
- 10. Додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу з певними категоріями працівників за певних умов.

ТЕМА 28. Робочий час і час відпочинку**ЗАВДАННЯ 1.**

Шістнадцятирічний Тищенко у період літніх канікул був прийнятий на роботу помічника автослюсаря автотранспортного підприємства з тривалістю робочого тижня 36 годин, за умови, що оплата буде здійснюватись пропорційно відпрацьованому часу. Тищенко не погодився з таким рішенням, заявивши, що він може працювати по 8 годин на день, тобто 40 годин на тиждень, щоб заробити більше грошей.

Питання 1.

Чи є законною вимога шістнадцятирічного працівника?

- A. Так, оскільки нормальна тривалість робочого часу становить 40 годин на тиждень.
- B. Ні, оскільки для працівників віком від 16 до 18 років тривалість робочого часу становить 36 годин на тиждень.
- V. Ні, оскільки для працівників віком від 16 до 18 років тривалість робочого часу становить 24 години на тиждень.
- Г. Так, оскільки тривалість робочого часу може бути встановлена за домовленістю сторін.

Питання 2.

Заборона роботи в нічний час стосується:

- A. Жінок, що мають двох і більше дітей.
- B. Вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до трьох років.
- V. Осіб, молодших вісімнадцяти років.
- Г. Осіб, молодших шістнадцяти років.
- Д. Осіб пенсійного віку.
- E. Осіб з інвалідністю без їх згоди.
- Є. Молодих спеціалістів.

Питання 3.**Визначте відповідність норм тривалості робочого часу.**

1. Усі категорії працівників за винятком тих, щодо яких передбачено спеціальні норми.	А. 24 години на тиждень.
2. Особи віком від 16 до 18 років.	Б. Не більше 40 годин на тиждень.
3. Учні від 14 до 15 років, які працюють у період канікул.	В. 36 годин на тиждень.
4. Особи, зайняті на роботах зі шкідливими умовами праці.	Г. 36 годин на тиждень.

Питання 4.**Визначте послідовність дій під час залучення працівників до надурочних робіт.**

- А. Оплата надурочних робіт.
- Б. Надання доповідної записки про необхідність залучення працівників до надурочних робіт.
- В. Отримання дозволу первинної профспілкової організації.
- Г. Видача наказу про залучення працівників до надурочних робіт.

ЗАВДАННЯ 2.

Робітник ВО «Миронів» Олег Загоруйко згідно наказу керівника підприємства залучався до роботи у вихідні дні. В якості компенсації адміністрація запропонувала Загоруйку взяти відгули у будь-які робочі дні. Загоруйко від пропозиції відмовився і зажадав за роботу у вихідні дні подвійної оплати. Адміністрація ВО «Миронів» видала наказ про надання працівникові додаткових вихідних. Працівник звернувся до КТС із заявою про подвійну оплату за роботу у вихідні дні.

Питання 1.**Чи передбачена подвійна оплата за роботу у вихідні дні?**

- А. Так, оскільки робота у вихідний день оплачується у подвійному розмірі.

- Б. Ні, оскільки законодавство не передбачає подвійної оплати за роботу у вихідні дні.
- В. Ні, оскільки під час дії воєнного стану діють обмеження та особливості організації трудових відносин, а отже оплата праці у вихідний день здійснюється за фактично виконану роботу.
- Г. Ні, оскільки роботодавець за роботу у вихідні дні може надати виключно інший день відпочинку.

Питання 2.

До видів часу відпочинку належать:

- А. Вихідні дні (щотижневий безперервний відпочинок).
- Б. Перерви у зв'язку з роботою за комп'ютером.
- В. Щоденний (міжзмінний) відпочинок.
- Г. Святкові і неробочі дні.
- Д. Перерви для вантажників при навантажувально-розвантажувальних роботах.
- Е. Перерви для обігріву при роботі на відкритому повітрі в холодний час року.
- Є. Перерви для годування дитини.

Питання 3.

Визначте відповідність.

1. Щоденний (міжзмінний) відпочинок.	А. Час, протягом якого працівник є вільним від виконання трудових обов'язків і може використовувати його на власний розсуд.
2. Відпустка.	Б. Щотижневий безперервний відпочинок тривалість якого повинна бути не менш як сорок дві години.
3. Час відпочинку.	В. Відпочинок в роботі між закінченням одного робочого дня (робочої зміни) та початком наступного робочого дня (робочої зміни).
4. Вихідні дні.	Г. Це вільний від роботи час встановленої законодавством або угодою сторін тривалості, протягом якого за працівником зберігається місце роботи (посада).

Питання 4.

Визначте послідовність дій працівника в разі виникнення трудових спорів з питань робочого часу та часу відпочинку.

- А. Прийняття рішення КТС.
- Б. Подання заяви до КТС.
- В. Оскарження рішення КТС до суду.
- Г. Розгляд трудового спору КТС.

ЗАВДАННЯ 3.

Позивач Власов звернувся до суду з позовом до підприємства «Юнісофт» про стягнення компенсації за невикористану відпустку. Власов в обґрунтування своїх позовних вимог зазначив, що перебував з підприємством у трудових відносинах з 12.11.2012 по 15.12.2021, працюючи на різних посадах, та був звільнений у зв'язку з виходом на пенсію. За час роботи на підприємстві позивачу були неправильно нараховані дні відпустки, у зв'язку з чим він не отримав належну йому компенсацію за 24 календарних дні основної та додаткової щорічної відпустки на час звільнення. Позивач Власов просить суд зобов'язати відповідача нарахувати дні невикористаної відпустки з виплатою йому компенсації за 24 календарних дні.

Питання 1.

Чи може бути задоволена вимога позивача та чи передбачена законодавством грошова компенсація за дні невикористаної щорічної відпустки?

- А. Так, у разі звільнення працівника йому виплачується грошова компенсація за всі не використані ним дні щорічної відпустки.
- Б. Ні, оскільки законодавство не передбачає грошової компенсації за не використані дні щорічної відпустки.
- В. Ні, оскільки у разі звільнення працівника грошова компенсація за всі не використані дні щорічної відпустки можуть бути виплачені лише працівникам, які мають дітей або повнолітню дитину – особу з інвалідністю з дитинства підгрупи А І групи.

- Г. Ні, оскільки при звільненні працівника може бути компенсована лише частина днів не використаної щорічної відпустки.

Питання 2.

До щорічних відпусток належать:

- А. Відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею 3-річного віку.
- Б. Додаткова відпустка за особливий характер праці.
- В. Основна відпустка.
- Г. Додаткова відпустка у зв'язку навчанням.
- Д. Додаткова відпустка за роботу із шкідливими і важкими умовами праці.
- Е. Відпустка при народженні дитини.
- Є. Творча відпустка.

Питання 3.

Визначте відповідність тривалості днів щорічної основної відпустки.

1. Особи віком до 18 років.	А. 30 календарних днів.
2. Будь-який працівник.	Б. 31 календарний день.
3. Особи з інвалідністю I і II груп.	В. 30 календарних днів, якщо законом не передбачено більш тривалої відпустки.
4. Державні службовці.	Г. Не менше 24 календарних днів.

Питання 4.

Визначте послідовність дій під час надання працівнику основної щорічної відпустки.

- А. Оплата відпустки.
- Б. Не пізніше ніж за два тижні письмове повідомлення працівника про дату початку відпустки.
- В. Складення графіку відпусток.
- Г. Видача наказу про відпустку.

ЗАВДАННЯ 4.

Малишко звернувся до суду з позовом про надання грошової компенсації за невикористані календарні дні додаткової відпустки як учаснику бойових дій. У позовній заяві він зазначив, що працює на посаді завідуючого хірургічного відділення Центральної районної лікарні м. Ізмаїл з 1995 року. З 2014 року є учасником бойових дій та має право на додаткову відпустку тривалістю 14 календарних днів. У 2021 році позивач скористався цією відпусткою, але відповідач у наданні грошової компенсації за невикористані додаткові відпустки за попередні роки йому відмовив. Малишко вважає, що відповідач порушив його право на нарахування та виплату грошової компенсації за невикористані календарні дні додаткової відпустки як учаснику бойових дій за період з 2014 року.

Питання 1.

Чи підлягає задоволенню вимога позивача?

- А. Так, оскільки будь-яка відпустка невикористана у поточному році переноситься на наступний рік та підлягає грошовій компенсації.
- Б. Ні, оскільки лише основна та додаткова щорічні відпустки, а також додаткова відпустка працівника, який має дітей або повнолітню дитину інваліда з дитинства підгрупи А І групи, підлягають грошовій компенсації.
- В. Ні, оскільки грошова компенсація за дні невикористаної відпустки надається лише у разі звільнення працівника.
- Г. Ні, оскільки виплата грошової компенсації за дні невикористаної відпустки стосується лише категорії щорічних відпусток.

Питання 2.

До соціальних відпусток належать:

- А. Відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами.
- Б. Додаткова відпустка за особливий характер праці.
- В. Додаткова відпустки у зв'язку навчанням.
- Г. Відпустка у зв'язку з усиновленням дитини.

- Д. Додаткова відпустка за роботу із шкідливими і важкими умовами праці.
- Е. Додаткова відпустка працівникам, які мають дітей або повнолітню дитину – особу з інвалідністю з дитинства підгрупи А І групи.
- Є. Відпустка для підготовки та участі у змаганнях.

Питання 3.

Визначте відповідність тривалості днів відпустки без збереження заробітної плати.

1. Чоловікові, дружина якого перебуває у післяпологовій відпустці.	А. До 10 календарних днів.
2. Особам, які мають особливі трудові заслуги перед Батьківщиною.	Б. До 14 календарних днів.
3. Особам, які одружуються.	В. До 60 календарних днів.
4. Особам з інвалідністю І та ІІ груп.	Г. До 21 календарного дня.

Питання 4.

Визначте послідовність дій при вирішенні спору, що стосується часу відпочинку комісією по трудових спорах.

- А. Прийняття рішення комісією по трудових спорах.
- Б. Подання заяви до комісії по трудових спорах.
- В. Розгляд трудового спору на засіданні комісії.
- Г. Вручення копії рішення комісії по трудових спорах працівнику.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Що таке робочий час?
2. Які існують види тривалості робочого часу?
3. Що слід розуміти під режимом робочого часу?
4. Що таке ненормований робочий час?
5. Які роботи визнаються надурочними та який порядок залучення до таких робіт?
6. Що таке час відпочинку та які його види?
7. Які види відпусток можуть надаватися працівникам?

8. Що таке соціальні відпустки?
9. У яких випадках можуть надаватися відпустки без збереження заробітної плати?
10. Який порядок надання відпусток?

ТЕМА 29. Оплата праці та її нормування. Гарантії та компенсації

ЗАВДАННЯ 1.

Зоотехнік Костогризов за договором з колективним сільсько-господарським підприємством працював на тваринницькій фермі і одержував винагороду 5500 грн у другий понеділок та 2 тонни зерна в останній понеділок щомісячно, де друга виплата була доплатою за виконання щомісячного плану. Після закінчення календарного року загальні збори колективного підприємства розподілили прибуток і визначили додаткову оплату членам колективного підприємства. Посилаючись на те, що загальний прибуток працівників тваринницької ферми, які не мають зоотехнічної освіти, з урахуванням додаткової і основної оплати вищий від заробітної плати, встановленої йому за договором, Костогризов звернувся до правління колективного підприємства з вимогою про доплату йому різниці в оплаті праці порівняно з працівниками ферми.

Питання 1.

Яка форма оплати праці передбачена в задачі?

- А. Відрядна.
- Б. Погодинна.
- В. Змішана.
- Г. Тарифно-відрядна.

Питання 2.

Перша та друга щомісячна виплата Костогризову являє собою відповідно:

- А. Грошову та натуральну форму оплати праці.
- Б. Авансову та відрядну оплату праці.
- В. Авансову та основну виплату.
- Г. Основну та додаткову виплату.
- Д. Основну та преміальну виплату.
- Е. Гарантовану та ненормовану виплату.
- Є. Загальну та додаткову виплату.

Питання 3.

Визначте відповідність структури та форми заробітної плати та фактичним обставинам справи.

1. Основна заробітна плата.	А. 2 тони зерна в останній понеділок щомісячно.
2. Додаткова заробітна плата.	Б. Додаткова оплата по завершенню календарного року.
3. Інші заохочувальні та компенсаційні виплати.	В. Винагорода 5500 гривень в другий понеділок щомісячно.
4. Грошова та натуральна.	Г. Одержував винагороду 5500 гривень в другий понеділок та 2 тони зерна в останній понеділок щомісячно.

Питання 4.

Визначте послідовність дій Костогризова щодо захисту свого права:

- А. Звернення до суду.
- Б. Звернення до правління колективного підприємства.
- В. Звернення до комісії по трудовим спорам.
- Г. Звернення до медіатора.

ЗАВДАННЯ 2.

Наказом директора заводу на старшого економіста відділу праці і заробітної плати Петренко, який має юридичну освіту, були, крім основних, покладені також обов'язки юрисконсульта з оплатою 50 % окладу юрисконсульта.

Петренко вважає, що оскільки він виконує обов'язки юрисконсульта у повному обсязі, то і заробітна плата повинна виплачуватись повністю, а не у половинному розмірі.

Питання 1.

У даному випадку мова йде про:

- А. Суміщення.
- Б. Сумісництво.
- В. Переміщення.
- Г. Правильна відповідь відсутня.

Питання 2.

Про яку складову заробітної плати та її форму йде мова у даному випадку?

- А. Основна.
- Б. Додаткова.
- В. Інші заохочувальні та компенсаційні виплати.
- Г. Натуральна форма.
- Д. Грошова форма.
- Е. Погодинна оплата.
- Є. Відрядна оплата.

Питання 3.

Визначте відповідність категорій, що характеризують інститут заробітної плати у трудовому праві.

1. Оплата диференційована залежно від складності та умов праці.	А. Підстава для виплати частини заробітної плати у зв'язку з роботою за суміщенням.
---	---

2. Виплата 50 % окладу юрисконсульта Петренко.	Б. Принцип оплати праці Петренко.
3. Наказ директора заводу щодо покладення на Петрова відповідних обов'язків.	В. При погодинній оплаті праці.
4. Доплата за роботу за суміщенням Петренко.	Г. Додаткова оплата праці Петренко.

Питання 4.

Надайте послідовність визначення розміру доплати за суміщення.

- A. Наказ директора заводу.
- Б. Рішення профспілкової організації.
- В. Умови колективного договору.
- Г. Обмеження розміру нормативно-правовим актом КМУ.

ЗАВДАННЯ 3.

На Бердичівському державному машинобудівному заводі на період до одного року була затверджена схема посадових окладів інженерно-технічних працівників, розмір яких відповідає фінансово-економічним можливостям підприємства. Виборний орган первинної профспілкової організації підприємства виступив проти такої схеми у зв'язку з тим, що посадові оклади деяких спеціалістів виявилися нижчими від встановлених галузевою тарифною угодою. Окрім того профспілкова організація звернула увагу на доповнення положень колективного договору умовами про забезпечення виплат працівникам за період, коли вони не виконували свої трудові обов'язки через виконання функцій керівних органів профспілки, виконання інших державних або громадських обов'язків.

Керівництво заводу відхилило вимогу виборного органу первинної профспілкової організації, посилаючись на те, що ставки і оклади тарифної угоди служать лише орієнтиром для підприємства і не є обов'язковими.

Питання 1.**Про яку форму оплати праці йде мова?**

- А. Відрядна.
- Б. Погодинна.
- В. Змішана.
- Г. Тарифно-відрядна.

Питання 2.**Види гарантійних виплат.**

- А. Витрати за службові відрядження.
- Б. Виплати працівникам за час виконання державних або громадських обов'язків.
- В. Виплати при службових відрядженнях.
- Г. Витрати при переїзді на роботу в іншу місцевість.
- Д. Виплати під час підвищення кваліфікації з відривом від виробництва.
- Е. Виплати при призові на військову службу або проходження військових зборів.
- Є. Виплати за виконання обсягу роботи, визначеної виробничим планом.

Питання 3.**Визначте відповідність категорій.**

1. Компенсаційні виплати.	А. Доплати неповнолітнім працівникам.
2. Гарантійні доплати.	Б. Витрати на службові відрядження.
3. Гарантійні виплати.	В. Галузева тарифна угода.
4. Посадові оклади.	Г. Виплати при переїзді на роботу в іншу місцевість.

Питання 4.**Визначте послідовність прийняття рішення щодо формування посадових окладів інженерно-технічних працівників.**

- А. Нормативно-правовий акт КМУ.
- Б. Наказ директора заводу.
- В. Галузева тарифна угода.
- Г. Колективний договір.

ЗАВДАННЯ 4.

Іванов звернувся до суду з позовом до ТОВ «Андроїд» про стягнення заробітної плати за роботу в надурочний час, компенсації за затримку розрахунку при звільненні з роботи, відшкодування моральної шкоди, вказуючи на те, що, будучи особою з інвалідністю II групи, він виконував обов'язки на умовах повного робочого часу. Аргументуючи свою позицію порушенням трудового законодавства, Іванов зазначав, що роботодавець не встановив йому скорочений робочий день, що стало підставою для виконання надурочних робіт, які мають оплачуватись у подвійному розмірі.

У зв'язку з цим Іванов вимагає наведеної оплати у розмірі 156 тис. грн, відшкодування йому моральної шкоди у розмірі 45 тис. грн, компенсації за затримку розрахунку у розмірі 87 тис. грн та судові витрати у розмірі 5870 грн.

Питання 1.

Дана оплата роботи в надурочний час при системі оплаті праці:

- А. Погодинній.
- Б. Відрядній.
- В. Преміальній.
- Г. Акордній.

Питання 2.

Складові додаткової системи оплати праці:

- А. Посадовий оклад.
- Б. Тарифні ставки.
- В. Доплати.
- Г. Компенсаційні виплати.
- Д. Тарифні сітки.
- Е. Гарантійні виплати.
- Є. Тарифно-кваліфікаційні характеристики.

Питання 3.**Визначте відповідність категорій.**

1. Особа з інвалідністю.	А. Повна оплата за скорочений робочий час.
2. Неповнолітня особа.	Б. Пропорційна оплата відпрацьованому часу.
3. Доплата.	В. Неповнолітній особі за фактично відпрацьований час.
4. Гарантійна доплата.	Г. Надурочний час.

Питання 4.**Визначте послідовність дій роботодавця щодо встановлення доплати за надурочний час для Іванова.**

- А. Наказ директора ТОВ про виплату.
- Б. Погодження з профспілковим органом.
- В. Визначення такої доплати умовами колективного договору.
- Г. Табелювання понаднормової роботи Іванова.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

- 1. Поняття заробітної плати та її структура.
- 2. Погодинна система оплати праці.
- 3. Відрядна система оплати праці.
- 4. Основна складова системи заробітної плати.
- 5. Додаткова складова системи заробітної плати.
- 6. Гарантійні виплати та доплати.
- 7. Компенсаційні виплати.
- 8. Утримання із заробітної плати.

ТЕМА 30. Трудова дисципліна

ЗАВДАННЯ 1.

Протягом минулого року держслужбовець Георгій Петров отримав дисциплінарне стягнення за систематичне порушення трудової дисципліни. Георгій Петров більше порушень дисципліни не допускав. Згодом йому стало відомо про оголошення конкурсу на заміщення посади керівника відділу кадрового забезпечення. Петров вирішив подати свою кандидатуру на конкурс. Керівник відділу, де працює Петров, і до якого він звернувся за характеристикою, нагадав йому про дисциплінарне стягнення, та зробив припущення, що Петров не зможе зайняти цю посаду, бо за цих обставин не пройде конкурс.

Питання 1.

У якому випадку з Петрова буде знято дисциплінарне стягнення?

- А. Стягнення автоматично знімається, якщо протягом року не було нового порушення.
- Б. Стягнення може бути зняте по рішенням КТС після спливу 6 місяців з моменту його накладання, при відсутності нових порушень.
- В. Стягнення може бути зняте за рішенням адміністрації незалежно від дій працівника.
- Г. Стягнення може бути зняте за клопотанням профспілки незалежно від його строку дії.

Питання 2.

Оберіть засоби, які не можуть бути застосовані в якості дисциплінарних стягнень до Георгія Петрова як до держслужбовця.

- А. Догана.
- Б. Переведення на нижче оплачувану посаду.
- В. Зауваження.
- Г. Попередження про неповну службову відповідність.

- Д. Накладання штрафів за порушення трудової дисципліни.
- Е. Звільнення з посади державної служби.
- Є. Заборона участі в корпоративних заходах.

Питання 3.

Визначте відповідність категорій.

1. Зауваження.	А. Мобінг.
2. Звільнення.	Б. Відсутності на роботі більше часу протягом робочого дня без поважної причини.
3. Догана.	В. Поява на роботі в стані наркотичного, алкогольного сп'яніння.
4. Штраф.	Г. Запізнення на роботу з обідньої перерви на 15 хвилин.

Питання 4.

Визначте послідовність дій Георгія Петрова.

- А. Звернення до керівника відділу за характеристикою.
- Б. Направлення пакета документів до конкурсної комісії.
- В. Написання пояснення.
- Г. Звернення до адміністрації.

ЗАВДАННЯ 2.

Бухгалтер Клімова була відсутньою на роботі три з половиною години. Отримавши письмове пояснення Клімової, з якого було видно, що вона була відсутньою на робочому місці через особисті проблеми вдома, головний бухгалтер оголосив їй догану за прогул без поважної причини. Клімова, яка до цього не мала ніяких стягнень, більше того кілька разів заохочувалась, звернулася із заявою до КТС про зняття накладеного дисциплінарного стягнення.

Питання 1.

Що не може вважатися прогулом?

- А. Відсутність працівника на роботі як протягом усього робочого дня.

- Б. Перебування працівника на території підприємства, але не на робочому місці.
- В. Залишення роботи до закінчення строкового трудового договору.
- Г. Самовільне використання днів відгулів.

Питання 2.

При відсутності на роботі які причини можуть бути визнані роботодавцем поважними?

- А. Хвороба працівника.
- Б. Залишення роботи без попередження роботодавця працівником, з яким укладено трудовий договір на невизначений строк.
- В. Недопуск працівника до роботи роботодавцем.
- Г. Самовільне використання без погодження з роботодавцем днів відгулів, чергової відпустки.
- Д. Припинення виконання трудових обов'язків до закінчення строку трудового договору або строку, який працівник повинен відпрацювати після закінчення вищого або середнього спеціального навчального закладу.
- Е. Залишення роботи до закінчення строку попередження про звільнення без згоди роботодавця.
- Є. Виконання громадянського обов'язку (надання допомоги особам, що постраждали від нещасного випадку, порятунок майна при пожежі, стихійному лиху тощо).

Питання 3.

Визначте відповідність категорій дій.

1. Відсутність на роботі більше 3, 5 годин за сімейних обставин, що не визнані поважними.	А. Відрядження.
2. Відсутність на робочому місці в обідню перерву.	Б. Відпустка.
3. Відсутність на робочому місці за розпорядженням дирекції.	В. Час відпочинку.

4. Відсутність на робочому при складанні сесії на заочному відділенні в Університеті.	Г. Прогул.
---	------------

Питання 4.**Визначте послідовність дій.**

- А. Написання письмового пояснення.
- Б. Відсутність на робочому місці.
- В. Звернення із заявою до КТС.
- Г. Накладення дисциплінарного стягнення.

ЗАВДАННЯ 3.

Фрезерувальник заводу Устименко вніс раціоналізаторську пропозицію, застосування якої підвищило продуктивність праці і дало можливість збільшити норми виробітку робітників-фрезерувальників. Керівництво заводу прийняло рішення щодо заохочування Устименко цінним подарунком, годинником фірми Casio. Юрист заводу заперечив проти такого заохочування, посилаючись на те, що Устименко був притягнутий до дисциплінарної відповідальності за постійне запізнення на роботу, термін дії якого ще не сплинув. Директор погодився з юристом щодо відзнаки годинником, але запропонував все ж таки відзначити вклад Устименка в роботу заводу, та запропонував в якості заохочення обрати для Устименко Грамоту за вагомий внесок в діяльність заводу.

Питання 1.**Яке заохочення роботодавця є найбільш доцільним у цьому випадку?**

- А. Заохочення Почесною Грамотою.
- Б. Грошове заохочення у вигляді премії.
- В. Заохочення цінним подарунком.
- Г. Дострокове зняття дисциплінарного стягнення.

Питання 2.

Що з перерахованого можна віднести до критеріїв щодо заохочення працівника?

- А. Терміновість виконання завдань.
- Б. Виконання завдань в понад робочій час, що задає шкоди здоров'ю робітника.
- В. Якість виконання завдань.
- Г. Невеличкі порушення вимог безпеки праці, задля досягнення результату.
- Д. Використання матеріально-технічної бази заводу, без попередньої згоди з керівництвом.
- Е. Ризикованість.
- Ж. Виконання додаткового обсягу завдань.

Питання 3.

Визначте відповідність категорій заохочень.

1. Загальні.	А. Надання творчої відпустки.
2. Спеціальні.	Б. Занесення на Дошку пошани.
3. Матеріальні.	В. Обладнання службових приміщень сучасною оргтехнікою.
4. Моральні.	Г. Надання санаторно-курортної путівки.

Питання 4.

Визначте послідовність дій.

- А. Отримання творчої відпустки.
- Б. Апробація результату.
- В. Узгодження дій з безпосереднім керівником.
- Г. Виступ з ініціативою.

ЗАВДАННЯ 4.

Ваш колега по роботі почувається об'єктом мобінгу. Вам, як свідку, слід забезпечити, щоб роботодавець дотримувався обов'язків з протидії мобінгу.

Питання 1.**Які дії відносяться до мобінгу?**

- А. Умисні (повторювані) дії або бездіяльність роботодавця, окремих працівників або групи працівників трудового колективу, які спрямовані на пониження честі та гідності працівника, його ділової репутації.
- Б. Систематичні (повторювані) дії окремих працівників трудового колективу, які спрямовані на пониження честі та гідності працівника, його ділової репутації.
- В. Систематичні (повторювані) тривалі дії роботодавця які спрямовані на пониження честі та гідності працівника, його ділової репутації.
- Г. Систематичні (повторювані) тривалі умисні дії або бездіяльність роботодавця, окремих працівників або групи працівників трудового колективу, які спрямовані на пониження честі та гідності працівника, його ділової репутації.

Питання 2.**Мобінг включає в себе створення стосовно працівника?**

- А. Напруженої атмосфери.
- Б. Безініціативної атмосфери.
- В. Ворожої атмосфери.
- Г. Атмосфери байдужості.
- Д. Доброзичливої атмосфери.
- Е. Атмосфери конкурентної боротьби.
- Є. Образливої атмосфери.

Питання 3.**Визначте відповідність категорій мобінгу:**

1. Авторитарний.	А. Його жертвою стають особи, які відрізняються від загального колективу з точки зору цінностей важливих для його членів.
2. Зміщений.	Б. Здійснюється з боку начальника, який застосовує деструктивний стиль керування.

3. Дискримінаційний.	В. Домагання є особливою формою даного явища.
4. Сексуальний.	Г. Агресія спрямовується на третю особу, оскільки прояв її по відношенню до справжнього джерела є занадто небезпечним.

Питання 4.

Визначте послідовність дій.

- A. Звернутись з позовною заявою до суду щодо визнання фактів цькування та їх усунення.
- B. Отримати відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок мобінгу.
- B. Розірвати трудовий договір у визначений ним строк, або розірвати трудовий за власним бажанням.
- Г. Звернутись з скаргою до Управління Державної служби з питань праці.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Дайте визначення дисципліни праці. Який інструментарій надано законодавцем роботодавцю для врегулювання питань дисципліни праці?
2. Який нормативно-правовий акт регулює дисциплінарні стягнення відносно держслужбовців?
3. Які види дисциплінарних стягнень можливо застосувати до держслужбовця? В чому полягає відмінність від загальних видів дисциплінарних стягнень?
4. Як та в який термін знімається дисциплінарне стягнення?
5. Які існують підстави для застосування дисциплінарного стягнення? Чи є цей перелік вичерпаним?
6. Дайте визначення мобінгу. Які санкції та до кого застосовуються при такому виді правопорушення? Яким нормативним актом врегульовано це питання?
7. Чи може робітник оскаржити застосовано до нього дисциплінарне стягнення? Якщо так, то надайте алгоритм дій.

8. Які засоби впливу відносяться до заохочувальних? Чи є цей перелік вичерпаним?
9. Чи можна застосувати до робітника декілька видів заохочень? Якщо так то в яких випадках та в який термін? Якщо ні, то чому саме?
10. Яким чином повинні бути зафіксовані заохочення, застосовані до робітника? Чи однакові правила застосування до різних видів заохочення? Розкрийте питання.

ТЕМА 31. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору

ЗАВДАННЯ 1.

Адміністрація автопідприємства стягнула з заробітної плати Кунтія вартість ремонтних робіт, пошкодження деталей, пального, мастильних матеріалів власного автотранспорту, автотранспорту підприємства «Межа». Таким чином стягнена сума становила 25 360 грн. Середня заробітна плата Кунтія 12 080 грн. Кунтії проти стягнення заперечував і звернувся до юрисконсульта автопідприємства за роз'ясненням про правомірність дій адміністрації.

Питання 1.

При кожній виплаті заробітної плати загальний розмір усіх відрахувань не може перевищувати:

- A. 20 відсотків як загальне правило.
- Б. 100 відсотків за розкрадання майна.
- В. 50 відсотків як загальне правило.
- Г. 75 відсотків як загальне правило.

Питання 2.

При обранні виду стягнення має бути враховано:

- A. Ступінь тяжкості вчиненого проступку і заподіяну ним шкоду.
- Б. Обставини, за яких вчинено проступок.

- В. Попередню роботу працівника.
- Г. Попередні відзнаки працівника.
- Д. Відгуки від співробітників.
- Е. Відсутність судимостей.
- Є. Наявність осіб, які мають право на утримання.

Питання 3.

Визначте відповідність прав та обов'язків учасників зазначених зобов'язань з відшкодування шкоди.

1. Кунтій.	А. Має право на відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок ушкодження.
2. Автопідприємство.	Б. Зобов'язане довести розмір заподіяної майнової шкоди.
3. Підприємство «Межа».	В. Має право довести, що шкоди було завдано внаслідок непереборної сили.
4. Туманов.	Г. Зобов'язаний відшкодувати заподіяні збитки.

Питання 4.

Визначте алгоритм дій для захисту прав та інтересів учасників зазначених правовідносин.

- А. Безпосередні переговори з роботодавцем.
- Б. Звернення протягом встановленого законодавством строку з позовною заявою до суду.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції.

ЗАВДАННЯ 2.

В результаті падіння рулону типографського паперу вагою 200 кг начальник друкарні університету Сулима отримав перелом ноги, що призвело до тимчасової втрати працездатності. Комісією по розслідуванню нещасного випадку встановлено, що Сулима виписав на складі рулон паперу і через відсутність вантажників, які були у той день у відгулах, вирішив сам, з допомогою двох студентів, доставити папір до друкарні. При розвантаженні рулону з причепу

останній упав на ногу Сулимі, і той отримав травму. Комісія констатувала, що Сулима діяв не в межах своїх повноважень, грубо порушив правила техніки безпеки, більше того, поставив під загрозу здоров'я студентів-практикантів. Сулима вважав, що змушений був діяти так через необхідність терміново надрукувати матеріали міжнародної конференції, яка завершувала свою роботу в університеті. В заяві на ім'я ректора він просив відшкодувати йому повністю витрати на лікування, а також моральну шкоду.

Питання 1.

Обов'язок доказування наявності умов для покладення матеріальної відповідальності на працівника покладений на:

- A. Власника або уповноважений ним орган.
- B. Працівника.
- B. Виборний орган первинної профспілкової організації.
- Г. Відділ бухгалтерського обліку та звітності підприємства.

Питання 2.

Визначте загальні підстави відповідальності за завдану майнову шкоду працівникові.

- A. Майнова шкода, завдана діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала.
- B. Особа, яка завдала шкоди, звільняється від її відшкодування, якщо вона доведе, що шкоди завдано не з її вини.
- B. Шкода, завдана каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи внаслідок непереборної сили, відшкодовується у випадках, встановлених законом.
- Г. Особа, яка завдала шкоди, якщо вона доведе, що шкоди завдано не з її вини не звільняється від її відшкодування.
- Д. Шкода, завдана каліцтвом фізичної особи внаслідок непереборної сили взагалі не відшкодовується.
- E. Моральна шкода відшкодовується залежно від вини роботодавця.
- Є. Моральна шкода, завдана іншим ушкодженням здоров'я, не може бути відшкодована одноразово.

Питання 3.

Визначте відповідність прав та обов'язків учасників зазначених зобов'язань з відшкодування шкоди.

1. Сулима.	А. Має право на відшкодування заподіяної шкоди.
2. Вантажники.	Б. Мають право довести вагомі підстави прогулу.
3. Університет.	В. Має право довести, що шкоди було завдано внаслідок невиконання вантажниками їх трудових обов'язків.
4. Комісія.	Г. Зобов'язана довести грубе порушення правила техніки безпеки.

Питання 4.

Визначте алгоритм дій для захисту прав та інтересів учасників зазначених правовідносин.

- А. Безпосередні переговори з роботодавцем.
- Б. Звернення протягом встановленого законодавством строку з позовною заявою до суду.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції.

ЗАВДАННЯ 3.

Кривець працював механіком дитячих атракціонів у міському парку. Намагаючись збільшити швидкість каруселі, Кривець через трансформатор збільшив електронапругу, внаслідок чого перегорів електромотор, який три дні тому був відремонтований механіком Крумовим. Його ремонт обійшовся підприємству в 3250 грн і тривав три дні. Під час проблем з електромотором зазнала ушкоджень прибиральниця Тапкіна.

Директор підприємства, посилаючись на те, що основною сферою діяльності підприємства є надання послуг дітям, а внаслідок дій Кривця протягом трьох днів підприємство не працювало, звернувся до суду з позовом про стягнення з Кривця шкоди в сумі 7000 грн: 3250 – вартість ремонту і 3750 – простій атракціонів.

Питання 1.

Підставою настання матеріальної відповідальності працівників є:

- А. Дії, передбачені колективним договором.
- Б. Дисциплінарний проступок.
- В. Трудове майнове правопорушення.
- Г. Поява на роботі у нетверезому стані.

Питання 2.

Визначення поняття матеріальної відповідальності включає:

- А. Обов'язок працівника відшкодувати заподіяну роботодавцю шкоду у встановленому законом розмірі.
- Б. Обов'язок працівника відшкодувати заподіяну роботодавцю шкоду у встановленому законом порядку.
- В. Обов'язок працівника відшкодувати заподіяну роботодавцю шкоду з вини працівника.
- Г. Обов'язок працівника відшкодувати заподіяну роботодавцю шкоду не залежно від вини працівника.
- Д. Обов'язок працівника відшкодувати заподіяну роботодавцю шкоду не залежно від покладених на нього трудових обов'язків.
- Е. Обов'язок працівника відшкодувати заподіяну роботодавцю шкоду навіть якщо законом не передбачений порядок такого відшкодування.
- Є. Обов'язок працівника відшкодувати заподіяну роботодавцю шкоду навіть якщо вона перевищує встановлений законом розмір.

Питання 3.

Визначте відповідність прав та обов'язків учасників зазначених зобов'язань з відшкодування шкоди.

1. Кривець.	А. Зобов'язаний довести що шкода була заподіяна не з його вини.
2. Підприємство.	Б. Має право на відшкодування заподіяної шкоди внаслідок ушкодження.

3. Механік Крумов.	В. Має право вимагати під підприємства підтвердження розміру заподіяної майнової шкоди.
4. Прибиральниця Тапкіна.	Г. Зобов'язаний довести, що шкоди було завдано внаслідок невиконання робітником його трудових обов'язків.

Питання 4.

Визначте алгоритм дій для захисту прав та інтересів учасників зазначених правовідносин.

- A. Безпосередні переговори з роботодавцем.
- B. Звернення протягом встановленого законодавством строку з позовною заявою до суду.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції.

ЗАВДАННЯ 4.

Шофер Заусаєв, проходячи біля гаража автопарку, де він працює, побачив новий маловмісний автобус, який вирішив випробувати. Керуючи автобусом, Заусаєв скоїв аварію, внаслідок якої завдав автомашині значні пошкодження.

Пізніше було встановлено, що автобус належить не автопарку, де працює Заусаєв, а кіностудії, працівники якої приїхали в службових справах в автопарк і тимчасово залишили автомашину.

Питання 1.

На працівників не може бути покладена матеріальна відповідальність:

- A. За шкоду, яка відноситься до категорії нормального виробничо-господарського ризику.
- B. За шкоду, заподіяну майну підприємства, установи, організації не при виконанні трудових обов'язків.
- В. За шкоду, заподіяну працівником, що виконував державні та громадські обов'язки.

- Г. За шкоду, заподіяну працівником, що перебував у стані алкогольного сп'яніння.

Питання 2.

Назвіть умови настання матеріальної відповідальності працівника.

- А. Заподіяння шкоди у стані наркотичного сп'яніння.
 Б. Винні протиправні дії чи бездіяльність працівника.
 В. Шкода, заподіяна працівником, не повинна перевищувати повного розміру заподіяної шкоди, за винятком випадків, передбачених законодавством.
 Г. Неналежне ставлення до майна підприємства.
 Д. Пряма дійсна шкода.
 Е. Працівником заподіяно шкоду, яка відноситься до категорії нормального виробничо-господарського ризику.
 Є. Шкоду, заподіяну працівником, що перебував у стані крайньої необхідності.

Питання 3.

Встановіть відповідність підстав та обов'язкових умов звільнення.

1. Звільнення за власним бажанням (ст. 38 КЗПП).	А. Без погодження із профспілковим органом.
2. Звільнення у разі появи на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння.	Б. Наявність рішення суду, що набрало законної сили.
3. Звільнення в зв'язку із вчиненням працівником, який виконує виховні функції, аморального проступку, не сумісного з продовженням даної роботи.	В. Попередження за два тижні.
4. Звільнення в зв'язку із мобінгом (цькуванням).	Г. Погодження з профспілковим органом.

Питання 4.

Визначте алгоритм дій для захисту прав та інтересів учасників зазначених правовідносин.

- A. Звернення до правоохоронних органів.
- Б. Звернення протягом встановленого законодавством строку з позовною заявою до суду.
- В. Врегулювання спору за участю судді.
- Г. Апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

- 1. Загальна характеристика матеріальної відповідальності сторін трудового договору.
- 2. Поняття та функції матеріальної відповідальності працівників.
- 3. Підстава й умови матеріальної відповідальності працівників.
- 4. Види матеріальної відповідальності працівників.
- 5. Визначення розміру шкоди, заподіяної працівником, та порядок її покриття.
- 6. Матеріальна відповідальність роботодавця перед працівником.

ТЕМА 32. Трудові спори**ЗАВДАННЯ 1.**

Механік АТП «Побут» Володимиров був відсутній на робочому місці протягом першої половини робочого дня. У пояснювальній записці, яку від нього вимагав директор підприємства про причини відсутності на робочому місці, Володимиров пояснив, що на прохання іншого механіка цього ж підприємства надавав йому допомогу в ремонті екскаватора на його робочому місці у сусідньому гаражі. Наступного дня був виданий наказ про звільнення Володимирова за п. 4 ст. 40 КЗпП України за прогул. Вважаючи звільнення незаконним, Володимиров, минаючи комісію з трудових спорів, звернувся до суду з позовом про поновлення на роботі й оплати за час вимушеного прогулу.

Питання 1.**Строки звернення до комісії по трудових спорах:**

- А. 3 місяці з дня, коли працівник дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права, а у спорах про виплату належної працівнику заробітної плати – без обмеження будь-яким строком.
- Б. 3 місяці з дня, коли працівник дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права, а у спорах про виплату належної працівнику заробітної плати – 3 роки.
- В. Без обмеження будь-яким строком.
- Г. 1 місяць з дня, коли працівник дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права.

Питання 2.**Оберіть правильні твердження щодо розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця.**

- А. Обґрунтоване письмове подання роботодавця про розірвання трудового договору з працівником має розглядатися у присутності працівника, на якого воно внесено.
- Б. Розгляд подання роботодавця про розірвання трудового договору з працівником у разі відсутності працівника допускається лише за його письмовою заявою.
- В. При розгляді подання роботодавця про розірвання трудового договору з працівником, за бажанням працівника від його імені може виступати інша особа, у тому числі адвокат.
- Г. Обґрунтоване письмове подання роботодавця про розірвання трудового договору з працівником має розглядатися у присутності всіх працівників організації.
- Д. Розгляд подання роботодавця про розірвання трудового договору з працівником у разі відсутності когось з працівників організації не допускається.
- Е. Навіть у разі повторної неявки працівника, при розгляді подання роботодавця про розірвання трудового договору, без поважних причин подання не може розглядатися за його відсутності.
- Є. Працівником заподіяно шкоду, яка не відноситься до категорії нормального виробничо-господарського ризику.

Питання 3.**Визначте відповідність:**

1. Щоденний відпочинок.	А. Відсутності на роботі більше трьох годин протягом робочого дня без поважних причин.
2. Відпустка.	Б. Щотижневий безперервний відпочинок тривалість якого повинна бути не менш як сорок дві години.
3. Час відпочинку.	В. Відпочинок під час роботи між закінченням одного робочого дня та початком наступного робочого дня.
4. Прогоул.	Г. Це вільний від роботи час встановленої законодавством або угодою сторін тривалості, протягом якого за працівником зберігається місце роботи (посада).

Питання 4.**Визначте алгоритм дій для оформлення прогулу.**

- А. Відсутність працівника на роботі має бути зафіксовано актом про відсутність.
- Б. Акт підписується не менше ніж двома працівниками.
- В. В акті має бути зафіксовано відсутність працівника на робочому місці.
- Г. В акті має бути зафіксовано відсутність працівника на підприємстві.

ЗАВДАННЯ 2.

Корота було незаконно звільнено з роботи, оскільки він перебував у медичному закладі, доставлений туди швидкою. У зв'язку з чим він звернувся до суду з позовною заявою про поновлення його на підприємстві ТОВ «Лілея» та стягнення коштів за час вимушеного прогулу. За рішенням суду Корота було поновлено на роботі та стягнуто на користь Корота 30 тис. грн (кошти за час вимушеного прогулу).

Питання 1.

Строк звернення працівника до суду за вирішенням трудового спору складає:

- А. Тримісячний строк з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права.
- Б. Три роки з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права.
- В. Шість місяців з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права.
- Г. Один рік з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права.

Питання 2.

Що вважається прогулом?

- А. Самовільне використання без погодження з роботодавцем днів відгулів, чергової відпустки.
- Б. Залишення роботи без попередження роботодавця працівником, з яким укладено трудовий договір на невизначений строк.
- В. Залишення роботи до закінчення строку попередження про звільнення без згоди роботодавця.
- Г. Обідня перерва.
- Д. Використання за погодженням з роботодавцем днів відгулів, чергової відпустки.
- Е. Відсутність на роботі у святкові дні.
- Є. Відсутність на роботі у неробочі дні.

Питання 3.

Визначте відповідність між правами та обов'язками працівника і власника підприємства.

1. Задовольнити позов.	А. Корот.
2. Надати довідку про знаходження особи на лікуванні.	Б. Суд.
3. Обов'язок дотримуватися, встановлених законодавством вимог щодо режиму праці.	В. ТОВ «Лілея».

4. Обов'язок надавати трудові та соціальні гарантії, передбачені законодавством, колективним і трудовим договором.	Г. Медичний заклад.
---	---------------------

Питання 4.

Визначте послідовність дій у випадку звільнення за прогул.

- A. Безпосередні переговори робітника з роботодавцем.
- B. Встановлення та фіксування факту відсутності працівника на роботі.
- V. Оформлення звільнення працівника.
- Г. З'ясування причин відсутності працівника на роботі.

ЗАВДАННЯ 3.

Доценко був прийнятий на роботу шляхом укладення контракту. Задовго до закінчення строку контракту Доценко був звільнений з роботи за скороченням штату на підставі п. 1 ст. 40 КЗпП України.

Оскільки звільнення було проведене з порушенням закону, суд поновив Доценка на попередній посаді. При виконанні рішення суду виникло питання, чи є чинним контракт, що був укладений до звільнення, чи у даному випадку трудові відносини Доценка з організацією є на невизначений строк?

Питання 1.

Колективний трудовий спір виникає з моменту, коли:

- A. Уповноважений представницький орган найманих працівників прийняв рішення про незгоду з рішенням власника чи уповноваженого ним органу (представника).
- B. Уповноважений представницький орган найманих працівників одержав від власника чи уповноваженого ним органу повідомлення про повну або часткову відмову у задоволенні колективних вимог.
- V. Власник чи уповноважений ним орган відмовив у задоволенні колективних вимог.

- Г. Уповноважений представницький орган найманих працівників, категорії найманих працівників, колективу працівників або профспілки одержав від власника чи уповноваженого ним органу повідомлення про повну або часткову відмову у задоволенні колективних вимог і прийняв рішення про незгоду з рішенням власника чи уповноваженого ним органу (представника) або коли строки розгляду вимог, передбачені цим законом, закінчилися, а відповіді від власника не надійшло.

Питання 2.

За яких підстав трудовий договір, укладений на невизначений строк може бути розірваний роботодавцем?

- А. Ліквідація, реорганізація, підприємства, установи, організації, скорочення чисельності або штату працівників.
- Б. Систематичне невиконання працівником без поважних причин обов'язків, покладених на нього трудовим договором або правилами внутрішнього трудового розпорядку, якщо до працівника раніше застосовувалися заходи дисциплінарного стягнення.
- В. Вчинення працівником мобінгу (цькування), встановленого судовим рішенням, що набрало законної сили.
- Г. Невиконання працівником обов'язків, покладених на нього правилами внутрішнього трудового розпорядку, якщо до працівника раніше не застосовувалися заходи дисциплінарного стягнення.
- Д. Прийняття на роботу працівника, який раніше виконував таку роботу на іншому підприємстві.
- Е. Виявлення відповідності працівника іншій займаній посаді або виконуваній роботі.
- Є. У період тимчасової непрацездатності працівника.

Питання 3.

Визначте відповідність між діями роботодавця та працівника щодо розірвання трудового договору та наслідками, які наступили.

1. Розірвання строкового трудового договору з ініціативи працівника.	А. У разі вчинення керівником підприємства, установи, організації мобінгу незалежно від форм прояву та невжиття заходів щодо його припинення, встановленого судовим рішенням, що набрало законної сили.
2. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця.	Б. Підлягає розірванню достроково у разі хвороби або інвалідності, які перешкоджають виконанню роботи за договором.
3. Розірвання трудового договору, укладеного на невизначений строк, з ініціативи працівника.	В. У разі призову або мобілізації роботодавця – фізичної особи під час особливого періоду.
4. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця з окремими категоріями працівників за певних умов.	Г. Підлягає розірванню трудовий договір, укладений на невизначений строк, із попередженням про це роботодавця письмово за два тижні.

Питання 4.

Визначте послідовність для поновлення працівника на роботі.

- A. Звернутися з позовною заявою про поновлення на роботі й оплату за час вимушеного прогулу.
- Б. Видання власником або уповноваженим ним органом наказу про поновлення на роботі.
- В. Внесення запису до трудової книжки працівника про поновлення на роботі.
- Г. Скасування наказу про звільнення.

ЗАВДАННЯ 4.

Після закінчення фінансово-економічного інституту Майданик був направлений на роботу економістом планового відділу заводу. В направленні його на роботу було зазначено, що йому повинна бути надана квартира.

Приступивши до роботи, Майданик поставив питання про забезпечення квартирою. Директор заводу відповів, що завод закінчує будівництво будинку і приблизно через півроку йому буде надана квартира. Але після закінчення будівництва квартири для сім'ї Майданика в будинку не виділили, оскільки доньці директора заводу була надана квартира позачергово. Директор пообіцяв, що завод розпочинає нове будівництво, і вже точно Майданику буде надана квартира.

Майданик цій обіцянці директора не повірив, знайшов інше місце роботи, де йому обіцяли придбати квартиру, якщо він перейде до них працювати, подав заяву про звільнення з роботи за власним бажанням.

Директор у розірванні трудового договору Майданику відмовив за мотивом, що він молодий спеціаліст і повинен відпрацювати за направленням три роки. А він відпрацював лише один рік.

Питання 1.

Вимоги найманих працівників до роботодавця на виробничому рівні.

- A. Формуються і затверджуються первинною профспілковою організацією.
- B. Формуються шляхом збору підписів і вважаються чинними за наявності не менше двох третин підписів членів трудового колективу підприємства, установи, організації чи їх структурного підрозділу.
- B. Формуються шляхом збору підписів і вважаються чинними за наявності не менше половини підписів членів трудового колективу підприємства, установи, організації чи їх структурного підрозділу.

- Г. Формуються шляхом збору підписів і вважаються чинними за наявності не менше однієї третини підписів членів трудового колективу підприємства, установи, організації чи їх структурного підрозділу.

Питання 2.

Оберіть поважні причини для звільнення за власним бажанням, зумовлені неможливістю продовжувати роботу.

- А. Переїзд на нове місце проживання.
- Б. Переведення чоловіка або дружини на роботу на інше підприємство.
- В. Закінчення закладу освіти.
- Г. Догляд за дитиною до досягнення нею 14-тирічного віку.
- Д. Догляд за дитиною до досягнення нею дванадцятирічного віку.
- Е. Догляд за хворим членом сім'ї.
- Є. Догляд за особою з інвалідністю, незалежно від групи інвалідності.

Питання 3.

Визначте відповідність між правами та обов'язками працівника і власника підприємства.

1. Надати документи про закінчення навчального закладу.	А. Завод.
2. Підтвердили право на позачергове отримання квартири.	Б. Фінансово-економічний інститут.
3. Додержання трудової і технологічної дисципліни.	В. Майданик.
4. Надання трудових та соціальних гарантій, передбачених законодавством, колективним і трудовим договором.	Г. Донька директора заводу.

Питання 4.**Визначте послідовність дій Майданика.**

- А. Звернення з скаргою на порушення трудового законодавства.
- Б. Притягнення до адміністративної відповідальності за порушення трудового законодавства.
- В. Звільнення робітника.
- Г. Виплата грошової компенсації за всі невикористані дні щорічної відпустки.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

- 1. Поняття трудового спору.
- 2. Класифікація трудових спорів.
- 3. Відмінність між причинами, приводами та підставами виникнення трудових спорів.
- 4. Момент виникнення трудових спорів.
- 5. Принципи розгляду трудових спорів.
- 6. Спори про притягнення працівників до матеріальної відповідальності.
- 7. Зміна дати та формулювання причини звільнення.
- 8. Особливості виконання рішень про поновлення на роботі.

РОЗДІЛ 3

Додатковий матеріал

3.1. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

1. Предмет, метод, функції цивільного права.
2. Принципи цивільного права. Відмежування цивільного права від інших галузей права.
3. Поняття і система цивільного права.
4. Поняття і структура цивільного законодавства.
5. Поняття та види джерел цивільного права.
6. Аналогія закону та аналогія права. Значення судової практики.
7. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків.
8. Сутність та способи здійснення цивільних прав.
9. Право на захист цивільних прав та інтересів.
10. Відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди.
11. Відшкодування моральної шкоди.
12. Поняття фізичної особи.
13. Цивільна правоздатність фізичної особи.
14. Цивільна дієздатність фізичної особи та її елементи.
15. Часткова цивільна дієздатність фізичної особи.
16. Неповна цивільна дієздатність фізичної особи.
17. Повна цивільна дієздатність та її надання фізичній особі.
18. Встановлення опіки над фізичною особою.
19. Встановлення піклування над фізичною особою.
20. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи.
21. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою.

22. Оголошена фізичної особи померлою.
23. Поняття та види особистих немайнових прав.
24. Поняття та ознаки юридичної особи.
25. Види юридичних осіб.
26. Порядок виникнення юридичної особи.
27. Припинення юридичної особи.
28. Правові форми участі держави у цивільних відносинах.
29. Поняття та види господарських товариств.
30. Поняття та класифікація речей.
31. Види об'єктів цивільних прав.
32. Поняття та види правочинів.
33. Недійсні правочини та їх правові наслідки.
34. Представництво у цивільному праві.
35. Представництво за довіреністю.
36. Строки та терміни у цивільному праві.
37. Види строків у цивільному праві.
38. Поняття та види строків позовної давності.
39. Право власності. Зміст права власності.
40. Підстави набуття права власності.
41. Підстави припинення права власності.
42. Поняття і види права спільної власності.
43. Право власності на житло.
44. Захист права власності.
45. Речові права на чуже майно.
46. Поняття права інтелектуальної власності.
47. Суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності.
48. Захист права інтелектуальної власності судом.
49. Авторське право.
50. Суб'єкти та об'єкти авторського права.
51. Особисті немайнові права автора.
52. Суміжне право.
53. Суб'єкти та об'єкти суміжних прав.
54. Право інтелектуальної власності на наукове відкриття.
55. Право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок.

56. Право інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми.
57. Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію.
58. Право інтелектуальної власності на комерційне найменування та торгівельну марку.
59. Право інтелектуальної власності на географічне зазначення.
60. Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю.
61. Поняття зобов'язання та підстави його виникнення.
62. Сторони у зобов'язанні.
63. Загальні умови виконання зобов'язання.
64. Неустойка.
65. Порука.
66. Гарантія.
67. Завдаток.
68. Застава.
69. Притримання.
70. Підстави та способи припинення зобов'язання.
71. Порушення зобов'язання та правові наслідки порушення зобов'язання.
72. Поняття та види договору.
73. Зміст цивільно-правового договору.
74. Укладання договору та форми договору.
75. Підстави для зміни або розірвання договору.
76. Договір купівлі-продажу.
77. Договір роздрібною купівлі-продажу.
78. Договір поставки.
79. Договір міни.
80. Договір дарування.
81. Договір ренти.
82. Договір довічного утримання (догляду).
83. Договір найму.
84. Договір прокату.
85. Договір лізингу.
86. Договір найму земельної ділянки.

87. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди.
88. Найм (оренда) транспортного засобу.
89. Договір найму житла.
90. Договір позички.
91. Договір підряду.
92. Договір побутового підряду.
93. Договір будівельного підряду.
94. Підряд на проектні та пошукові роботи.
95. Виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
96. Договір про надання послуг.
97. Договір перевезення вантажу.
98. Договір транспортного експедирування.
99. Договір зберігання.
100. Зберігання на товарному складі.
101. Спеціальні види зберігання.
102. Договір страхування.
103. Договір доручення.
104. Договір комісії.
105. Договір управління майном.
106. Кредитний договір.
107. Договір позики.
108. Договір банківського вкладу.
109. Договір банківського рахунка.
110. Недоговірні зобов'язання.
111. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу.
112. Публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу.
113. Зобов'язання, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи а також майна фізичної або юридичної особи.
114. Зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави.
115. Зобов'язання з відшкодування шкоди.
116. Поняття спадкування. Види спадкування.
117. Спадкування за законом.

118. Спадкування за заповітом.
119. Здійснення права на спадкування.
120. Оформлення права на спадщину.
121. Спадковий договір.
122. Поняття, предмет і метод цивільного процесуального права.
123. Загальні принципи цивільного процесуального права.
124. Спеціальні принципи цивільного процесуального права.
125. Поняття і види цивільного судочинства.
126. Сторони у цивільному процесу: ознаки, права та обов'язки.
127. Поняття та види процесуальної співучасті.
128. Треті особи в цивільному процесі.
129. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин: правовий статус суддів, склад суду.
130. Види представництва у цивільному процесі.
131. Загальна характеристика осіб, які сприяють розгляду і вирішенню цивільної справи по суті.
132. Загальна характеристика осіб, які здійснюють організаційно-технічне забезпечення цивільного процесу.
133. Поняття та види підсудності. Зміна підсудності цивільної справи.
134. Поняття та види доказів у цивільному процесі.
135. Поняття і види процесуальних строків, наслідки їх пропущення.
136. Засоби здійснення судових викликів та повідомлень.
137. Поняття та види судових витрат.
138. Поняття судового збору. Загальна характеристика розмірів судового збору.
139. Поняття та порядок визначення ціни позову.
140. Види заходів процесуального примусу, підстави та порядок їх застосування.
141. Позов у цивільному процесі: поняття, елементи, види.
142. Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви.
143. Відкриття провадження у суді першої інстанції. Відмова у відкритті провадження.

144. Засоби захисту відповідача проти заявленого позову.
145. Попереднє судове засідання.
146. Експертиза в цивільному процесі.
147. Забезпечення позову: поняття, підстави, види.
148. Загальна характеристика стадій судового розгляду у суді першої інстанції.
149. Зміст розгляду справи по суті як стадії судового розгляду у суді першої інстанції.
150. Судові дебати як стадія судового розгляду у суді першої інстанції.
151. Ухвалення судом першої інстанції рішення по справі.
152. Ускладнення у ході судового розгляду цивільних справ.
153. Розгляд справ у порядку спрощеного позовного провадження.
154. Підстави та наслідки закриття провадження у справі.
155. Види судових рішень. Зміст рішення суду.
156. Зміст ухвали суду. Поняття окремої ухвали.
157. Виправлення помилок у судовому рішенні. Додаткове рішення суду.
158. Заочний розгляд справи: умови, процедура, порядок скасування та оскарження заочного рішення.
159. Наказне провадження.
160. Зміст судового наказу. Набрання судовим наказом законної сили.
161. Порядок скасування судового наказу.
162. Поняття окремого провадження. Категорії справ, які розглядаються в порядку окремого провадження.
163. Загальний порядок розгляду справ окремого провадження.
164. Поняття апеляційного провадження: сутність, право на апеляційне оскарження, строки для такого оскарження.
165. Форма і зміст апеляційної скарги. Приєднання до апеляційної скарги.
166. Порядок подання апеляційної скарги та порядок прийняття її до розгляду.
167. Підготовка розгляду справи апеляційним судом. Призначення справи до розгляду.

168. Порядок розгляду справи апеляційним судом. Повноваження апеляційного суду.
169. Підстави для скасування апеляційним судом рішення суду першої інстанції та ухвалення нового рішення (зміна рішення).
170. Касаційне провадження: сутність, право касаційного оскарження, зміст та порядок подання касаційної скарги.
171. Порядок розгляду справи судом касаційної інстанції. Повноваження суду касаційної інстанції.
172. Підстави для скасування касаційним судом рішення і передачі справи на новий розгляд. Підстави для скасування судового рішення і ухвалення нового.
173. Рішення касаційного суду: порядок ухвалення, зміст, законна сила.
174. Провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами: підстави та порядок перегляду.
175. Перегляд судових рішень за виключними обставинами: підстави та порядок перегляду.
176. Звернення судових рішень до виконання. Негайне виконання судових рішень.
177. Судовий контроль за виконанням судових рішень.
178. Виконавче провадження як стадія цивільного судочинства.
179. Порядок відкриття виконавчого провадження. Учасники виконавчого провадження.
180. Способи виконання рішень суду.
181. Обов'язкове та факультативне зупинення виконавчого провадження.
182. Закінчення виконавчого провадження.
183. Визначення трудових правовідносин.
184. Умови та підстави виникнення трудових правовідносин.
185. Поняття та зміст колективного договору.
186. Поняття працевлаштування та його види.
187. Органи працевлаштування, їх права та обов'язки.
188. Особливості працевлаштування окремих категорій громадян (вивільнених у зв'язку зі скороченням штату, неповнолітніх, звільнених в запас із Збройних сил та інші).

189. Поняття трудового договору і його значення.
190. Характеристика сторін трудового договору.
191. Випробування при прийнятті на роботу і його юридичне значення.
192. Поняття і види переведень на іншу роботу.
193. Переміщення на інше робоче місце.
194. Особливість застосування додаткових підстав розірвання трудового договору з ініціативи власника.
195. Поняття робочого часу і його види.
196. Поняття і види часу відпочинку по трудовому праву.
197. Щорічні відпустки та їх види.
198. Поняття заробітної плати та методи її правового регулювання.
199. Поняття норм праці, їх запровадження, заміна та перегляд. Система оплати праці.
200. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку.
201. Дисциплінарна відповідальність і її види.
202. Поняття матеріальної відповідальності працівника за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації, її відмінність від цивільно-правової майнової відповідальності.
203. Визначення розміру шкоди і порядок її покриття.
204. Система і компетенція органів нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю.
205. Поняття і види трудових спорів.
206. Розгляд трудових спорів в судах і його особливості.
207. Виконання рішень і постанов по трудовим спорам.

3.2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 21.08.2023).
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 21.08.2023).
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40–41, 42. Ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення: 21.08.2023).
4. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 462. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 21.08.2023).
5. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21–22. Ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 21.08.2023).
6. Кодекс України з процедур банкрутств : Закон України від 18 жовтня 2018 р. № 2597-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 19. Ст. 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 21.08.2023).
7. Всесвітня Конвенція по авторське право. Міжнародний договір від 06.09.1952. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 2003. № 3. Авторське право і суміжні права. Законодавство та судова практика. С. 93–101. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_052#Text (дата звернення: 21.08.2023).
8. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 1 грудня 2022 р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855> (дата звернення: 21.08.2023).

9. Про виконавче провадження : Закон України від 21 квітня 1999 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 24. Ст. 207. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19> (дата звернення: 21.08.2023).
10. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> (дата звернення: 21.08.2023).
11. Про господарські товариства : Закон України від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 49. Ст. 682. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text> (дата звернення: 21.08.2023).
12. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15 травня 2003 р. №755-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 31–32. Ст. 263. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення: 21.08.2023).
13. Про доступ до судових рішень : Закон України від 22 грудня 2005 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 15. Ст. 128. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3262-15> (дата звернення: 21.08.2023).
14. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : Закон України від 23 грудня 1997 р. № 1403-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 29. Ст. 535. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#n506> (дата звернення: 21.08.2023).
15. Про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах: Конвенція, 22 січня 1993 р. *Офіційний Вісник України*. 2005. № 44. С. 328. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009 (дата звернення: 21.08.2023).
16. Про судовий збір : Закон України від 08 липня 2011 р. № 3674-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 14. Ст. 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17> (дата звернення: 21.08.2023).

17. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 21.08.2023).
18. Про третейські суди : Закон України від 11 травня 2004 р. № 1701-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 35. Ст. 412. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15> (дата звернення: 21.08.2023).

Базова:

19. Андрієнко І. С. Цивільний процес : практикум. Одеса : ОДУВС, 2018. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/1747> (дата звернення: 21.08.2023).
20. Васильєв С. В. Цивільний процес : підручник. Київ : Алерта, 2019. 506 с.
21. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг. ред. С. О. Короєда. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 1152 с.
22. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / за заг. ред. С. О. Короєда. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 496 с.
23. Особливості застосуванні рішень Європейського союзу з прав людини при розгляді цивільних справ : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 404 с.
24. Сімейне право України : підручник / за ред. А. О. Дутко. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 480 с.
25. Цивільне право України : навч. посіб. у 2-х ч. / за ред. В. А. Кройтора. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2016. Ч. 1. 384 с.
26. Цивільне право України : навч. посіб. у 2-х ч. / за ред. В. А. Кройтора. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2016. Ч. 1. 352 с.
27. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання : підручник / за ред. С. С. Бичкової. Київ : Правова єдність, 2014. 496 с.
28. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / за ред. І. А. Бірюкова, Ю. О. Заїки. Київ : Правова єдність, 2014. 510 с.

29. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / за ред. Р. Б. Шишки. Київ : Ліра-К, 2015. 1024 с.
30. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / за ред. В. Г. Фазикоша, С. Б. Булеци. Київ : Знання, 2013. 751 с.
31. Цивільне процесуальне право України : навч. посіб. / за ред. Н. Ю. Голубевої. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 436 с.
32. Цивільний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / за заг. ред. М. М. Ясинка. Київ : Алерта, 2018. 604 с.
33. Шишка Р. Б., Сопілко І. М., Козирева В. П. Спадкове право України : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2014. 216 с.

Допоміжна:

34. Iryna Davydova, Olena Bernaz-Lukavetska, Vira Tokareva, Iryna Andriienko, Olena Tserkovna. Freedom of contract in the digital age and its implementation in modern technologies: theory and practice. *International Journal of Computer Science and Network Security*. VOL. 21 No. 12, December 2021, 544–548. URL: http://paper.ijcsns.org/07_book/202112/20211275.pdf (дата звернення: 21.08.2023).
35. Makovii V., Voloshyna S., Kushnir Y., Mykhailova I., & Tsarenko S. Contract for the Provision of Services and Labor Contract: A Comparative Analysis of Consequences for Parties Under Ukrainian Legislation. *European Journal of Sustainable Development*, 10(1), 466. URL: <https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/article/view/1184/1167> (дата звернення: 21.08.2023).
36. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / за ред. канд. юрид. наук, доц. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3835/1/verbasidor_26-05-21.pdf (дата звернення: 21.08.2023).
37. Андієнко І. С. Особливості юридичної відповідальності у праві соціального забезпечення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. № 3. С. 129–134. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1748/1/25.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).

38. Андрієнко І. С. Адресність соціальної допомоги: теоретичний та практичний складники. *Правові новели*. 2019. № 9. С. 62–67. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/2002/1/Андрієнко%20%28%2019.04.22%29%2012.05.22.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
39. Андрієнко І. С. Врегулювання спору за участю судді: правові питання. *Теоретичні та практичні проблеми застосування норм цивільного, трудового та господарського права в сучасних умовах* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23 лист. 2018 р.) : у 2 ч. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2018. С. 38–39. URL: <http://surl.li/etybq> (дата звернення: 21.08.2023).
40. Андрієнко І. С. Нужденність в аспекті права на державну соціальну допомогу. *Держава та регіони*. Серія: Право. 2020. № 2. С. 54–58. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1749/1/11.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
41. Андрієнко І. С. Цивільний процес України (у схемах і таблицях). Загальна частина : навч. пос. Одеса : ОДУВС, 2020. 90 с. URL: <http://surl.li/etybw> (дата звернення: 21.08.2023).
42. Атаманчук І. В., Моїсєєв Ю. О. До питання процесуально-правового механізму забезпечення позову в цивільному судочинстві. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 78. С. 50–59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jousepr_2020_78_7 (дата звернення: 21.08.2023).
43. Баб'юк М., Руденко О. Правила інстанційної юрисдикції та наслідки їх порушення в цивільному судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 5. С. 5–10. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/5/1.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
44. Бисага Ю. М. Процесуальне становище експерта та спеціаліста як учасників цивільного процесу. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 1. С. 31–36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apnopr_2021_1_8 (дата звернення: 21.08.2023).
45. Василів С. Суд – обов'язковий суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин: питання цивільної юрисдикції. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні

- науки. 2020. Т. 7. № 1. С. 127–133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2020_7_1_22 (дата звернення: 21.08.2023).
46. Гетманцев М. Електронні докази в цивільному процесі: практика застосування новел законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 2. С. 19–23. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/2/5.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
47. Гнатів О. Б., Троян В. В. Прокурор у цивільному процесі. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. Вип. 2. С. 89–93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2020_2_17 (дата звернення: 21.08.2023).
48. Грабовська О. О. Новації національного цивільного процесуального законодавства України у регулюванні становища суду в сфері доказування. *Юридична Україна*. 2020. № 10. С. 60–62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2020_10_13 (дата звернення: 21.08.2023).
49. Грабовська О., Вілінський М. Експерт у цивільному судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 1. С. 5–10. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/2.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
50. Дяченко С. В., Шевчук В. Р. Електронні засоби доказування в цивільному процесі. *Правова держава*. 2021. № 42. С. 145–153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prav_2021_42_19 (дата звернення: 21.08.2023).
51. Жук А. Відновлення становища, яке існувало до порушення, як спосіб захисту корпоративних прав. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 16–21. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/4.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
52. Задорожна А. Спори про підсудність між судами. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 5. С. 11–16. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/5/2.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
53. Заїка Ю. Механізм регулювання майнових правовідносин, що виникають після відкриття спадщини. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 23–28. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/4.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).

54. Заїка Ю., Менделя О. Страховий випадок як елемент механізму цивільно-правового регулювання страхових відносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 22–28. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/5.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
55. Занфірова Т. А., Айдинян А. В. Поширювальне тлумачення норм права в окремих рішеннях Конституційного суду України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 30–33. URL: http://lsej.org.ua/1_2022/4.pdf (дата звернення: 21.08.2023).
56. Захарова О., Єпанчинцев О. Поняття та сутність спрощеного позовного провадження. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 1. С. 17–21. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/4.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
57. Зелена І. Поняття інституту юридичної відповідальності у приватному праві. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 1. С. 176–181. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/32.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
58. Зубкова Л., Клімовський С. Щодо поняття та юридичної природи «розумних» договорів (з англ. smart contract). *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 1. С. 22–27. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/5.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
59. Iryna Davydov, Olena Bernaz-Lukavetska, Semen Reznichenko Certain aspects of personal data protection in the social network: european experience and legislative regulation in Ukraine *Amazonia Investiga*, 9(27), 383–390. URL: <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1255/1125> (дата звернення: 21.08.2023).
60. Ізарова І. О., Ханик-Посполітак Р. Ю. Цивільний процес України : навчальний посібник. Київ : ВД «Дакор», 2019. 274 с. URL: https://www.researchgate.net/profile/Iryna-Izarova-2/publication/341878826_Civilnij_proces_Ukraini/links/5ed7bab9299bf1c67d351f09/Civilnij-proces-Ukraini.pdf (дата звернення: 21.08.2023).
61. Кашперський Р. В. Докази у справах окремого провадження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ : НАВСУ, 2019.

- 22 с. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/14533/1/avtoreferat_kashperskyi.pdf (дата звернення: 21.08.2023).
62. Кирдан Б. В., Широковська О. О. Зарубіжний досвід правового регулювання медіації як способу врегулювання спорів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 89–92. URL: http://lsej.org.ua/1_2022/20.pdf (дата звернення: 21.08.2023).
63. Ключевський В. І. Електронне судочинство: шляхи впровадження та зарубіжний досвід. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2020. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2020_1_16 (дата звернення: 21.08.2023).
64. Косяченко К. Е. Проблемні аспекти впровадження та проведення медіації в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 3. С. 94–96. URL: http://lsej.org.ua/3_2022/19.pdf (дата звернення: 21.08.2023).
65. Коцюрuba А. Заперечення відповідача в цивільному судочинстві: правова природа. *Evropský politický a právní diskurz*. 2020. Sv. 7. Vyd. 4. С. 174–178. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evropg_2020_7_4_28 (дата звернення: 21.08.2023).
66. Кройтор В. А., Садикова Я. М. Збалансованість інтересів як принцип сучасного правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 100–102. URL: http://lsej.org.ua/1_2022/22.pdf (дата звернення: 21.08.2023).
67. Круковес В. В. Проблемні питання стягнення штрафу за зловживання процесуальними правами в цивільному судочинстві України. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2019. № 19. С. 84–90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vprc_2019_19_14 (дата звернення: 21.08.2023).
68. Майданик Р., Майданик Н., Попова Н. Переосмислення загальної частини речового права в умовах європеїзації та кодифікації. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 39–54. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/7.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
69. Маковій В. П. Правова природа медіаційних угод. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 1. С. 76–78.

URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2021/1/19.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).

70. Маковій В. П. Правовий час у речовому праві. *Юридичний бюлетень*. Одеса : ОДУВС, 2017. Вип. 4. С. 68–76. URL: <http://surl.li/etych> (дата звернення: 21.08.2023).
71. Маковій В. П. Співвідношення публічного та приватного інтересу у сфері надання медичних послуг за програмою медичних гарантій. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені короля Данила Галицького*. 2020. № 10 (22). С. 118–124. URL: <http://surl.li/etycj> (дата звернення: 21.08.2023).
72. Маковій В. П. Темпоральні величини у парадигмі модернізації цивільного законодавства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 3 (112). С. 148–153. URL: <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/02/PDF/NV-3-2021-148-153.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
73. Маковій В. П. Часові категорії в універсальних положеннях зобов'язального права. *Теоретичні та практичні проблеми застосування норм цивільного, трудового та господарського права в сучасних умовах* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23 лист. 2018 р.) : у 2 ч. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2018. С. 58–60. URL: <http://surl.li/etuso> (дата звернення: 21.08.2023).
74. Московчук Д., Кіліміченко А. Особливості процедури врегулювання спору за участю судді. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 55–58. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/8.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
75. Парасюк М. В., Парасюк В. М., Грабар Н. М. Цивільне право України (загальна частина) (у схемах та таблицях) : навч. посіб. Львів : Растр-7, 2020. 364 с. URL: <http://surl.li/arhln> (дата звернення: 21.08.2023).
76. Приходько В. Ю., Радіонова П. С. Виконання судових рішень як стадія цивільного процесу. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 72. С. 53–60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jousepr_2020_72_9 (дата звернення: 21.08.2023).

77. Резніченко С. В., Авадані Н. Актуальні проблеми інституту іпотеки в сучасній Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 1. С. 116–120. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1754/1/101.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
78. Резніченко С. В., Руда Т. О. Електронний договір як особлива форма договірного права. *Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток вітчизняного права* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 24 лютого 2017 р.). Одеса : ОДУВС, 2017. С. 130–132. URL: <http://surl.li/etycr> (дата звернення: 21.08.2023).
79. Резніченко С. В., Церковна О. В. Підстави звільнення працівника ОВС від цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди : монографія. Одеса : ОДУВС, 2014. 176 с. URL: <http://surl.li/etycs> (дата звернення: 21.08.2023).
80. Римарчук Р. Правове регулювання участі адвоката у цивільному процесі України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2020. Т. 7. № 1. С. 167–172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2020_7_1_28 (дата звернення: 21.08.2023).
81. Романадзе Л. Еволюція цивільного судочинства та медіації: зарубіжний досвід. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2020. № 1. С. 23–31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2020_1_5 (дата звернення: 21.08.2023).
82. Садикова Я. Кваліфікація позовної вимоги у цивільному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 66–73. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/11.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
83. Середницька І. А. Історико-правовий аспект розвитку спадкового права в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2018. № 1. С. 114–118. URL: <http://surl.li/etycu> (дата звернення: 21.08.2023).
84. Середницька І. А. Спадкування за заповітом, як інститут спадкового права. *Теоретичні та практичні проблеми застосування норм цивільного, трудового та господарського права в сучасних умовах* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро,

- 23 лист. 2018 р.) : у 2 ч. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2018. С. 66–68. URL: <http://surl.li/etucsw> (дата звернення: 21.08.2023).
85. Середницька І. А. Цивільний процес в питаннях та відповідях : навчальний посібник. Одеса : ОДУВС, 2019. 143 с. URL: <http://surl.li/etucz> (дата звернення: 21.08.2023).
86. Сіщук Л. Підприємницькі юридичні особи в умовах рекодифікації цивільного законодавства України. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 74–80. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/12.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
87. Слинько Д. В. Загальні принципи юридичного процесу. *Порівняльно-аналітичне право*. № 1. 2019. С. 49–53. URL: http://www.pap.in.ua/1_2019/11.pdf (дата звернення: 21.08.2023).
88. Слинько Д. В. Розвиток цивільного процесуального права в Австрії, Прусії та Франції в період Нового часу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2019. Вип. 54 (1). С. 29–33 (дата звернення: 21.08.2023).
89. Сусь Ю. До питання про спадкування майна подружжя за наявності шлюбного договору. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 81–86. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/13.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
90. Тавлуй О. Розголошення таємниці усиновлення: окремі аспекти відмежування від інших правопорушень. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 192–195. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/30.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
91. Таш'ян Р. Доктрина «culpa in contrahendo» в ученні про недійсність правочинів. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 1. С. 36–40. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/7.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
92. Церковна О. В. Особливості регулювання спадкових відносин в міжнародному праві. *Часопис цивілістики: НУ ОЮА*. 2017. Вип. 22. С. 103–106. URL: <http://surl.li/etydd> (дата звернення: 21.08.2023).
93. Цимбал В. О., Коваль Д. С., Родік Т. П. Європейський суд з прав людини як правова гарантія захисту прав людини в Україні.

- Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 103–106. URL: http://lsej.org.ua/1_2022/23.pdf (дата звернення: 21.08.2023).
94. Цуркану С. І. Інтерфейс як об'єкт авторського права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 107–110. URL: http://lsej.org.ua/1_2022/24.pdf (дата звернення: 21.08.2023).
95. Чванкін С. А. Використання електронних доказів у цивільних справах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2021. Вип. 63. С. 165–170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2021_63_31 (дата звернення: 21.08.2023).
96. Чуенко В. І., Колісницький Б. Г., Чуенко О. І. Аналіз правової природи та місця спадкового договору в цивільному праві України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 111–113. URL: http://lsej.org.ua/1_2022/25.pdf (дата звернення: 21.08.2023).
97. Чуенко В. І., Кучмінда Д. Ю. Ретроспективний аналіз правового регулювання інституту іпотеки в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 114–116. URL: http://lsej.org.ua/1_2022/26.pdf (дата звернення: 21.08.2023).
98. Щербак С. В., Кожевнікова А. В. Інформаційні технології та виконавчий процес. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 117–121. URL: http://lsej.org.ua/1_2022/27.pdf (дата звернення: 21.08.2023).
99. Ярош І. С. Колізії щодо участі прокурора в цивільному процесі. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2021. Т. 7. С. 87–95. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2021_7_13 (дата звернення: 21.08.2023).

Інформаційні ресурси

1. <http://rada.gov.ua/> – офіційний портал Верховної Ради України.
2. <http://court.gov.ua/> – офіційний портал Судової влади України.
3. <http://www.kmu.gov.ua/> – єдиний вебпортал органів виконавчої влади України.
4. <http://www.me.gov.ua/> – офіційний портал Міністерства економіки України.

5. <http://mvs.gov.ua> – портал МВС України.
6. <http://www.nbuv.gov.ua> – офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.
7. <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2610-wipro> – офіційний сайт постійного представництва України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві.
8. <http://dspace.onua.edu.ua/> – репозитарій наукових публікацій НУ «ОЮА».
9. <http://dspace.oduvs.edu.ua/> – репозитарій наукових публікацій Одеського державного університету внутрішніх справ.
10. <http://pgr-journal.kiev.ua/> – офіційний сайт загальноукраїнського науково-практичного господарсько-правового журналу «Підприємництво, господарство і право».
11. <http://chascyvil.onua.edu.ua/index.php/chc/about> – офіційний сайт науково-практичного журналу «Часопис цивілістики».
12. <http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava> – офіційний сайт науково-практичного журналу «Київський часопис права».

Навчальне видання

**ПРАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК
«СИТУАЦІЙНІ ВПРАВИ З ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА,
ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА ТРУДОВОГО ПРАВА:
ПІДГОТОВКА ДО ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО
КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ»
для здобувачів другого (магістерського) рівня
вищої освіти**

Обкладинка *А. Юдашкіна*

Верстка *О. Данильченко*

Технічне редагування *О. Гринюк*

ЮРИДИКА
ВИДАВНИЦТВО

Підписано до друку 01.12.2023 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Droid. Цифровий друк.
Ум. друк. арк. 16,51. Наклад 300.
Замовлення № 047/0624.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво і друкарня – Видавництво «Юридика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@juridica.od.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7653 від 18.08.2022 р.

ЮРИДИКА
ИЗДАВНИЦТВО

9 786178 182380